

jean-paul sartre

1061

jean-paul sartre

cu uşile închise • diavolul
şi bunul Dumnezeu

«Prin radicalizarea sa deosebită, teoria lui Sartre despre teatru evoluează pe o cale proprie, distanţându-se astfel atât de şcoala absurdilor, epicizarea recomandată de Brecht, teatrul dramatic şi teatrul realist tezist de la sfârşitul veacului trecut...

Angajarea sartriană şi-a găsit cea mai elocventă modalitate de ilustrare prin parabole şi alegorii, care reprezintă de fapt mituri fundamentale interpretate. Evitînd tezismul teatrului realist burghez, J.-P. Sartre a creat un teatru tezist mult mai şocant: Dar tocmai forţa de şoc, angajarea deschisă, îi imprimă o mai mare putere de convingere.»

ROMUL MUNTEANU

jean-paul sartre

Lei 4

editura minerva

Ilustrația copertei : *Mihail Lujanski*

jean-paul sartre

★ ★

**cu uşile închise • diavolul
şi bunul dumnezeu**

Traducere de MIHAI ŞORA şi RADU BOROIANU

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI ● 1981

EDITURA MINERVA ● BUCUREŞTI

Pentru versiunea românească, toate drepturile
rezervate Editurii Minerva (B.P.T.)

JEAN-PAUL SARTRE
HUIS CLOS
LE DIABLE
ET
LE BON DIEU

© Librairie Gallimard, 1951

CU UȘILE ÎNCHISE

PIESĂ INTR-UN ACT

Acelei Doamne.

Traducere de MIHAI ȘORA

Piesa CU UȘILE INCHISE
a fost reprezentată pentru prima oară
la *Théâtre du Vieux-Colombier*, în mai 1944

PERSONAJELE

INÈS	GARCIN
ESTELLE	BĂIATUL DE SERVICIU

SCENA I

Garcin, băiatul de serviciu

Un salon în stil Napoleon al III-lea. Pe cămin o statueta de bronz.

GARCIN (*intră și se uită în jur*) : Deci asta e.

BĂIATUL : Asta e.

GARCIN : Va să zică așa e...

BĂIATUL : Așa e.

GARCIN : Mă... mă gîndesc că, după un timp oarecare, te obișnuiești cu mobilierul.

BĂIATUL : Depinde de persoane.

GARCIN : Toate odăile sînt la fel ?

BĂIATUL : Aș, de unde. Ne sosesc chinezi, hinduși, Ce vrei să faci cu un fotoliu Napoleon al III-lea ?

GARCIN : Dar eu ce vrei să fac cu el ? Știi cine am fost ? Eh ! N-are nici o importanță. În definitiv am stat toată viața în case cu mobilier care nu-mi plăcea și în situații false ; le adoram. O situație falsă într-o sufragerie Louis Philippe, ce zici, ți-ar surîde ?

BĂIATUL : Nici într-un salon Napoleon al III-lea nu e prea rău, o să vedeți.

GARCIN : Zău ? Bine. Bine, bine. (*Se uită în jurul lui.*) Totuși, nu m-aș fi așteptat... Știți, cred, ce se povestește pe-acolo.

BĂIATUL : Despre ce ?

GARCIN : Păi... *(cu un gest vag și larg)* despre toate astea.

BĂIATUL : Cum putești crede prostiile alea ? Le spun doar persoane care n-au pus niciodată piciorul pe aici. Fiindcă, mă rog, dacă ar fi venit pe la noi...

GARCIN : Evident.

Rid amîndoi.

GARCIN *(redevenind serios dintr-o dată)* : Unde sînt țepile ?

BĂIATUL : Poftim ?

GARCIN : Țepile, grătarele, cazanele cu smoală.

BĂIATUL : Glumiți ?

GARCIN *(uitîndu-se la el)* : Zău ? A, da. Nu, nu voiam să glumesc. *(Tăcere. Garcin se plimbă.)* Nici oglinzi, nici ferestre, bineînțeles. Nimic fragil. *(Cu o violență subită.)* Și de ce mi s-a luat peria de dinți ?

BĂIATUL : Ei, poftim. V-ați recîștigat numaidecît demnitatea umană. Formidabil.

GARCIN *(bătînd cu mînie în brațul fotoliului)* : Te rog să mă scutești de tonul ăsta familiar. Îmi dau bine seama de situația în care mă aflu, dar nu dau voie să...

BĂIATUL : Mă rog, mă rog, scuzați-mă. Ce vreți ? Toți clienții pun aceeași întrebare. Cum sosesc : „Unde sînt țepile ?” În clipa aceea pot să vă jur că nu se gîndesc să-și facă toaleta. După aceea, cum i-ai liniștit, vine rîndul periei de dinți. Dar, pentru Dumnezeu, nu vă gîndiți puțin ? Căci, în definitiv, spuneți-mi și mie, *pentru ce* v-ați mai spăla pe dinți ?

GARCIN *(calmat)* : Da, într-adevăr, *pentru ce* ? *(Se uită în jurul lui.)* Și de ce te-ai uita în oglindă ? Pe cînd bronzul acela, mai zic și eu. Îmi închipui că vor fi momente cînd voi fi numai ochi să-l văd.

Numai ochi, nu-i așa ? Haide, haide, ce mai e de ascuns ? Îți spun că-mi dau seama bine de situație. Vrei să-ți povestesc cum se petrec lucrurile ? Tipul se înăbușă, se înfundă, se înecă, numai privirea îi mai iese din apă și ce vede ? Un bronz de Barbedienne. Ce coșmar. Ei lasă, și s-a interzis probabil să-mi răspunzi, nu insist. Dar ține minte că nu pot fi luat prin surprindere. Să nu vii să mi te lauzi că m-ai surprins ; privesc situația în față. (*Reîncepe să umble prin cameră.*) Deci, perie de dinți.ioc. Nici pat nu e. Căci nu se doarme niciodată, bineînțeles ?

BĂIATUL : Păi, de.

GARCIN : Puteam să pun pariu. Și *pentru* ce s-ar dormi ? Somnul te ia de după urechi. Simți că îți se închid ochii, dar de ce să dormi ? Te întinzi pe canapea, și fiști... somnul a zburat. Trebuie să te freci la ochi, să te scoli, și totul reîncepe.

BĂIATUL : Ce romanesc sînteți.

GARCIN : Ia mai taci. N-am să țip, n-am să gem, dar vreau să privesc situația în față. Nu vreau să se repeadă asupra mea pe la spate fără s-o fi putut recunoaște. Romanesc ? Înseamnă că nici nu mai e nevoie de somn. De ce să dormi dacă nu ți-e somn ? Perfect. Dar stai puțin. Stai puțin. Atunci care e greutatea ? De ce lucrul acesta e neapărat un chin ? Am înțeles : este viață fără întrerupere.

BĂIATUL : Ce întrerupere ?

GARCIN (*imitîndu-l*) : Ce întrerupere ? (*Bănuitor.*) Uită-te la mine. Eram sigur ! Iată explicația indiscreției grosolane și de nesuportat din privirea dumatăle. Pe cuvîntul meu, s-au atrofiat.

BĂIATUL : Despre ce vorbiți ?

GARCIN : De pleoapele dumatăle. Noi clipeam din pleoape. O clipită, așa se chema asta. Un mic fulger negru, o cortină care cade și care se ridică, și gata : a avut

loc o întrerupere. Ochiul se umezește, lumea dispare. Nu poți să-ți închipui ce efect răcoritor are. Patru mii de repausuri într-o oră. Patru mii de mici evaziuni. Și când spun patru mii... Va să zică o să trăiesc fără pleoape ? Nu face pe prostul. Fără pleoape sau fără somn e totuna. Nu voi mai dormi... Dar cum o să mă pot suporta ? Încearcă să mă înțelegi, fă un efort : vezi, am o fire cicălitoare și... și am obiceiul să mă cicălesc singur. Dar... nu pot să mă cicălesc neîncetat, acolo existau nopți. Dormeam. Aveam somnul lin. Prin compensație. Visurile mele erau simple. Vedeam o cîmpie... O cîmpie, atîta tot. Visam că mă plimb pe ea. Acum e ziuă ?

BĂIATUL : Vedeți bine, lămpile sînt aprinse.

GARCIN : Aha. Asta se cheamă la voi ziuă. Dar afară ?

BĂIATUL (*stupefiat*) : Afară ?

GARCIN : Afară ! Dincolo de aceste ziduri.

BĂIATUL : E un culoar.

GARCIN : Și la capătul acestui culoar ?

BĂIATUL : Sînt alte odăi și alte culoare și trepte.

GARCIN : Și după aceea ?

BĂIATUL : Asta-i tot.

GARCIN : Dar ai și dumneata o zi liberă. Atunci unde te duci ?

BĂIATUL : La unchiul meu care e șeful băieților de serviciu de la etajul III.

GARCIN : Trebuia s-o bănuiesc. Unde este întrerupătorul ?

BĂIATUL : Nu există.

GARCIN : Atunci ? Nu se poate stinge ?

BĂIATUL : Direcția poate să taie curentul. Dar nu-mi aduc aminte să-l fi tăiat la etajul ăsta. Avem curent electric la discreție.

GARCIN : Foarte bine. Atunci trebuie să trăim cu ochii deschiși.

BĂIATUL (*ironic*) : Să trăim...

GARCIN : N-ai să mă sîci pentru o chestiune de vocabular. Cu ochii deschiși. Pentru eternitate. Va fi mereu amiază în ochii mei. Și în cap. (*Pauză.*) Dar dacă aş zvîrli bronzul acela peste lampa electrică, s-ar stinge ?

BĂIATUL : E prea greu.

GARCIN (*apucă bronzul cu amîndouă mîinile și încearcă să-l ridice*) : Ai dreptate, e prea greu. (*Tăcere.*)

BĂIATUL : Ei, dacă nu mai aveți nevoie de mine, vă las.

GARCIN (*tresărind*) : Pleci ? La revedere. (*Băiatul pornește spre ușă.*) Așteaptă ! (*Băiatul întoarce capul.*) Aia de colo e o sonerie ? (*Băiatul dă din cap afirmativ.*) Pot să te sun cînd vreau și ești obligat să vii ?

BĂIATUL : În principiu, da. Dar soneria e cam capricioasă, este ceva înțepenit în mecanismul ei.

Garcin se duce la sonerie și apasă pe buton. Sună.

GARCIN : Văd că merge.

BĂIATUL (*mirat*) : Merge. (*Sună și el.*) Dar nu vă faceți iluzii, n-o să țină. Deci, la dispoziția dumneavoastră.

GARCIN (*face un gest pentru a-l reține*) : Aș vrea...

BĂIATUL : Ei ?

GARCIN : Nu, nimic. (*Se duce la cămin și ia un coupe-papier.*) Dar asta ce e ?

BĂIATUL : Vedeți bine : un coupe-papier.

GARCIN : Sînt cărți pe aici ?

BĂIATUL : Nu.

GARCIN : Atunci la ce servește ? (*Băiatul dă din umeri.*) Bine, poți să te duci.

Băiatul iese.

SCENA II

Garcin, singur

Garcin singur. Se duce la statuia de bronz și o minge. Se așază. Se scoală. Se duce la sonerie și apasă pe buton. Soneria nu sună. Încearcă de două-trei ori, dar în zadar. Se duce atunci la ușă și încearcă s-o deschidă. Nu se poate.

Strigă.

GARCIN : Băiete ! Băiete !

Nici un răspuns. Garcin dă un ropot de pumni în ușă și strigă băiatul într-una. Apoi se potolește deodată și se așază din nou. În clipa aceasta ușa se deschide și intră
Inès urmată de băiat.

SCENA III

Garcin, Inès, băiatul

BĂIATUL (către Garcin) : M-ați chemat ?

Garcin dă să răspundă, dar aruncă o privire spre Inès.

GARCIN : Nu.

BĂIATUL (întorcându-se spre Inès) : Sînteți la dumneavoastră acasă, doamnă. *(Inès tace.)* Dacă aveți întrebări de pus... *(Inès tace.)* Dacă aveți întrebări de pus... *(Inès tace.)*

BĂIATUL (deceționat) : De obicei clienților le place să se informeze... Dar nu insist. De altfel, în legătură cu peria de dinți, cu soneria și cu bronzul de Barbedienne, dōmnul este la curent și vă poate răspunde la fel de bine ca și mine.

Iese. Tăcere. Garcin nu se uită la Inès. Inès se uită în jur, după aceea se apropie brusc de Garcin.

INÈS : Unde e Florence ? *(Garcin tace.)* Vă întreb unde este Florence ?

GARCIN : Habar n-am.

INÈS : Asta e tot ce-ați putut inventa ? Tortura prin absență ? Ei bine, ați dat greș. Florence era o proastă și nu-mi pare rău de ea.

GARCIN : Vă cer iertare : Drept cine mă luați ?

INÈS : Pe dumneavoastră ? Sînteți călăul.

GARCIN (*tresare și apoi izbucnește în ris*) : E o eroare foarte amuzantă. Călăul, nu zău ! Ați intrat, v-ați uitat la mine și v-ați gîndit : Asta e călăul. Ce extravagantă ! Băiatul e un caraghios, ar fi trebuit să facă prezentările. Călăul ! Sînt Joseph Garcin, publicist și om de literă. Adevărul este că sîntem amîndoi exact în aceeași situație. Doamna...

INÈS (*sec*) : Inès Serrano ; domnișoară.

GARCIN : Foarte bine. Perfect. Ei, acum s-a spart gheața. Deci îmi găsiți un aer de călău ? Și după ce se recunosc călăii, mă rog ?

INÈS : Au aerul de-a se teme.

GARCIN : De-a se teme ? Ce amuzant. Și de cine ? De victimele lor ?

INÈS : Lăsați că știu eu ce spun. M-am uitat în oglindă.

GARCIN : În oglindă ? (*Se uită în jurul lui.*) Ce stupid ; au scos tot ce putea semăna a oglindă. (*Pauză.*) În orice caz, pot să vă asigur că nu mi-e frică. Nu iau lucrurile ușor, sînt cu totul conștient de gravitatea situației. Dar nu mi-e frică.

INÈS (*dînd din umeri*) : Asta vă privește. (*Pauză.*) Vi se întîmplă uneori să dați o raită pe-afară ?

GARCIN : Ușa e încuiată.

INÈS : Atîta pagubă.

GARCIN : Îmi dau seama foarte bine că prezența mea vă supără. Cît despre mine, și eu aș prefera să stau singur : trebuie să fac ordine în viața mea și am nevoie de reculegere. Dar sînt sigur c-o vom putea scoate la capăt foarte bine și împreună : eu nu vorbesc, abia mă mișc și fac foarte puțin zgomot. Numai că, dacă-mi permiteți să vă dau un sfat, va

trebui să păstrăm între noi o politețe extremă. Va fi pentru noi cea mai bună apărare.

INÈS : Eu nu sînt politicoasă.

GARCIN : Atunci voi fi eu pentru amîndoi.

Tăcere. Garcin șade pe canapea. Inès se plimbă de la un capăt la altul al camerei.

INÈS (*uitindu-se la el*) : Gura dumneavoastră.

GARCIN (*trezit parcă din somn*) : Poftim ?

INÈS : N-ați putea să vă opriți gura ? Vi se sucește pe sub nas ca o șfirlează.

GARCIN : Vă cer iertare, nu-mi dădeam seama.

INÈS : Tocmai asta vă reproșez. (*Ticul se repetă.*) Iarăși ! Pretindeți că sînteți politicoși și nu vă țineți mușchii feței în frîu. Nu sînteți singur aici și n-aveți dreptul să-mi impuneți spectacolul fricii dumneavoastră.

Garcin se scoală și se apropie de ea.

GARCIN : Dumneavoastră nu vă e frică ? Nu ?

INÈS : La ce bun ? Frica servea la ceva înainte, cînd mai aveam speranță.

GARCIN (*cu blîndețe*) : Nu mai există speranță, dar sîntem și acum înainte. N-am început încă să pătimim, domnișoară.

INÈS : Știu. (*Pauză.*) Atunci ? Ce va urma ?

GARCIN : Nu știu. Aștept.

Tăcere. Garcin se duce și se așază la loc. Inès reîncepe să umble de colo pînă colo. Garcin are un tic al gurii, apoi, privit fiind de Inès, își ascunde fața în mîini. Intră

Estelle și băiatul.

SCENA IV

Inès, Garcin, Estelle, băiatul

Estelle se uită la Garcin care n-a ridicat capul.

ESTELLE (*către Garcin*) : Nu ! Nu, nu ridica ochii. Știu

ce ascunzi în mîini, ştiu că nu mai ai faţă. *Garcin îşi ia mîinile de pe faţă*). Ha ! (*Pauză. Mirată.*) Nu vă cunosc.

GARCIN : Nu sînt călăul, doamnă.

ESTELLE : Nu vă luam drept călău. Dar... dar credeam că e cineva care-mi face o farsă. (*Către băiat.*) Pe cine mai aşteptaţi ?

BĂIATUL : Nu mai vine nimeni.

ESTELLE (*cu uşurare*) : Ah, atunci rămînem singuri, domnul, doamna şi cu mine ? (*Izbucneşte în rîs.*)

GARCIN (*sec*) : Nu-i nici un motiv de rîs.

ESTELLE (*rizînd mereu*) : Dar canapelele astea sînt aşa de urîte. Şi vedeţi cum au fost aşezate ; am impresia că e Anul Nou şi că sînt în vizită la mătuşă-mea Maria. O canapea pentru fiecare, am impresia. Asta e a mea ? (*Către băiat.*) Dar n-am să mă pot aşeza pe ea niciodată, e o catastrofă... sînt îmbrăcată în albastru-deschis şi ea e de culoarea spanacului.

INÈS : O vreţi pe-a mea ?

ESTELLE : Canapeaua bordo ? Sînteţi prea drăguţă, dar nu s-ar potrivi mult mai bine. Nu, la ce bun ? Fiecare cu ce i-a hărăzit soarta : o am pe cea verde, o păstrez. (*Pauză.*) Singura care s-ar mai potrivi la o adică ar fi canapeaua domnului. (*Tăcere.*)

INÈS : Auzi, Garcin ?

GARCIN (*tresărînd*) : Ah, canapeaua. O, scuzaţi (*Se ridică.*) E a dumneavoastră, doamnă.

ESTELLE : Mulţumesc. (*Îşi scoate pardesiul şi-l aruncă pe canapea. Pauză.*) Să facem cunoştinţă de vreme ce trebuie să locuim laolaltă. Mă cheamă Estelle Rigault.

Garcin se înclină şi vrea să se prezinte, dar Inès se grăbeşte să i-o ia înainte.

INÈS : Inès Serrano. Încîntată.

GARCIN (*se înclină din nou*) : Joseph Garcin.

BĂIATUL : Mai aveți nevoie de mine ?
ESTELLE : Nu, du-te. Am să te sun.

Băiatul se înclină și iese.

SCENA V

Inès, Garcin, Estelle

INÈS : Sînteți foarte frumoasă. Aș vrea să am flori pentru a vă putea ura bun venit.

ESTELLE : Flori ? Da. Îmi plăceau mult florile. S-ar veșteji aici. E prea cald. Ei ! Esențialul, nu-i așa, este să ne păstrăm buna dispoziție. Ați...

INÈS : Da, săptămîna trecută. Dar dumneavoastră ?

ESTELLE : Eu ? Ieri. Ceremonia nici nu s-a terminat. *(Vorbește foarte firesc, dar ca și cum ar vedea tot ce descrie.)* Vintul deranjează voalul surorii mele. Își dă toată osteneala să plîngă. Ei hai ! hai ! încă un mic efort. Așa ! Două lacrimi, două lacrimi mici care-i sclipesc sub voal. Olga Jardet e foarte urîtă în dimineața asta. O sprijină pe sora mea ținînd-o de braț. Nu plînge din pricina rimelului și trebuie să spun că eu în locul ei... Era cea mai bună prietenă a mea.

INÈS : Ați suferit mult ?

ESTELLE : Nu, eram cam fără simțire.

INÈS : Ce-ați avut ?

ESTELLE : O pneumonie. *(Același joc ca înainte.)* Ei, acum s-a sfîrșit. Toți pleacă. La revedere ; la revedere. Ce de strîngeri de mînă. Soțul meu e bolnav de supărare, a rămas acasă. *(Către Inès.)* Dar dumneavoastră ?

INÈS : Gazul.

ESTELLE : Și dumneavoastră, domnule ?

GARCIN : Douăsprezece gloanțe în piept. *(Gest din par-*

tea Estellei.) Scuzați-mă nu sînt un mort de bună companie.

ESTELLE : Oh, scumpe domn, dacă ați avea amabilitatea să nu mai întrebuințați expresii atît de directe. E un lucru... un iucru șocant. Și, la urma urmei, ce înseamnă în fond ? Poate că niciodată n-am fost atît de vii. Dacă trebuie neapărat să dăm un nume acestei... stări de fapt, propun să ni se spună absenți, ar fi mai corect. Sînteți absent de multă vreme ?

GARCIN : De o lună, aproximativ.

ESTELLE : De unde sînteți ?

GARCIN : Din Rio.

ESTELLE : Eu din Paris. Mai aveți pe cineva acolo ?

GARCIN : Pe soția mea. (*Același joc ca Estelle.*) A venit la cazarmă ca în fiecare zi ; n-au lăsat-o să intre. Se uită printre gratiile porții. Încă nu știe că sînt absent, dar bănuiește. Acuma pleacă. E îmbrăcată toată în negru. Cu atît mai bine. N-o să fie nevoită să se schimbe. Nu plînge ; nu plîngea niciodată. E un soare radios, iar ea e neagră de tot pe strada pustie, cu ochii ei mari de victimă. Ah ! Mă agasează.

Tăcere. Garcin se duce să se așeze pe canapeaua din mijloc și-și ascunde fața în mîini.

INÈS : Estelle !

ESTELLE : Domnule ! Domnule Garcin !

GARCIN : Ce poftiți ?

ESTELLE : V-ați așezat pe canapeaua mea.

GARCIN : Scuzați. (*Se ridică.*)

ESTELLE : Aveați un aer atît de absorbit !

GARCIN : Fac ordine în viața mea. (*Inès izbucnește în rîs.*) Cei care rid ar face mai bine să mă imite.

INÈS : Viața mea e în ordine, în perfectă ordine. A intrat în ordine de la sine, încă de acolo, nu-i nevoie să mă mai ocup de ea.

GARCIN : Într-adevăr ? Și credeți că-i atît de simplu !

(*Iși trece mâna pe frunte.*) Ce căldură, îmi dați voie ?
(*Dă să-și scoată vestonul.*)

ESTELLE : Ah nu ! (*Mai blind.*) Nu. Am oroare de bărbați în cămașă.

GARCIN (*punându-și din nou vestonul*) : Bine. (*Pauză.*) Eu îmi petreceam nopțile în birourile redacțiilor. Acolo era tot timpul o căldură toropitoare. (*Pauză. Același joc ca adineaori.*) E o căldură toropitoare. E noapte.

ESTELLE : Da, ia te uită, s-a și făcut noapte. Olga se dezbracă. Ce repede trece vremea pe pământ.

INÈS : E noapte. Au sigilat ușa camerei mele. Iar camera e goală în beznă.

GARCIN : Și-au pus vestoanele pe spetezele scaunelor și și-au suflecat mincile pînă mai sus de cot. Miroase a bărbați și a țigări. (*Pauză.*) Îmi plăcea să trăiesc în mijlocul bărbaților fără haină.

ESTELLE (*sec*) : Ei bine, în concluzie, n-avem aceleași gusturi. (*Către Inès.*) Dumneavoastră vă place așa ceva ? Bărbați fără haină ?

INÈS : Cu sau fără haină, mie nu prea-mi plac bărbații.

ESTELLE (*se uită la amîndoi stupefiată*) : Dar de ce, de ce ne-au adunat laolaltă ?

INÈS (*înăbușindu-și o izbucnire*) : Ce spuneți ?

ESTELLE : Vă privesc pe amîndoi și mă gîndesc că vom locui împreună... Mă așteptam să regăsesc prieteni, rude.

INÈS : Un excelent prieten cu o gaură în mijlocul feței.

ESTELLE : Da, și pe acela. Dansa tango ca un profesionist. Dar noi, pe noi de ce ne-au adunat laolaltă ?

GARCIN : Mă rog, din întîmplare. Ne repartizează unde pot, în ordinea sosirii. (*Către Inès.*) De ce rîdeți ?

INÈS : Pentru că m-am înveselit auzind acest : „din întîmplare“. Aveți chiar într-atîta nevoie să vă linișiți ? Nimic nu e lăsat la voia întîmplării.

ESTELLE (*cu timiditate*) : Dar cine știe, poate ne-am mai întâlnit altă dată ?

INÈS : Niciodată. Nu v-aș fi uitat.

ESTELLE : Sau atunci poate că avem cunoștințe comune ? Cunoașteți cumva familia Dubois-Seymour ?

INÈS : M-ar mira.

ESTELLE : Atîta lume se perindă pe la ei...

INÈS : Ce fac... ocupația ?

ESTELLE (*surprinsă*) : Nu fac nimic. Au un castel în Corrèze și...

INÈS : Eu eram funcționară la poștă.

ESTELLE (*dîndu-se puțin înapoi*) : Ah ! atunci într-adevăr. (*Pauză.*) Iar dumneavoastră, domnule Garcin ?

GARCIN : N-am ieșit din Rio niciodată !

ESTELLE : În cazul acesta aveți perfectă dreptate : numai întîmplarea ne-a adunat aici.

INÈS : Întîmplarea. Atunci aceste mobile sînt aici din întîmplare. Din întîmplare canapeaua din dreapta e verde ca spanacul, iar canapeaua din stînga e bordo. Un hazard, nu-i așa ? Ei bine, ia încercați să le schimbați locul și să-mi spuneți pe urmă de ce părere sînteți. Dar bronzul ? e tot din întîmplare ? Dar căldura asta ? Dar căldura asta ? (*Tăcere.*) Vă spun eu că au pus totul la punct. Pînă în cele mai mici amănunte, cu dragoste. Camera asta ne aștepta.

ESTELLE : Dar cum puteți să spuneți așa ceva ? Totul este atît de urît, atît de aspru, atît de colțuros. De-testam unghiurile.

INÈS (*dînd din umeri*) : Dacă credeți că trăiam într-un salon Napoleon al III-lea ! (*Tăcere.*)

ESTELLE : Atunci totul să fi fost făcut dinadins ?

INÈS : Totul. Iar noi sîntem asortați.

ESTELLE : Deci nu este o întîmplare că *dumneata* ești în fața *mea* ? (*Pauză.*) Ei oare ce așteaptă ?

INÈS : Nu știu, dar așteaptă.

ESTELLE : Nu pot să sufăr să se aștepte ceva de la mine. Îmi trezește numaidecît pofta de a face exact contrariul.

INÈS : Poftim, fă-l ! Fă contrariul ! Nici măcar nu știi ce vor.

ESTELLE (*bătînd din picior*) : E insuportabil. Și trebuie să mi se întîmple ceva prin voi amîndoi ? (*Se uită la ei.*) Prin voi. Întîlneam uneori figuri care-mi spuneau ceva numaidecît. Figurile voastre nu-mi spun nimic.

GARCIN (*brusc către Inès*) : Haide, de ce sîntem împreună ? Ai spus prea mult ; acum mergi pînă la capăt.

INÈS (*mirată*) : Dar nu știu absolut nimic.

GARCIN : Trebuie să știm. (*Rămîne pe gînduri.*)

INÈS : Măcar de-ar avea fiecare dintre noi curajul să spună...

GARCIN : Ce anume ?

INÈS : Estelle !

ESTELLE : Poftim.

INÈS : Dumneata ce-ai făcut ? De ce te-au trimis aici ?

ESTELLE (*cu vioiciune*) : Nu știu, habar n-am. Mă întreb chiar dacă nu e o eroare. (*Către Inès.*) Nu zîmbi. Gîndește-te la mulțimea de oameni care... devin absenți în fiecare zi. Vin aici cu miile și n-au de-a face decît cu subalterni, cu niște funcționari incuți. Cum vreți să nu se întîmple și erori ? Dar nu zîmbi. (*Către Garcin.*) Iar dumneata, spune și dumneata ceva. Dacă s-au înșelat în cazul meu, au putut să se înșele și în cazul dumitale. (*Către Inès.*) Și în cazul dumitale la fel. Nu-i mai bine să credem că sîntem aici din greșeală ?

INÈS : Asta e tot ce ai să ne spui ?

ESTELLE : Ce vreți să mai știți ? N-am nimic de ascuns. Eram orfană și săracă, îl creșteam pe fratele meu mai mic. Un vechi prieten al tatei m-a cerut în că-

sătorie. Era bogat și bun, am primit. Ce ați fi făcut în locul meu ? Fratele mi-era bolnav și avea nevoie de îngrijire. Am trăit șase ani cu soțul meu fără o umbră de neînțelegere. Acum doi ani l-am întâlnit pe acela pe care eram sortită să-l iubesc. Ne-am dat seama numaidecît, voia să plec cu el, dar eu am refuzat. După aceea am făcut o pneumonie. Asta-i tot. Poate că mi s-ar putea reproșa, în numele anumitor principii, că mi-am jertfit tinerețea unui bătrîn. (*Către Garcin.*) Dumneata crezi că este o greșeală ?

GARCIN : Desigur că nu. (*Pauză.*) Dar dumneata, găsești că este o greșeală să trăiești conform principiilor pe care le ai ?

ESTELLE : Cine ar putea să vă reproșeze așa ceva ?

GARCIN : Scoteam un ziar pacifist. A izbucnit războiul. Ce era de făcut ? Toți erau cu ochii pe mine : „Va îndrăzni ?” Ei bine, am îndrăznit. Am stat cu brațele încrucișate și m-au împușcat. Unde e greșeala ? Unde e greșeala ?

ESTELLE (*pune mîna pe brațul lui*) : Nu e nici o greșeală. Ești...

INÈS (*termină fraza cu ironie*) : Un erou. Dar soția dumitale, Garcin ?

GARCIN : Ei și ce ! Am scos-o din mocirlă.

ESTELLE (*către Inès*) : Vezi ! Vezi !

INÈS : Văd. (*Pauză.*) Pentru cine joci teatru ? Sîntem doar între noi.

ESTELLE (*arogantă*) : Între noi ?

INÈS : Între asasini. Sîntem în infern, drăguț, n-a fost nici o eroare, oamenii nu sînt niciodată osîndiți degeaba.

ESTELLE : Taci.

INÈS : În infern ! Osîndiți, osîndiți !

ESTELLE : Taci ! Taci odată ! Îți interzic să întrebunțezi cuvinte grosolane.

INÈS : Osîndită, micuță sfîntă. Osîndit, eroul ireproșabil. Am avut ceasul nostru de plăcere, nu-i așa ? Există oameni care au suferit pentru noi pînă la moarte și asta ne amuza mult de tot, acum trebuie să plătim.

GARCIN (*ridicînd mîna*) : O să tăceți odată ?

INÈS (*se uită la el fără frică, dar cu o mare mirare*) : Ha ! (*Pauză.*) Stai, am înțeles, știu de ce ne-au strîns laolaltă.

GARCIN : Ia seama la ce vei spune.

INÈS : O să vedeți ce simplu e. Simplu ca bună ziua. Nu există tortură fizică, nu-i așa ? Și totuși, sîntem în iad. Și nu urmează să mai vină nimeni. Nimeni. Vom rămîne împreună pînă la capăt. Așa e ? În fond mai lipsește totuși cineva : călăul.

GARCIN (*cu jumătate de voce*) : Știu prea bine.

INÈS : Ei bine, au realizat o economie de personal. Asta e tot. Clienții fac serviciul ei înșiși, ca în restaurantele cu autoservire.

ESTELLE : Ce vrei să spui ?

INÈS : Călăul este fiecare dintre noi pentru ceilalți doi.
Pauză. Cu toții asimilează această noutate.

GARCIN (*cu voce blîndă*) : N-am să fiu călăul dumneavoastră. Nu vă vreau răul nicidecum și n-am nimic cu dumneavoastră. Nimic. E simplu de tot. O să facem așa : fiecare stă în colțul lui ; esta ne e apărarea. Dumneata aici, dumneata aici, eu acolo. Și tăcere. Nici o vorbă. Nu e greu, nu-i așa ? Fiecare dintre noi are destul de lucru cu sine însuși. Cred că aș putea să stau zece mii de ani fără să vorbesc.

ESTELLE : Trebuie să tac ?

GARCIN : Da. Atunci... atunci... vom fi salvați. Să tăcem. Să privim în noi înșine, fără să ridicăm capul. Sînteți de acord ?

INÈS : De acord.

ESTELLE (*după o ezitare*) : De acord.

GARCIN : Atunci, adio.

Se duce la canapeaua lui și-și ia capul în mâini. Tăcere.

Inès începe să cînte numai pentru ea :

Colo-nspre Piața Mare
Au făcut din scînduri pod
Au pus țărițe-ntr-o căldare
Și a fost un eșafod
Colo-nspre Piața Mare.

Colo-nspre Piața Mare
Gîdele zorit e tare
Treabă multă astăzi are
Generali și lume mare
Și vlădici merg la pierzare
Colo-nspre Piața Mare.

Colo-nspre Piața Mare
Sînt și doamne mîndre tare
Straie au de sărbătoare
Numai capu' unde-i oare ?
Capul, ce mai tura-vura
Dusu-s-a în șanț de-a dura
Colo-n șanț spre Piața Mare.

Între timp Estelle se pudrează și-și dă cu rouge. Pudrîndu-se caută din ochi o oglindă cu un aer de neliniște. Scotocește în poșetă, apoi se întoarce către Garcin.

ESTELLE : Domnule, ai cumva o oglinjoară ? (*Garcin nu răspunde.*) O oglinjoară, o oglinjoară de buzunar, orice ? (*Garcin nu răspunde.*) Dacă mă lași așa de singură, fă-mi rost cel puțin de o oglindă. (*Garcin rămîne cu capul în mâini fără să scoată o vorbă.*)

INÈS (*plină de bunăvoință*) : Eu am o oglindă în poșetă. (*Scotocește în poșetă, apoi cu ciudă*). N-o mai am. Probabil că mi-au luat-o la grefă.

ESTELLE : Ce supărător !

Pauză. Estelle închide ochii și se clatină. Inès se repede s-o sprijine.

INÈS : Ce ai ?

ESTELLE (*deschide ochii și-i zîmbește*) : Am o senzație ciudată. (*Se pipăie*). Dumneata nu ai aceeași impresie ? Cînd nu mă văd, degeaba pun mîna pe mine, mă întreb dacă exist cu adevărat.

INÈS : Ce noroc pe dumneata. Eu, eu mă simt mereu pe dinăuntru.

ESTELLE : Ah da, pe dinăuntru... Tot ce se petrece în capete este atît de vag, mă adoarme. (*Pauză.*) În camera mea sînt șase oglinzi mari. Le văd. Le văd. Dar ele nu mă văd pe mine. Se oglindesc în ele divanul, covorul, fereastra... ce goală este o oglindă în care nu sînt eu. Cînd stăteam de vorbă cu cineva, mă aranjam întotdeauna să stau așa ca să mă pot privi în oglindă. Vorbeam și mă vedeam vorbind. Mă vedeam cum mă vedeau oamenii, astă mă ținea trează. (*Cu deznădejde.*) Rujul meu ! Sînt sigură că m-am mînjit. Oricum, nu pot să stau fără oglindă o veșnicie întreagă.

INÈS : Vrei să-ți servesc eu de oglindă ? Vino, te invit la mine. Așază-te pe canapeaua mea.

ESTELLE (*arătînd spre Garcin*) : Dar...

INÈS : Să nu ne sinchisim de el.

ESTELLE : O să ne facem rău : ai spus-o chiar dumneata.

INÈS : Am eu aerul de-a' vrea să-ți dăunez cu ceva ?

ESTELLE : Nu se știe niciodată.

INÈS : Ba tu ai să-mi faci rău mie. Dar ce-are aface ? De vreme ce trebuie să sufăr, de ce să nu-mi vină suferința de la tine ? Șezi jos. Apropie-te. Încă. Uită-te în ochii mei : te vezi în ei ?

ESTELLE : Sînt mică de tot, mă văd cu greu.

INÈS : Eu te văd. Întreagă. Hai, pune-mi întrebări. Nici o oglindă n-ar putea fi mai fidelă.

Estelle, jenată, se întoarce spre Garcin ca și cum ar vrea să-l cheme în ajutor.

ESTELLE : Domnule ! Domnule ! Nu vă plictisim cu pă-lăvrăgeala noastră ?

Garcin nu răspunde.

INÈS : Lasă-l ; el nu mai contează ; sîntem singure. Pune-mi întrebări.

ESTELLE : Mi-am întins bine rujul pe buze ?

INÈS : Să văd. Nu prea bine.

ESTELLE : Bănuiam. Noroc că *(aruncă o privire spre Garcin)* nu m-a văzut nimeni. Hai să mai încerc.

INÈS : Acum e mai bine. Ba nu. Urmărește desenul buzelor ; am să te ajut. Așa, așa. Acum e bine.

ESTELLE : La fel de bine ca adineauri cînd am intrat ?

INÈS : Chiar mai bine ; mai plin, mai crud. E gura ta de infern.

ESTELLE : Hm ! Și asta e bine ? Ce agasant e că nu mai pot să judec singură. Îmi jurați că e bine ?

INÈS : Nu vrei să ne tutuim ?

ESTELLE : Juri că e bine ?

INÈS : Ești frumoasă.

ESTELLE : Dar ai gust ? Și ai gustul *meu* ? Ce agasant, ce agasant !

INÈS : Am gustul tău, din moment ce-mi placii. Uită-te bine la mine. Zîmbește, nici eu nu sînt urîță. Nu te servesc mai bine decît o oglindă ?

ESTELLE : Nu știu. Dumneata mă intimidezi. Imaginea mea din oglindă era îmblînzită. O cunoșteam așa de bine... Am să zîmbesc : zîmbetul meu va pătrunde în ochii dumitale și Dumnezeu știe ce va deveni.

INÈS : Și cine te împiedică să mă îmblînzești ? *(Se uită una în ochii celeilalte. Estelle suride puțin fascinată.)*

Văd că nu vrei deloc să mă tutuiești.

ESTELLE : Îmi vine greu să mă tutuiesc cu femeile.

INÈS : Și în special cu funcționarele de la poștă, presupun. Ce ai acolo pe obraz ? O pată roșie ?

ESTELLE *(tresărînd)* : O pată roșie, ce oroare ! Unde ?

INÈS : Hai, hai, sînt o oglindă de prins ciocîrliei ; te-am prins, ciocîrlia mea mică ! Nu e nici o pată. Nici cea mai mică urmă. Vezi ? Dacă oglinda se apucă să mintă ? Sau dacă aş închide ochii, dacă aş refuza să te privesc, ce-ai face cu toată frumuseţea ta ? Nu-ţi fie frică, trebuie să te privesc, ochii mei vor rămîne larg deschişi. Şi o să fiu drăguţă cu tine, drăguţă de tot. Dar ai să-mi spui : tu.

Pauză.

ESTELLE : Îţi plac ?

INÈS : Mult.

Pauză.

ESTELLE (*arătînd spre Garcin dintr-o mişcare a capului*) : Aş vrea ca şi el să se uite la mine.

INÈS : Ha ! Pentru că e bărbat. (*Către Garcin.*) Aţi cîştigat. (*Garcin nu răspunde.*) Nu mai jucaţi teatru ; nu v-a scăpat un singur cuvînt din cîte am spus.

GARCIN (*ridicînd brusc capul*) : Aveţi dreptate : nici un cuvînt ; în zadar mi-am astupat urechile : parcă pălăvrăgeaţi în capul meu. Şi-acum o să mă lăsaţi în pace ? N-am nimic de-a face cu dumneavoastră.

INÈS : Dar cu asta mică, cu ea aveţi de-a face ? V-am prins tertipul : ca să vă faceţi mai interesant în ochii ei, v-aţi dat asemenea aere.

GARCIN : Vă spun să mă lăsaţi în pace. E cineva în redacţie care vorbeşte despre mine şi aş vrea să-l ascult. Puţin îmi pasă de duduia, dacă asta vă poate linişti.

ESTELLE : Mulţumesc.

GARCIN : N-am vrut să fiu grosolan...

ESTELLE : Bădăranule !

Pauză. Sînt toţi în picioare unul în faţa celuilalt.

GARCIN : Ei poftim ! (*Pauză.*) Mă rugasem de dumneavoastră să tăceţi.

ESTELLE : Ea a început. A venit să-mi ofere oglinda ei, dar eu nu-i cerusem nimic.

INÈS : Nimic. Numai că te-ai frecat de el și ai făcut fițe ca să se uite la tine.

ESTELLE : Și ce dacă !

GARCIN : Sînteți nebune, nu vedeți unde o să ajungem ? Dar tăceți odată ! (*Pauză.*) O să ne așezăm acum frumuseț, o să închidem ochii și fiecare va încerca să uite prezența celorlalți.

O mică pauză, apoi se așază. Femeile se întorc la locurile lor cu pași șovăitori. Înès se întoarce brusc.

INÈS : Ah, să uiți. Ce copilărie ! Îți simt prezența pînă-n măduva oaselor. Tăcerea dumitale îmi țipă în urechi. Poți să-ți coși buzele, poți să-ți tai limba, parcă asta o să te împiedice să mai exiști ? Și-ți vei putea opri gîndurile ? Le aud, fac tic-tac ca un deșteptător, și știu că și dumneata le auzi pe ale mele. Oricît te-ai înfunda într-un colț de canapea, ești peste tot. Sunetele îmi parvin mînjite pentru că le-ai auzit pe parcurs. Mi-ai furat pînă și fața : dumneata o cunoști, iar eu n-o mai cunosc. Și ea ? Ea ? Mi-ai furat-o dumneata : dacă eram singure, crezi c-ar îndrăzni să mă trateze așa cum mă tratează ? Nu, nu : ia-ți mîinile de pe față, n-am să te las așa, nu, n-am să te las în pace : ar fi prea comod. Ai sta acolo insensibil, cufundat în dumneata însuși ca un Buda, iar eu aș simți chiar cu ochii închiși că ea îți dedică toate micile zgomote ale vieții ei, pînă și foșnetul rochiei, și că-ți trimite zîmbete pe care nu le vezi... Nu așa ! Vreau să-mi aleg infernul ; vreau să vă privesc cu ochii deschiși și să lupt cu fața descoperită.

GARCIN : Bine. Presupun că trebuia să ajungem aici ; ne-au manevrat ca pe niște copii. Dacă m-ar fi cazat între bărbați... bărbații știu să tacă. Dar nu trebuie să cerem prea mult. (*Se apropie de Estelle și o ia de bărbie.*) Va să zică, mititico, îți plac ? Se pare că-mi făceai cu ochiul ?

ESTELLE : Nu te atinge de mine !

GARCIN : E ! Să ne mai lăsăm de formalism. Îmi plăceau mult femeile, știi ? Și ele mă plăceau mult. Lasă-te de formalism, nu mai avem nimic de pierdut. Poli-tețe ? La ce bun ? Ceremonii ? La ce ? Între noi n-au nici un rost. În curînd fiecare va sta gol-puşcă în fața celorlalți.

ESTELLE : Lasă-mă !

GARCIN : Gol-puşcă ! Ah, vă prevenisem. Nu vă ceream nimic, nimic afară de un pic de tăcere și să fiu lăsat în pace. Îmi astupasem urechile. Vorbea Gomez, în picioare între birouri, toți colegii de la ziar îl ascultau. Își scosese ră vestoanele. Voiam să înțeleg ce spun, dar e greu : evenimentele de pe pămînt trec grozav de repede. Nu puteați să tăceți ? Acum s-a terminat, nu mai vorbește, ceea ce gîndește despre mine a reintrat în capul lui. Ei bine, va trebui să mergem pînă la capăt. Să ne despuim de toate : vreau să știu cu cine am de-a face.

INÈS : O știți. Acuma știți.

GARCIN : Atîta vreme cît fiecare dintre noi nu va fi mărturisit pentru ce a fost osîndit, nu știm nimic. Tū, cea blondă, începe tu. De ce ? Spune-ne de ce. Sinceritatea ta poate să evite catastrofa ; cînd o să ne cunoaștem monștrii... Haide, spune de ce ?

ESTELLE : Vă spun că nu știu. N-au vrut să mi-o spună.

GARCIN : Știu. Nici mie n-au vrut să-mi răspundă. Dar eu mă cunosc. Ți-e frică să vorbești tu întîi ? Foarte bine. Am să încep eu. (Pauză.) Nu prea sînt un suflet frumos.

INÈS : Dă-o încolo. Se știe că ai dezertat.

GARCIN : Lasă asta. Despre asta să nu vorbești niciodată. Am ajuns aici pentru că am chinuit-o pe soția mea. Asta e tot. Timp de cinci ani. Bineînțeles, ea mai suferă și acum. Uite-o ; de îndată ce vorbesc despre ea, o văd. Pe mine mă interesează Gomez, dar o văd

pe ea. Unde e Gomez ? Timp de cinci ani. Ia uită-te, i-au înapoiat hainele mele ; şade la fereastră şi şi-a pus vestonul meu pe genunchi. Vestonul are douăsprezece găuri. Sîngele de pe el, s-ar zice că e rugină. Marginile găurilor sînt arse. Ha ! E o piesă de muzeu, un veston istoric. Şi l-am purtat eu ! Ai să plîngi ? Ai să plîngi, în sfîrşit ? Veneam acasă beat ca un porc, miroseam a vin şi a femeii. Ea mă aşteptase toată noaptea ; nu plîngea. Nici un cuvînt de reproş, bineînţeles. Numai ochii. Ochii ei mari. Nu regret nimic. Am să plătesc, dar nu-mi pare rău. Afară ninge. Dar ai să plîngi, în sfîrşit ? E o femeie care are vocaţia martiriului.

INÈS (*aproape blînd*) : De ce-ai făcut-o să sufere ?

GARCIN : Pentru că era uşor. Ajungea un cuvînt ca să pălească ; era sensibilă. Ha ! Nici un reproş ! Sînt foarte cicălitor din fire. Aşteptam, aşteptam mereu. Dar ţi-ai găsit : nici o lacrimă, nici un reproş. O luasem de pe stradă, înţelegeţi ? Îşi trece mîna peste veston fără să se uite la el. Degetele ei caută găurile pe dibuite. Ce aştepţi ? Ce speri ? Îţi spun că nu-mi pare rău de nimic. În fond asta e : mă admira prea tare. Puteţi înţelege ?

INÈS : Nu. Pe mine nu mă admira nimeni.

GARCIN : Cu atît mai bine. Cu atît mai bine pentru dumneata. Toate astea trebuie să vi se pară prea abstracte ; am să vă povestesc o întîmplare : adusesem la mine acasă o mulătră. Ce nopţi ! Soţia mea dormea la etaj, nu putea să nu ne audă. Se scula ea cea dintîi şi, cum noi leneveam dimineaţa, ne aducea micul dejun la pat.

INÈS : Nesimţitule !

GARCIN : Păi da, păi da. Nesimţitul multiubit. (*Pare atent la altceva.*) Nu, nimic. Era Gomez, dar nu vorbea despre mine. Un nesimţit, zici ? Fireşte : dacă nu, ce-aş căuta aici ? Dar dumneata ?

INÈS : Eu, eu eram ceea ce se cheamă acolo o femeie pierdută. Pierdută de pe atunci, nu-i așa ? Așa că surpriza n-a fost prea mare.

GARCIN : Asta-i tot ?

INÈS : Nu, mai e și povestea cu Florence. Dar e o poveste cu morți. Trei morți. Întii el, după aceea ea și cu mine. N-a mai rămas nimeni acolo, în privința asta sînt liniștită : numai odaia. Mai văd odaia din cînd în cînd. Goală, cu obloanele trase. Ah ! Ah ! în cele din urmă au scos sigiliile. De închiriat... E de închiriat. S-a pus un afiș pe ușă ; e de-a dreptul ridicol.

GARCIN : Trei. Așa ați spus, trei ?

INÈS : Trei.

GARCIN : Un bărbat și două femei ?

INÈS : Da.

GARCIN : Ia te uită. (*Pauză.*) S-a sinucis ?

INÈS : El ? N-ar fi fost în stare. Deși a pățimit chiar prea mult. Nu, l-a călcat un tramvai. Ce bătaie de joc ! Locuiam la ei, era vărul meu.

GARCIN : Florence era blondă ?

INÈS : Blondă ? (*O privire spre Estelle.*) Știți, nu regret nimic, dar nu prea mă amuză să vă povestesc toată istoria asta.

GARCIN : Haide ! Haide ! Te-ai săturat de el ?

INÈS : Încetul cu încetul. Mă enerva cîte un cuvînt. Sau, de pildă, făcea zgomot cînd bea ; sufla din nas în pahar. Nimicuri. Oh ! Era un biet nenorocit, un tip vulnerabil. De ce zîmbiți ?

GARCIN : Pentru că eu nu sînt vulnerabil.

INÈS : Rămîne de văzut. M-am strecurat în sufletul ei. Ea îl vedea prin ochii mei... Pînă la urmă, am rămas cu ea pe brațe. Am luat o cameră în capătul celălalt al orașului.

GARCIN : Și-atunci ?

INÈS : Atunci a intervenit povestea cu tramvaiul. După

aceea îi spuneam zilnic : ei, bine, fetiço, l-am omorât. (Pauză.) Sînt răutăcioasă.

GARCIN : Da. Și eu.

INÈS : Nu, dumneata nu ești răutăcios, e altceva la mijloc.

GARCIN : Ce ?

INÈS : Am să-ți spun mai tîrziu. Eu însă sînt răutăcioasă : asta înseamnă că am nevoie de suferința celorlalți ca să exist. Ca o făclie. O făclie în inimi. Cînd sînt singură, mă sting. Timp de șase luni, am ars în inima ei ; am făcut-o scrum. Într-o noapte s-a sculat, s-a dus să deschidă robinetele de gaz fără ca eu să bănuiesc, și-apoi s-a culcat la loc lângă mine.. Asta e.

GARCIN : Hm !

INÈS : Ce zici ?

GARCIN : Nimic. Nu e prea frumos.

INÈS : Ei bine, nu, nu e prea frumos. Și ce dacă !

GARCIN : O, ai dreptate. (*Către Estelle.*) Rîndul tău. Ce-ai făcut ?

ESTELLE : V-am mai spus că nu știu. În zadar mă întreb...

GARCIN : Fie. Ei bine, o să te ajutăm. Tipul acela cu fața zdrobită, cine e ?

ESTELLE : Care tip ?

INÈS : Știi foarte bine. Acela de care te temeai cînd ai intrat ?

ESTELLE : Era un prieten.

GARCIN : De ce ți-era frică de el ?

ESTELLE : N-aveți dreptul să mă descoaseți.

INÈS : S-a omorît din cauza ta ?

ESTELLE : Aș, de unde, ești nebună.

GARCIN : Atunci, de ce ți-era frică de el ? Și-a zburat creierii și glonte le-a nimerit în plină figură da ? Asta i-a smuls fața ?

ESTELLE : Tăceți, tăceți !

GARCIN : Din pricina ta ! Din pricina ta !

INÈS : Un foc de armă din cauza ta.

ESTELLE : Lăsați-mă în pace. Mă înfricoșați. Vreau să plec. Vreau să plec ! *(Se repede la ușă și o zgâlțîie.)*

GARCIN : Pleacă. În ce mă privește, mi-ar părea bine. Numai că ușa e încuiată pe dinafară.

Estelle sună ; soneria nu merge. Inès și Garcin rîd. Estelle se întoarce spre ei și se reazemă cu spatele de ușă.

ESTELLE *(cu vocea răgușită și înceată)* : Sînteți josnici.

INÈS : Ai perfectă dreptate, josnici. Și-apoi ? Deci tipul s-a omorît din cauza ta. Era amantul tău ?

GARCIN : Bineînțeles, era amantul ei. Și a vrut s-o aibă numai pentru el. Adevărat că-i așa ?

INÈS : Dansa tango ca un profesionist, dar era sărac, îmi închipui. *(Pauză.)*

GARCIN : Te-a întrebat dacă era sărac.

ESTELLE : Da, era sărac

GARCIN : Și-apoi, trebuia să-ți păzești reputația. Într-o zi a venit, s-a rugat de tine, iar tu ai rîs.

INÈS : Ei ? Ei ? Ai rîs ? De aceea s-a omorît ?

ESTELLE : Tot așa te uitai și la Florence ?

INÈS : Da.

Pauză. Estelle izbucnește în rîs.

ESTELLE : N-ați ghicit deloc. *(Ridică fruntea și se uită la ei tot rezemată de ușă. Cu un ton sec și prodocator.)* Vroia să-mi facă un copil. Poftim, sînteți mulțumiți ?

GARCIN : Iar tu nu voiai.

ESTELLE : Nu. Copilul l-am făcut totuși. M-am dus și-am stat cinci luni în Elveția. Nimeni n-a știut nimic. Am născut o fată. Roger era cu mine cînd s-a născut. Îl amuza să aibă o fetiță. Pe mine nu.

GARCIN : Și după aceea ?

ESTELLE : Aveam un balcon care dădea spre lac. Am adus o piatră mare. Roger striga : „Estelle, te rog,

te implor“. Îl detestam. A văzut totul. S-a aplecat peste balustradă și a văzut rotocoalele pe apă.

GARCIN : Și-apoi ?

ESTELLE : Asta-i tot. M-am întors la Paris. Iar el a făcut ce-a vrut.

GARCIN : Și-a zburat creierii ?

ESTELLE : Păi da. Nu merita să facă atîta caz, soțul meu n-a bănuît nimic. *(Pauză.)* Vă urăsc. *(Are o criză de hohote înăbușite, fără lacrimi.)*

GARCIN : E de prisos. Aici lacrimile nu curg.

ESTELLE : Sînt o lașă, sînt o lașă ! *(Pauză.)* Dacă ați ști cît vă urăsc !

INÈS : *(luînd-o în brațe)* : Bietul meu copil ! *(Către Garcin.)* Ancheta s-a terminat. Nu mai are nici un rost să faci mutra asta de călău.

GARCIN : De călău... *(Se uită în jur.)* Aș da orice ca să mă pot vedea în oglindă. *(Pauză.)* Ce cald e ! *(Își scoate vestonul mașinal.)* Oh ! pardon. *(Dă să-și pună vestonul.)*

ESTELLE : Poți să rămii fără haină. Acuma...

GARCIN : Da. *(Aruncă vestonul pe canapea.)* Nu trebuie să fii supărată pe mine, Estelle.

ESTELLE : Nu sînt supărată pe dumneata.

INÈS : Dar pe mine ? Pe mine ești supărată ?

Tăcere.

ESTELLE : Da.

INÈS : Ei ce zici, Garcin ? Poftim, ne-am despuiat pînă la piele ; acum vezi lucrurile mai limpede ?

GARCIN : Nu știu. Poate că puțin mai limpede. *(Cu timiditate.)* N-am putea să-ncercăm să ne ajutăm unii pe alții ?

INÈS : N-am nevoie de ajutor.

GARCIN : Inès, au încurcat toate ițele. Dacă faci cel mai mic gest, dacă ridici mîna ca să-ți faci vînt, Estelle și cu mine simțim totul. Nici unul dintre noi nu se poate salva singur. Trebuie să ne pier-

dem împreună sau să ieșim la liman împreună. Alegeți. (Pauză.) Ce e ?

INÈS : Au închiriat-o. Ferestrele sînt larg deschise. Pe patul meu șade un bărbat. Au închiriat-o ! Au închiriat-o ! Intrați, intrați. Nu vă jenați. E o femeie. Se apropie de el și-și pune mîinile pe umerii lui... Ce așteaptă de nu aprind lumina ? Nu se mai vede nimic. O să se sărute ? Camera asta e a mea ! E a mea ! Și de ce nu aprind lumina ? Nu mai văd nimic. Ce tot sușoțesc ? Oare o s-o mîngîie pe patul meu ? Ea îi spune că-i ziua în amiaza mare și că afară e soare ? Asta înseamnă că sînt pe cale să orbesc. (Pauză.) S-a terminat. Nu mai e nimic : nu mai văd, nu mai aud. Ei bine, presupun că am isprăvit cu pămîntul. Nu mai există nici un alibi. (O trece un fior.) Mă simt golită. Acum sînt moartă cu totul. Sînt în întregime aici. (Pauză.) Ce ziceați ? Adineauri parcă spuneți că vreți să mă ajutați ?

GARCIN : Da.

INÈS : Să mă ajutați la ce ?

GARCIN : Să le zădărnicești violențiile.

INÈS : Iar eu, în schimb ?

GARCIN : O să mă ajuți pe mine. Nu va fi nevoie de mare lucru, Inès : doar de un pic de bunăvoință.

INÈS : Bunăvoință... De unde vrei s-o scot ? Sînt putredă.

GARCIN : Dar eu ? (Pauză.) Cu toate astea... Dar dacă am încerca ?

INÈS : Sînt uscată. Nu știu nici să primesc, nici să dau ; cum vrei să te ajut ? Un lemn uscat ; va fi aruncat în foc. (Pauză ; se uită la Estelle care-și ține capul în mîini.) Florence era blondă.

GARCIN : Îți dai seama oare că fata asta va fi călăul dumitale ?

INÈS : Se prea poate să bănuiesc.

GARCIN : Ea va fi unealta prin care o să-ți vie ei de

hac. În ce mă privește pe mine, eu... nu-i acord nici o atenție. Dacă și dumneata, din partea dumitale...

INÈS : Ce anume ?

GARCIN : E o cursă. Ei te pîndesc ca să vadă dacă te lași prinsă în cursă.

INÈS : Știu. Și *dumneata* ești o cursă. Crezi oare că ei nu ți-au prevăzut cuvintele ? Și că nu există în ele capcane pe care nu le putem vedea ? Totul este capcană. Dar ce-are a face ? și eu sînt o capcană. O capcană pentru dînsa. Și poate că eu am s-o prind pe ea.

GARCIN : N-o să prinzi nimic. O să fugim unii după alții ca niște căluți de lemn fără să ne prindem din urmă niciodată. Poți să fii sigur că totul a fost aranjat dinainte. Lasă-te păgubașă, Inès. Deschide-ți mîinile, dă-i drumul. Altfel o să ne nenorocеști pe toți trei.

INÈS : Arăt eu ca cineva care lasă din mîini ce-a prins ? Știu ce mă așteaptă. O să ard, ard de pe acum și știu că e fără sfîrșit, știu tot : dar credeți c-o să mă las păgubașă ? O să-i vin eu de hac, o să te vadă prin ochii mei, așa cum îl vedea Florence pe acela. Ce tot vii să-mi vorbești de nenorocirea dumitale : îți spun că știu tot și că nu sînt în stare să-mi fie milă nici măcar de mine. O capcană, ha ! O capcană. Bineînțeles că sînt prinsă într-o capcană. Și ce dacă ? Cu atît mai bine de vreme ce așa le place.

GARCIN (*luînd-o de umeri*) : Eu sînt în stare să simt oarecare milă pentru dumneata. Uită-te la mine : sîntem despuiați. Despuiați pînă la oase și te cunosc pînă-n inimă. Dar asta e o legătură între noi : crezi că aș vrea să-ți fac rău ? Nu regret nimic, nu mă plîng ; și eu sînt sec. Dar de dumneata sînt în stare să-mi fie milă.

INÈS (*care s-a lăsat în voia lui în timp ce vorbea și o zgâlțâia*): Nu te atinge de mine. Nu pot să sufăr să pună cineva mîna pe mine. Și păstrează-ți mila. Haide, Garcin, sînt multe capcane și pentru dumneata în camera asta. Făcute pentru dumneata. Pregătite anume pentru dumneata. Ai face mai bine să-ți vezi de treburile dumitale. (*Pauză.*) Dacă ne dai pace, fetei ăsteia și mie, am să fac în așa fel încît să nu-ți dăunez eu nimic.

GARCIN (*o privește o clipă, apoi dă din umeri*): Bine.

ESTELLE (*ridicînd capul*): Ajutor, Garcin.

GARCIN : Ce vrei de la mine ?

ESTELLE (*ridicîndu-se și apropiindu-se de el*): Pe mine poți să mă ajuți.

GARCIN : Adresează-te mai bine ei.

Inès s-a apropiat, stă foarte aproape de Estelle, în spatele ei, fără să o atingă. În timpul replicilor următoare, îi va vorbi aproape la ureche. Dar Estelle, întoarsă spre Garcin, care o privește fără a scoate o vorbă, răspunde exclusiv acestuia, ca și cum el ar fi cel care-i pune întrebările.

ESTELLE : Te rog mult, mi-ai promis, Garcin. Mi-ai promis ! Repede, repede, nu vreau să rămîn singură. Olga l-a dus la dancing.

INÈS : Pe cine l-a dus ?

ESTELLE : Pe Pierre. Dansează împreună.

INÈS : Cine e Pierre ?

ESTELLE : Un mic prostănac. Mie-mi zicea : „Apa mea vie“. Mă iubea. L-a dus la dancing.

INÈS : Îl iubești ?

ESTELLE : Acum se întorc la locurile lor. Olga răsuflă din greu. De ce mai dansează ? Nu cumva doar ca să slăbească ? Bineînțeles că nu. Bineînțeles că nu-l iubeam : are optsprezece ani, iar eu nu sînt o coruptoare de minori.

INÈS : Atunci lasă-i în pace. Ce-ți pasă ?

ESTELLE : Era al meu.

INÈS : Nimic de pe pământ nu mai e al tău.

ESTELLE : Era al meu.

INÈS : Da, *era...* Încearcă numai, încearcă să-l atingi. Olga da, ea poate să-l atingă cu mîna. Nu-i așa ? Nu-i așa ? Ea poate să-l țină de mîini, să-i atingă genunchii cu genunchii ei.

ESTELLE : Își apasă sîinii enormi pe pieptul lui, îi suflă în față. Prichindelule, bietul meu prichindel, ce aștepti ca să-i rîzi în nas ? Ah ! ar fi fost deajuns să-i arunc o privire, și n-ar mai fi îndrăznit ea niciodată... Oare într-adevăr eu nu mai sînt nimic ?

INÈS : Nu mai ești nimic. Și nimic de-al tău nu mai e pe pământ. Tot ce-ți aparține este aici. Vrei *coupe-papier*-ul sau bronzul de Barbedienne ? Canapeaua bleu e a ta. Iar eu, micuța mea, eu sînt a ta pe veci.

ESTELLE : Ce ? A mea ? Ei bine, care dintre voi ar îndrăzni să-mi spună apa lui vie ? Pe voi nu vă mai înșală nimeni. Știți prea bine că sînt o scîrnăvie. Gîndește-te la mine, Pierre, nu te gîndi decît la mine, apără-mă ; atîta vreme cît mai spui în gînd : apa mea vie, draga mea apă vie, nu sînt aici decît pe jumătate, nu sînt vinovată decît pe jumătate, sînt și apă vie, acolo, lîngă tine. Uite că e roșie ca o pătlăgea. Nu, zău, e cu neputință : de sute de ori am făcut haz amîndoi pe socoteala ei. Ce melodie e asta ? Îmi plăcea așa de mult ! Ah, e *Saint Louis blues...* Ei hai, dansați, dansați. Garcin, te-ai amuza dacă ai putea să-i vezi. Și nu va ști niciodată c-o vîd. Te vîd, te vîd, cu pieptănătura desfăcută, cu privirea rătăcită, vîd că-l calci pe picioare. Să mori de rîs nu alta. Haide ! Mai repede ! Mai repede ! El trage de ea, o împinge. E de-a dreptul indecent. Mai repede ! Îmi spunea : ce ușoară ești ! Haide, haide ! (*Dansează în timp ce vorbește.*) Îți spun că

te văd. Ce-i pasă ! Dansează trecînd prin privirea mea. Scumpa noastră Estelle ! Ce-i cu asta, scumpa noastră Estelle ? Ia mai taci ! N-ai vărsat nici măcar o lacrimă la înmormîntare. I-a spus : „scumpa noastră Estelle“. Are tupeul să-i vorbească despre mine. Haide, în ritm. Aș, nu-i în stare să vorbească și să danseze în același timp. Dar ce tot îi... Nu ! Nu ! Nu-i spune ! Ți-l cedez, ia-ți-l, păstrează-l, fă ce vrei cu el, dar nu-i spune. (*Se oprește din dans.*) Bun. Ei bine, acuma poți să-l ții pentru tine. I-a spus tot, Garcin : despre Roger, despre plecarea în Elveția, despre copil, i-a povestit tot. „Scumpa noastră Estelle nu era...“ Nu, nu, într-adevăr nu eram... El dă din cap cu un aer de tristețe, dar nu s-ar putea spune că știrea l-a zguduit. Acuma păstrează-ți-l. N-am să mă lupt cu tine nici pentru genele lui lungi, nici pentru aerul lui de fetiță. Ha ! Îmi spune apa mea vie, cleștarul meu. S-a dus, cleștarul s-a făcut țandări. „Scumpa noastră Estelle“. Dansați ! Hai, dansați ! În ritm. Un, doi (*dansează*). Aș da orice ca să mă pot întoarce pe pămînt o clipă, numai o clipă și ca să dansez. (*Dansează ; pauză.*) Nu mai aud bine. Au stins luminile ca pentru un tango. De ce cîntă în surdină ? Mai tare ! Ce departe e ! Nu mai aud deloc... (*Se oprește din dans.*) S-a isprăvit, pentru totdeauna. Pămîntul m-a părăsit. Garcin, uită-te la mine, ia-mă în brațe.

Inès, în spatele Estellei, face un semn către Garcin să se dea la o parte.

INÈS (*poruncitor*) : Garcin !

GARCIN (*se dă înapoi cu un pas și o arată Estellei pe Inès*) : Adresează-te ei.

ESTELLE (*îl prinde cu amîndouă mîinile*) : Nu pleca ! Ești bărbat ? Dar uită-te la mine, nu întoarce ochii, e tare neplăcut. Am un păr de aur și, în definitiv, cineva s-a omorît chiar pentru mine. Te implor, va

trebui, oricum, să te uiți la ceva. Și dacă nu la mine, o să te uiți la statuia de bronz, la masă sau la canapele. Sînt totuși mai plăcută de privit. Ascultă : am căzut din inimile lor așa cum cade o păsărică din cuib. Ridică-mă de pe jos, ia-mă în inima ta, ai se vezi ce drăguță o să fiu.

GARCIN (*respingînd-o cu un efort*) : Ți-am spus să te adresezi ei.

ESTELLE : Ei ? Dar ea nu contează : e femeie.

INÈS : Eu nu conțez ? Puișorule, ciocîrlia mea mică, e mult de cînd ești la adăpost în inima mea. Nu-ți fie frică, te voi privi neîncetat, fără să clipesc din pleoape. Vei trăi în privirea mea ca un firicel de aur într-o rază de soare.

ESTELLE : O rază de soare ? Ha ! Ia mai lasă-mă-n pace. Ai încercat adineauri să mă îmbrobodești și ai văzut bine că nu merge.

INÈS : Estelle ! Apa mea vie, cleștarul meu.

ESTELLE : Cleștarul *dumitale* ? Ce caraghios. Pe cine crezi c-ai să-nșeli ? Haide, știe toată lumea c-am zvîrlit copilul pe fereastră. Cleștarul s-a făcut țandări pe pămînt, dar puțin îmi pasă. Nu mai sînt decît o piele — dar pielea mea nu-i pentru dumneata.

INÈS : Vino ! Ai să fii ce vrei : apă vie, apă murdară, ai să te regăsești în fundul ochilor mei așa cum doarești să te vezi.

ESTELLE : Dă-mi drumul ! Dumneata nu ai ochi ? Dar ce trebuie să fac ca să-mi dai pace ? Na-ți ! (*O scuipă în obraz. Inès îi dă drumul brusc.*)

INÈS : Garcin ! O să mi-o plătești !

Pauză. Garcin dă din umeri și se apropie de Estelle.

GARCIN : Atunci ? Vrei un bărbat ?

ESTELLE : Un bărbat, nu. Pe tine te vreau.

GARCIN : Să lăsăm mofturile. Oricine ar fi bun. S-a întîmplat să fiu aici, deci sînt eu acela. Bine. (*O ia*

de umeri.) N-am nimic ca să-ți plac, știi bine : nu sînt un mic prostănac și nu dansez tango.

ESTELLE : Te voi lua așa cum ești. Poate că te voi schimba.

GARCIN : Mă îndoiesc. Voi fi... distrat. Alte lucruri îmi umblă prin cap.

ESTELLE : Ce lucruri ?

GARCIN : Asta nu te interesează.

ESTELLE : Am să mă așez pe canapeaua ta. Am să aștept să te ocupi de mine.

INÈS (*izbucnind în ris*) : Ha ! căteaua se tîrăște pe burtă în fața lui ! Și nici măcar nu e frumos.

ESTELLE (*către Garcin*) : N-o asculta. N-are ochi, n-are urechi. Ea nu contează.

GARCIN : Îți voi da ce-oi putea. Nu e mult. Nu te voi iubi : te cunosc prea bine.

ESTELLE : Dar mă dorești ?

GARCIN : Da.

ESTELLE : Asta e tot ce vreau.

GARCIN : Atunci... (*Se apleacă asupra ei.*)

INÈS : Estelle ! Garcin ! Vă pierdeți mințile ! Doar sînt și eu aici !

GARCIN. : Văd bine, și ce dacă ?

INÈS : De față cu mine ? Se poate ?... Nu puteți face una ca asta !

ESTELLE : De ce ? Doar mă dezbrăcam și-n fața cameristei.

INÈS (*agățîndu-se de Garcin*) : Las-o ! Las-o ! Nu te atinge de ea cu mîinile dumitale murdare de bărbat !

GARCIN (*împingînd-o cu violență*) : Ajunge, nu sînt un om distins, nu mi-e frică să lovesc o femeie.

INÈS : Dar mi-ai promis, Garcin, mi-ai promis ! Te implor, mi-ai promis.

GARCIN : Dumneata ești cea care ai călcat pactul.

Inès se smulge și se dă înapoi pînă în fundul odăii.

INÈS : Faceți ce vreți, sînteți mai tari decît mine. Dar țineți minte, sînt aici și vă privesc. Nu te voi slăbi din ochi, Garcin ; va trebui s-o săruți sub privirea mea. Cît vă urăsc pe amîndoi ! Iubiți-vă, iubiți-vă ! sîntem în infern și va veni și rîndul meu.

În timpul scenei următoare, ea se uită la ei fără să scoată un cuvînt.

GARCIN (*se întoarce spre Estelle și o ia de umeri*) : Dă-mi gura ta.

Pauză. Se apleacă asupra ei și se îndreaptă brusc.

ESTELLE (*cu un gest de ciudă*) : Ei ! (*Pauză.*) Ți-am spus să n-o iei în seamă.

GARCIN : Parcă de ea e vorba ! (*Pauză.*) Gomez e la redacție. Au închis ferestrele. Va să zică e iarnă. Șase luni. Sînt șase luni de cînd m-au... Te-am prevenit c-o să mi se întîmple să fiu distrat ? Toți dîrdiie ; și-au păstrat vestoanele pe ei... E ciudat că le e așa de frig acolo, iar mie mi-e așa de cald. De data asta vorbește despre mine.

ESTELLE : O să mai țină mult ? (*Pauză.*) Spune-mi cel puțin ce povestește.

GARCIN : Nimic. Nu povestește nimic. E un porc, asta-i tot. (*Trage cu urechea.*) Un porc de cîine. Eh ! (*Se apropie de Estelle.*) Hai să ne-ntoarcem la noi. Ai să mă iubești ?

ESTELLE (*zîbind*) : Cine știe ?

GARCIN : O să ai încredere în mine ?

ESTELLE : Ce întrebare ridicolă : vei fi tot timpul sub ochii mei și doar n-ai să mă înșeli cu Inès.

GARCIN : Evident. (*Pauză. Își ia mîinile de pe umerii Estellei.*) Vorbeam despre un alt soi de încredere. (*Trage cu urechea.*) Hai ! Hai ! Spune ce vrei : nu sînt de față ca să mă pot apăra. (*Către Estelle.*) Estelle, trebuie să-mi acorzi încrederea ta.

ESTELLE : Ce de fasoane ! Doar ai gura mea, brațele

mele, trupul meu întreg, și totul ar putea să fie așa de simplu... Încrederea mea ? Dar n-am nici o încredere de dat ; mă stingherești îngrozitor. O, trebuie să fi făcut o treabă tare urită ca să-mi ceri încrederea cu atita insistență.

GARCIN : M-au executat.

ESTELLE : Știu ; ai refuzat să pleci la război. Și ce ?

GARCIN : De fapt... n-am refuzat cu totul. (*Către cei nevăzuți.*) Vorbește bine, înfierează cum trebuie, dar nu spune ce trebuia făcut. Era să mă duc la general și să-i spun : „Domnule general, nu plec la război“ ! Ce prostie ! M-ar fi închis. Voiam ca gestul meu să fie o mărturie, voiam să depun mărturie ! Nu voiam să-mi înăbușe vocea. (*Către Estelle.*) Am... am luat trenul. M-au prins la frontieră.

ESTELLE : Unde voiai să te duci ?

GARCIN : La Mexico. Aveam de gând să scot un ziar pacifist. (*Tăcere.*) Ei hai, spune ceva.

ESTELLE : Ce vrei să-ți spun ? Ai făcut bine din moment ce nu voiai să lupți. (*Un gest agasat din partea lui Garcin.*) Mă rog, dragul meu, nu pot să ghicesc ce trebuie să-ți răspund.

INÈS : Scumpa mea, trebuie să-i spui că a fugit ca un leu. Căci a fugit, drăguțul tău. Asta îl supără.

GARCIN : Fugit, plecat, spuneți-i cum vreți.

ESTELLE : Dar trebuia să fugi. Dacă ai fi rămas pe loc, te-ar fi înhățat.

GARCIN : Bineînțeles. (*Pauză.*) Estelle, sînt un laș ?

ESTELLE : Nu pot să știu, iubitele, doar nu sînt în pielea ta. E treaba ta să decizi.

GARCIN (*cu un gest obosit*) : Nu decid.

ESTELLE : În fine, trebuie să-ți aduci aminte ; probabil că ai avut motive să faci așa cum ai făcut.

GARCIN : Da.

ESTELLE : Ei, atunci ?

GARCIN : Dar oare-au fost adevăratele motive ?

ESTELLE (*înciudată*) : Ce complicat ești.

GARCIN : Voiam să depun mărturie, mă gîndisem bine, multă vreme... Dar oare astea sînt adevăratele motive ?

INÈS : Ei, aici e aici. Astea au fost adevăratele motive ? Cîntăreai argumentele, nu voiai să te angajezi cu ușurință. Dar frica, ura și toate murdăriile pe care le ascundem sînt și ele motive. Haide, caută, întreabă-te.

GARCIN : Taci ! Crezi că am așteptat sfaturile dumitale ? Umblam prin celulă neîncetat, ziua și noaptea. De la fereastră la ușă, de la ușă la fereastră. M-am pîndit, m-am urmărit pas cu pas. Mi se pare că am stat o viață întreagă să mă tot întreb, și apoi, ce mai, m-am pomenit cu o faptă. Am... m-am suit în tren, asta e sigur. Dar de ce ? De ce ? În cele din urmă m-am gîndit : moartea mea va decide ; dacă mor cum trebuie, voi fi dovedit că nu sînt un laș...

INÈS : Și cum ai murit, Garcin ?

GARCIN : Urît. (*Inès izbucnește în rîs.*) Oh ! a fost o simplă slăbiciune trupească. Nu mi-e rușine de ea. Numai că totul a rămas în suspensie pentru eternitate. (*Către Estelle.*) Vino încoace, tu. Uită-te la mine. Am nevoie ca cineva să se uite la mine în timp ce pe pămînt se vorbește despre mine. Îmi plac ochii verzi.

INÈS : Ochii verzi ? Ia te uită ! Dar ție, Estelle ? Îți plac lașii ?

ESTELLE : Dacă ai ști cît îmi este de indiferent ! Laș sau nu, numai să sărute bine.

GARCIN : Dau din cap în timp ce trag din țigări ; se plictisesc. Se gîndesc : Garcin e un laș. O gîndesc moale, căldicel. Numai așa, -ca să gîndească totuși ceva. Garcin e un laș. Iată cum au decis ei, colegii

mei. Peste șase luni o să aibă o vorbă : laș ca Garcin.
Aveți noroc, voi două : nimeni nu se mai gîndește
la voi pe pămînt. Eu am o viață mai grea.

INÈS : Dar soția dumitale, Garcin ?

GARCIN : Soția mea ? Ce să fie cu ea ! A murit.

INÈS : A murit ?

GARCIN : Se vede că am uitat să vă spun. A murit adi-
neauri. Acum vreo două luni.

INÈS : De inimă rea ?

GARCIN : Firește, de inimă rea. De ce-ați fi vrut să
moară ? Ei hai, totul merge strună : războiul s-a
terminat, soția mea a murit, iar eu am intrat în
istorie.

Are un plîns ca un sughit și-și trece mîna peste față.

Estelle se agață de el.

ESTELLE : Dragul meu ! dragul meu ! Uită-te la mine,
dragul meu, pune mîna pe mine. (*Îi ia mîna și și-o
pune pe piept.*) Pune mîna pe pieptul meu. (*Garcin
face un gest ca să se desprindă.*) Lasă-ți mîna ; lasă,
nu te mișca. O să moară unul după altul : ce im-
portanță are ce gîndesc ? Uită-i. Nu mai e nimeni ;
doar eu.

GARCIN (*eliberîndu-și mîna*) : Ei însă nu mă uită. Vor
muri, dar vor veni alții care vor lua de la ei con-
semnul : mi-am lăsat viața în mîinile lor.

ESTELLE : Prea te gîndești mult.

GARCIN : Ce alta vrei să fac ? Altădată acționam... Ah !
de m-aș întoarce o singură zi în mijlocul lor... ce
dezmințire ! Dar am ieșit din joc ; ei fac bilanțul
fără să se sinchisească de mine și au dreptate de
vreme ce eu sînt mort, prins ca un șobolan. (*Rîde.*)
Am căzut în dămieniul public.

Tăcere.

ESTELLE (*blind*) : Garcin !

GARCIN : Ești aici ? Ia ascultă, ai să-mi faci un ser-

viciu. Nu, nu te da înapoi. Știu : ți se pare ciudat ca cineva să-ți poată cere ajutor. Nu ești obișnuită. Dar dacă ai vrea, dacă ai face un efort, am putea, cine știe, să ne iubim cu adevărat ? Vezi ; sînt o mie care tot repetă unii după alții că sînt un laș. Dar ce-i aia o mie ? Dacă ar exista un suflet, unul singur, care să afirme cu toată puterea că nu am fugit, că *nu se poate să fi fugit*, că am curaj, că sînt cinstit, sînt... sigur că aș fi salvat ! Vrei să crezi în mine ? Te-aș iubi mai mult decît pe mine însumi.

ESTELLE (*rizînd*) : Prostule, prostule drag ! Crezi c-aș putea să iubesc un laș ?

GARCIN : Dar adineauri spuneai...

ESTELLE : Îmi băteam joc de tine. Îmi plac bărbații, Garcin, bărbații adevărați, cu pielea aspră, cu mîinile tari. Tu n-ai o bărbie de laș. Nu ai gura unui laș, nu ai vocea unui laș, părul tău nu este ca al unui laș, iar eu te iubesc pentru gura ta, pentru vocea ta, pentru părul tău.

GARCIN : E adevărat ? E chiar adevărat ?

ESTELLE : Vrei să-ți jur ?

GARCIN : Atunci îi desfid pe toți, pe cei de acolo și pe cei de aici. Estelle, vom ieși din infern. (*Inès izbucnește în rîs. Garcin se întrerupe și se uită la ea.*) Ce este ?

INÈS (*rizînd*) : Dar nu crede un singur cuvînt din ce-ți spune ; cum poți să fii așa de naiv ? „Estelle, sînt un laș ?” Dacă ai ști ce puțin îi pasă !

ESTELLE : Inès ! (*Către Garcin.*) N-o asculta. Dacă vrei să obții încrederea mea trebuie să începi prin a mi-o acorda pe a ta.

INÈS : Sigur, sigur ! Acordă-i încredere. Are nevoie de un bărbat, poți să mă crezi, de un braț de bărbat care să-i înconjure mijlocul, de un miros de bărbat, de o dorință de bărbat în ochii unui bărbat. Cît des-

pre rest... Ha ! ar fi în stare să-ți spună că ești Dumnezeu-Tatăl dacă ar ști că-ți face plăcere.

GARCIN : Estelle ! E adevărat ? Răspunde : e adevărat ?

ESTELLE : Ce vrei să-ți spun ? Eu nu înțeleg nimic din toate istoriile astea încurcate. (*Bate din picior.*)
Și ce agasantă e toată povestea ! Chiar dacă ai fi un laș, tot te-aș iubi, poftim ! Asta nu-ți ajunge ?

Pauză.

GARCIN (*către amîndouă*) : Mă scîrbiți. (*Se duce spre ușă.*)

ESTELLE : Ce faci ?

GARCIN : Plec.

INÈS (*iute*) : N-ai să ajungi departe : ușa e încuiată.

GARCIN : Vor trebui totuși s-o deschidă. (*Apasă pe butonul soneriei. Soneria nu funcționează.*)

ESTELLE : Garcin !

INÈS (*către Estelle*) : Nu te neliniști ; soneria e defectă.

GARCIN : Vă spun c-o să deschidă. (*Bate cu pumnii în ușă.*) Nu mai pot să vă suport, nu mai pot. (*Estelle aleargă spre el, el o respinge.*) Pleacă ! Mă scîrbești chiar mai mult decît ea. Nu vreau să mă înămolesc în ochii tăi. Ești umedă ! Ești moale ! Ești o caracatiță, ești o mlaștină. (*Bate în ușă.*) O să deschideți, în sfîrșit ?

ESTELLE : Garcin, te implor, nu pleca, n-am să-ți mai vorbesc, am să te las în pace cu totul, dar nu pleca. Inès și-a arătat ghearele, nu mai vreau să rămîn singură cu ea.

GARCIN : Descurcă-te cum poți. Nu te-am rugat să vii aici.

ESTELLE : Lașule ! Lașule ! Oh ! E adevărat că ești un laș.

INÈS (*apropiîndu-se de Estelle*) : Ce e, ciocîrlia mea, nu ești mulțumită ? M-ai scuipat în obraz ca să-i fii pe plac și ne-am certat din cauza lui. Dar el pleacă,

după ce-a stricat tot, și ne lasă numai între noi, femeile.

ESTELLE : N-ai nimic de câștigat ; dacă ușa asta se deschide, fug și eu.

INÈS : Unde ?

ESTELLE : Oriunde. Cît se poate de departe de tine.

Garcin nu încetează de a ciocăni în ușă.

GARCIN : Deschideți ! deschideți odată ! Primesc tot : trasul pe roată, cleștii de smuls carnea, plumbul topit, fierul roș, colierul de fier, tot ce arde, tot ce sfișie, vreau să pătimesc cu adevărat. Mai bine o sută de chinuri, mai bine biciul, vitriolul, decît această tortură a minții, această stafie a torturii care abia te atinge, care te mîngîie și care nu te doare niciodată destul. (*Apucă clănța ușii și o zgîlție.*) O să deschideți, în sfîrșit ? (*Ușa se deschide brusc și e cît pe-aci să cadă.*) Ha ! (*Tăcere îndelungată.*)

INÈS : Ce aștepti, Garcin ? Pleacă.

GARCIN (*încet*) : Mă întreb de ce s-a deschis ușa asta ?

INÈS : Ce aștepti ? Hai, du-te repede !

GARCIN : Nu plec.

INÈS : Și tu, Estelle ? (*Estelle nu se mișcă ; Inès izbucnește în rîs.*) Atunci ? Care dintre voi ? Care din toți trei ? Drumul e deschis, cine ne reține ? Ha ! Să mori de rîs nu alta ! Sîntem de nedespărțit.

Estelle se repede asupra ei pe la spate.

ESTELLE : De nedespărțit ? Garcin, ajută-mă, ajută-mă repede. O s-o tîrîm afară și-o să închidem ușa. O să vadă ea.

INÈS (*zbătîndu-se*) : Estelle ! Estelle ! Te implor, lasă-mă aici. Nu pe culoar. Nu mă aruncați pe culoar !

GARCIN : Dă-i drumul.

ESTELLE : Ești nebun, te urăște.

GARCIN : Din cauza ei am rămas.

Estelle îi dă drumul lui Inès și se uită stupefiată la Garcin.

INÈS : Din cauza mea ? (*Pauză.*) Bun, ei atunci, închi-deți ușa. S-a făcut de zece ori mai cald de cînd e deschisă. (*Garcin se duce la ușă și o închide.*) Din cauza mea ?

GARCIN : Da. Tu știi ce-i aia un laș.

INÈS : Da, știu.

GARCIN : Tu știi ce-i aia răul, rușinea, frica. Au fost zile în care te-ai văzut pînă-n fundul inimii — așa că ți s-au tăiat mîinile și picioarele. Iar a doua zi nu mai știai ce să crezi, nu mai izbuteai să descifrezi revelația din ajun. Da, tu cunoști prețul răului. Și dacă spui tu că sînt un laș, o spui în cunoștință de cauză, nu-i așa ?

INÈS : Da.

GARCIN : Pe tine trebuie să te conving : tu ești de-un soi cu mine. Ți-ai închipuit c-o să plec ? Nu puteam să te las aici, triumfătoare, cu toate gîndurile astea în capul tău ; toate gîndurile astea care mă privesc pe mine.

INÈS : Vrei într-adevăr să mă convingi ?

GARCIN : Nu pot face altceva. Știi că pe ei nu-i mai aud. Fără îndoială pentru că au isprăvit cu mine. Au isprăvit : chestiunea e clasată, nu mai sînt nimic pe pămînt, nici măcar un laș. Inès, iată-ne singuri : nu mai există nimeni afară de voi două, care să se gîndească la mine. Ea nu contează, dar tu, care mă urăști, tu mă mîntui dacă mă crezi.

INÈS : Nu va fi ușor. Uită-te la mine : am căpățîna cam-tare.

GARCIN : O să stărui atîta timp cît va fi nevoie.

INÈS : Ai tot timpul. Tot timpul.

GARCIN (*luînd-o de umeri*) : Ascultă, fiecare are un scop al lui, nu-i așa ? Eu, unul, îmi băteam joc de bani, de dragoste, voiam să fiu bărbat. Un om tare. Am mizat totul pe aceeași carte. E cu puțință să fii un

laș cînd ți-ai ales căile cele mai periculoase ? Se poate judeca o viață după o singură faptă ?

INÈS : De ce nu ? Ai visat timp de treizeci de ani că ești un om cu inimă vitează ; și ți-ai permis mii de mici slăbiciuni pentru că eroilor totul le este permis. Ce comod era ! Și apoi, în ceasul primejdiei, te-au încolțit și... ai luat trenul spre Mexico.

GARCIN : N-am visat acest eroism, l-am ales. Omul este ceea ce vrea să fie.

INÈS : Dovedește-o. Dovedește că n-a fost un vis. Nu-mai faptele sînt hotărîtoare în privința celor pe care le-ai vrut.

GARCIN : Am murit prea devreme. Nu mi-au lăsat timp să-mi săvîrșesc faptele.

INÈS : Întotdeauna murim prea devreme — sau prea tîrziu. Și totuși, viața e acolo, isprăvită. S-a tras o linie sub cifre, trebuie făcută adunarea. Nu ești nimic altceva decît viața ta.

GARCIN : Viperă ce ești ! Ai răspuns la toate.

INÈS : Haide ! Haide ! Nu-ți pierde curajul. Trebuie să-ți vină ușor să mă convingi. Caută argumente, fă un efort. (*Garcin dă din umeri.*) Ei vezi ! Ei vezi ! Ți-am spus eu că ești vulnerabil. Ah ! Cum o să mai plătești acum. Ești un laș, Garcin. Un laș pentru că așa vreau eu. Așa vreau, auzi, așa vreau ! Și totuși, vezi cît sînt de slabă, o suflare ; nu sînt decît privirea care te vede, acest gînd incolor care te gîndește. (*El se apropie de ea cu miinile desfăcute.*) Ha ! Uite că se desfac aceste mîini mari de bărbat. Dar ce sperai ? Nu poți să prinzi gîndurile cu mîinile. Haide, nu ai de ales : trebuie să mă convingi. Te țin strîns cu ușa.

ESTELLE : Garcin !

GARCIN : Ce e ?

ESTELLE : Răzbună-te

GARCIN : Cum ?

ESTELLE : Sărută-mă, ai să vezi ce-o să mai cînte.

GARCIN : Să știi că-i adevărat, Inès. Mă 'ai la mînă, dar și eu te am la mînă pe tine.

Se apleacă peste Estelle. Inès scoate un țipăt.

INÈS : Lașule ! Lașule ! Du-te să te consoleze femeile.

ESTELLE : Cîntă, Inès, cîntă !

INÈS : Ce frumoasă pereche ! Dacă ai vedea laba lui mare întinsă toată pe spatele tău, mototolind stofa și carnea. Are mîinile umede, transpiră, o să-ți lase o pată vînată pe rochie.

ESTELLE : Cîntă ! Cîntă ! Strînge-mă mai tare în brațe, Garcin ; o să crape.

INÈS : Da, da ! Strînge-o tare, strînge-o ! Amestecați-vă căldurile. E bun amorul. Nu-i așa, Garcin ? E căldicel și adînc ca somnul, dar eu am să te împiedic să dormi. *(Gest din partea lui Garcin.)*

ESTELLE : N-o asculta. Ia-mi gura ; sînt toată a ta.

INÈS : Ei bine, ce-aștepți ? Fă ce ți se spune. Garcin cel laș o ține în brațe pe Estelle, ucigașa copilului ei. Se pot face pariuri. Garcin cel laș o va săruta ? Vă văd, vă văd ; eu, de una singură, sînt o mulțime, sînt mulțimea. Garcin, mulțimea, o auzi ? *(Murmurînd.)* Lașule, lașule, lașule, lașule. În zadar fugi de mine, n-am să te slăbesc. Ce vrei să cauți pe buzele ei ? Uitarea ? Dar eu nu te voi uita. Pe mine trebuie să mă convingi. Pe mine. Vino, vino ! Te aștept. Vezi, Estelle, își slăbește strînsoarea, e ascultător ca un cîine... N-o să-l ai.

GARCIN : Dar n-o să mai fie niciodată noapte ?

INÈS : Niciodată.

GARCIN : O să mă vezi mereu ?

INÈS : Mereu.

Garcin o lasă pe Estelle și face cîțiva pași în odaie. Se apropie de statuia de bronz.

GARCIN : Bronzul... (*Îl mîngîie.*) Iată, a venit momentul. Bronzul e aici, îl contemplu și înțeleg că sînt în infern. Vă spun că totul a fost prevăzut. Au prevăzut c-o să stau în fața acestui cămin, apăsîndu-mi mîna pe acest bronz și avînd toate privirile astea pe mine. Toate privirile astea care mă rod... (*Se întoarce brusc.*) Ha ! sînteți numai două ? Vă credeam mult mai numeroase. (*Rîde.*) Va să zică ăsta e infernul. N-aș fi crezut niciodată... Vă aduceți aminte : pucioasa, rugul, smoala... Ah, ce glumă. Nu-i nevoie de flăcări și de smoală, infernul sînt Ceilalți.

ESTELLE : Iubitule !

GARCIN (*respingînd-o*) : Lasă-mă. Ea stă între noi. Nu pot să te iubesc în timp ce mă vede.

ESTELLE : Ha ! Ei bine, n-o să ne mai vadă. (*Îa coupe-papier-ul de pe masă, se năpustește asupra lui Inès și o înjunghie de cîteva ori.*)

INÈS (*zbătîndu-se și rîzînd*) : Ce tot faci, ce tot faci, ești nebună ? Doar știi că sînt moartă.

ESTELLE : Moartă ? (*Lasă să-i cadă cuțitul. Pauză. Inès strînge cuțitul și și-l înfige în piept cu furie.*)

INÈS : Moartă ! Moartă ! Moartă ! Nici cuțitul, nici otrava, nici ștreangul. S-a și făcut, înțelegi ? Și sîntem împreună pe vecie. (*Rîde.*)

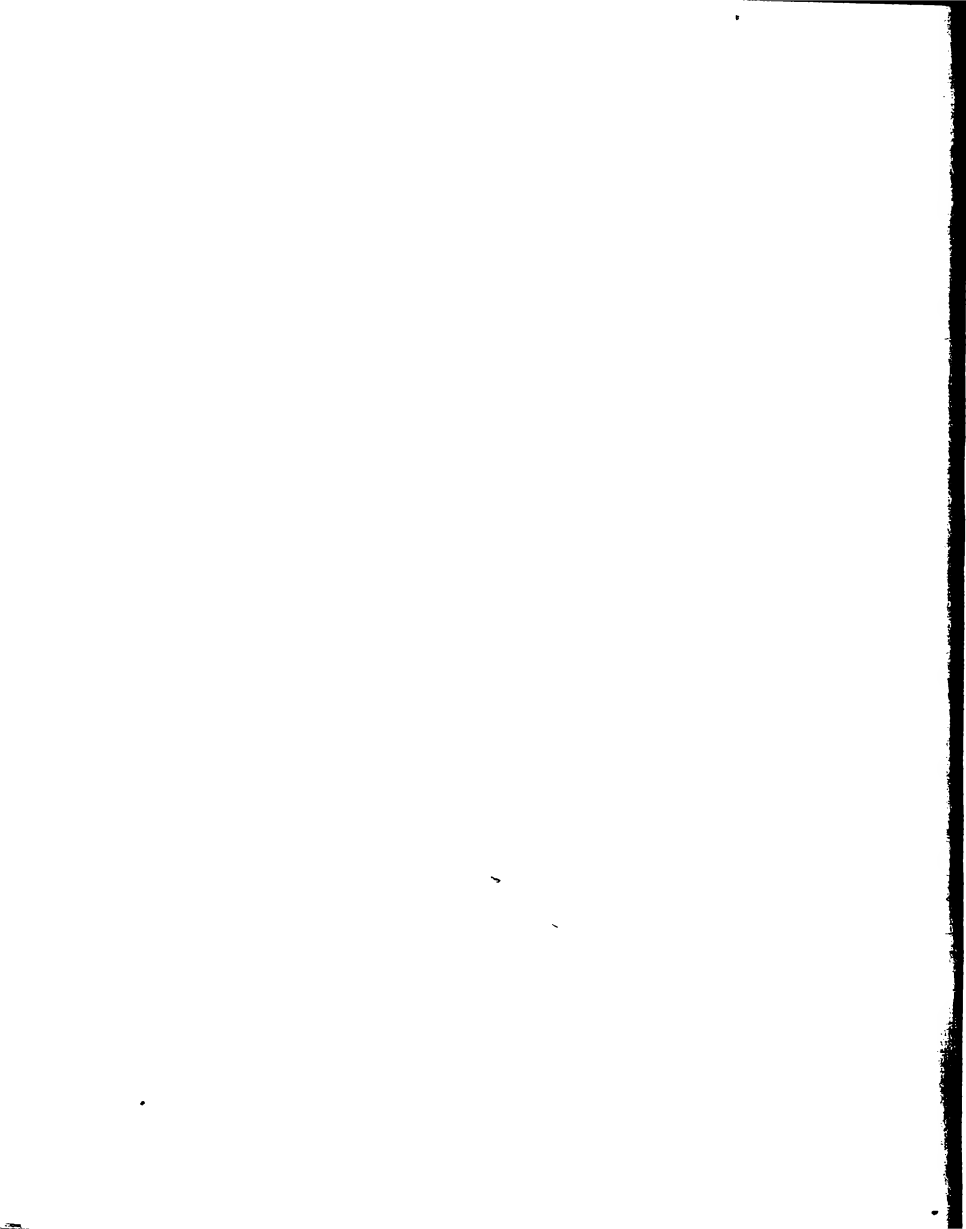
ESTELLE (*îzbucnind în rîs*) : Pe vecie, Doamne, ce caraghios ! Pe vecie !

GARCIN (*rîde, uitîndu-se la amîndouă*) : Pe vecie !

Cad, fiecare pe canapeaua lui. O lungă tăcere. Încetează să rîdă și se uită unii la alții. Garcin se ridică.

GARCIN : Ei, hai să continuăm.

Cortina

DIAVOLUL ȘI BUNUL DUMNEZEU

PIESA ÎN TREI ACTE ȘI
UNSPREZECE TABLOURI

Traducere de RADU BOROIANU

Piesa DIAVOLUL ȘI BUNUL DUMNEZEU a fost reprezentată pentru prima oară pe scena teatrului „Antoine“ (directoare : Simone Berriau), joi, 7 iunie 1951.

Regia : *Louis Jouvet*

Decoruri : *Félix Labisse*

PERSONAJELE

ARHIEPISCOPUL	HERMANN
SERVITORUL	GOETZ
COLONELUL LINEHART	CATHERINE
HEINZ	CĂPITANUL
SCHMIDT	FRANZ
NASTY	KARL
GERLACH	UN BĂTRÂN
BANCHERUL	TETZEL
O FEMEIE	UN PREOT
HEINRICH	LEPROSUL
PROFETUL	HILDA
UN BURGHEZ	INSTRUCTOAREA
EPISCOPUL	O FEMEIE TINĂRA
UN OM DIN POPOR	VĂRĂITOAREA

ACTUL ÎNȚII

TABLOUL ÎNȚII

La stînga, între cer și pămînt, o sală a palatului arhiepiscopal; la dreapta, casa episcopului și meterezele. Pentru moment nu e luminată decît sala palatului. Restul scenei e cufundat în întuneric.

SCENĂ UNICA

ARHIEPISCOPUL (*la fereastră*) : Va veni oare ? Doamne, degetul supușilor mei mi-a tocit efigia de pe monezile de aur, iar degetul tău înfricoșător mi-a tocit chipul ; nu mai sînt decît o umbră de arhiepiscop. Dacă sfîrșitul acestei zile îmi va aduce vestea înfrîngerii mele, se va vedea prin mine, atît voi fi de tocit : și ce vei face, Doamne, cu un slujitor străveziu ? (*Intră servitorul.*) E colonelul Linehart ?

SERVITORUL : Nu. E bancherul Foucre. Dorește...

ARHIEPISCOPUL : Îndată. (*Pauză.*) Ce face Linehart ? Ar fi trebuit să fie aici cu vești noi. (*Pauză.*) Pe la bucătării se vorbește despre bătălie ?

SERVITORUL : Nu se vorbește decît despre asta, Mon-senior.

ARHIEPISCOPUL : Și ce se spune ?

SERVITORUL : Că treaba merge strașnic, Conrad este înghesuit între fluviu și munte, și...

ARHIEPISCOPUL : Știu, știu. Dar cine se bate, poate fi bătut.

SERVITORUL : Monsenior...

ARHIEPISCOPUL : Du-te. (*Servitorul iese.*) De ce-ai îngăduit una ca asta, Doamne ? Vrăjmașul mi-a crotipit pământurile, iar bunul meu oraș Worms s-a ridicat împotriva mea. Pe cînd mă băteam cu Conrad, Wormsul mi-a înfipt un pumnal în spate. Nu știam, Doamne, că ai planuri atît de mari cu mine ; va trebui oare să umblu cerșind din poartă în poartă, orb și dus de mină de un copil ? Firește, mă supun cu totul ție, dacă prin asta îți va fi îndeplinită voia. Dar nu uita, rogu-te, că nu mai am douăzeci de ani și că n-am avut niciodată chemare spre martiriu.

În depărtare se aud strigăte : „Victorie ! Victorie !” Strigătele se apropie. Arhiepiscopul își încordează auzul și-și duce mîna la inimă.

SERVITORUL (*intrînd*) : Victorie ! Victorie ! Sîntem victorioși, Monsenior ! Iată-l pe colonelul Linehart.

COLONELUL (*intrînd*) : Victorie, Monsenior. Victorie deplină și în toată regula. O bătălie model, o zi istorică : inamicul a pierdut șase mii de oameni, măcelăriți sau înecați, iar ceilalți sînt puși pe fugă.

ARHIEPISCOPUL : Mulțumescu-ți ție, Doamne. Și Conrad ?

COLONELUL : E printre cei morți.

ARHIEPISCOPUL : Mulțumescu-ți ție, Doamne ! (*Pauză.*) Dacă a murit, îl iert. (*Către Linehart.*) Pe tine te binecuvîntez. Du-te și răspindește vestea.

COLONELUL (*reluînd poziția reglementară*) : Cu puțin timp înainte de răsăritul soarelui, am zărit un nor de praf...

ARHIEPISCOPUL (*întrerupându-l*): Nu, nu! Fără amănunte! Fără nici un fel de amănunte! O victorie povestită amănunțit nu se poate deosebi de o înfrângere. Dar e o victorie, nu-i așa?

COLONELUL: O minunată victorie: de-a dreptul elegantă.

ARHIEPISCOPUL: Du-te! Vreau să mă rog.

Colonelul iese. Arhiepiscopul începe să țopăie.

Am câștigat! Am câștigat! (*Cu mâna pe inimă.*) Au! (*Îngenunchează pe scăunelul său de rugăciune.*) Să ne rugăm.

Partea dreaptă a scenei se luminează: se văd meterezele și drumul străjilor. Heinz și Schmidt stau aplecați peste creneluri.

HEINZ: Nu-i cu puțință... Nu-i cu puțință; Dumnezeu n-a îngăduit așa ceva.

SCHMIDT: Așteaptă, or să înceapă din nou. Privește! Unu-doi-trei... Trei... Și unu-doi-trei-patru-cinci...

NASTY (*apare pe metereze*): Ei, ce-i cu voi?

SCHMIDT: Nasty! Veștile sînt foarte proaste.

NASTY: Veștile nu sînt niciodată proaste pentru alesul lui Dumnezeu.

HEINZ: De mai bine de o oră ne uităm la focurile care semnalizează. Se repetă, din minut în minut, mereu aceleași. Uite! Unu-doi-trei și cinci! (*Îi arată muntele.*) Arhiepiscopul a câștigat bătălia.

NASTY: Știu.

SCHMIDT: Situația e disperată. Sîntem încercuiți în Worms, fără aliați și fără hrană. Ne spuneai că Goetz o să se lase păgubaș, că o să ridice în cele din urmă asediul, iar Conrad o să-l zdrobească pe arhiepiscop. Cînd colo, Conrad e cel mort, iar armata arhiepiscopului o să se unească cu cea a lui Goetz sub zidurile noastre și nouă n-o să ne mai rămînă decît să murim.

GERLACH (*intră alergînd*) : Conrad a fost bătut. Primarul și consilierii orașului s-au întrunit la primărie și se sfătuiesc.

SCHMIDT : La dracu ! Caută mijlocul de a se preda.

NASTY : Mai credeți, fraților ?

TOȚI : Da, Nasty, da.

NASTY : Atunci nu vă fie teamă. Înfriingerea lui Conrad e un semn.

SCHMIDT : Un semn ?

NASTY : Un semn pe care mi-l trimite Dumnezeu. Du-te, Gerlach, dă fuga la primărie și caută să afli ce a hotărît consiliul.

Meterezele dispar în întuneric.

ARHIEPISCOPUL (*ridicîndu-se*) : Hei ! (*Intră servitorul.*)
Poftește-l pe bancher. (*Intră bancherul.*) Ia loc, bancherule. Ești plin de noroi : de unde vii ?

BANCHERUL : Am călătorit treizeci și șase de ore ca să vă împiedic să faceți o nebunie.

ARHIEPISCOPUL : O nebunie ?

BANCHERUL : Sînteți pe cale să suciți gîtul unei găini care vă ouă în fiecare an un ou de aur.

ARHIEPISCOPUL : Despre ce vorbești ?

BANCHERUL : Despre Worms, orașul domniei-voastre : am aflat că-l asediați. Dacă trupele voastre îl jefuiesc, vă ruinați și mă ruinați și pe mine. La vîrsta domniei-voastre vreți să vă jucați de-a soldații ?

ARHIEPISCOPUL : Nu eu l-am provocat pe Conrad.

BANCHERUL : De provocat, nu l-ați provocat. Dar de unde știu că nu l-ați provocat să vă provoace ?

ARHIEPISCOPUL : Era vasalul meu și-mi datora supunere. Dar Diavolul i-a șoptit să-i îndemne pe cavaleri la răzvrătire și să se pună în fruntea lor.

BANCHERUL : De ce nu i-ați dat ceea ce voia înainte de-a se supăra ?

ARHIEPISCOPUL : Voia totul.

BANCHERUL : Bine, în privința lui Conrad, fie. Fără îndoială că el este agresorul din moment ce a fost învins. Dar orașul domniei-voastre, Worms...

ARHIEPISCOPUL : Worms, nestemata mea, Worms, dragostea mea, Worms, nerecunoscătorul, s-a răzvrătit chiar din ziua în care Conrad a trecut hotarul.

BANCHERUL : E o vină grea. Dar trei sferturi din venituri vă vin din Worms. Cine vă va plăti birurile și cine-mi va înapoia banii împrumutați dacă domnia-voastră îi ucideți pe burghezi ca bătrînul împărat Tiberiu ?

ARHIEPISCOPUL : Au ridicat mîna asupra preoților și i-au silit să se refugieze în mînăstiri, l-au insultat pe episcopul meu și nu i-au îngăduit să iasă din episcopie.

BANCHERUL : Copilării ! Nu s-ar fi bătut niciodată dacă nu i-ați fi silit s-o facă. Violența e bună pentru cei ce n-au nimic de pierdut.

ARHIEPISCOPUL : Și tu ce vrei ?

BANCHERUL : Să-i iertați. Să plătească o amendă zdravănă și să nu mai vorbim despre asta.

ARHIEPISCOPUL : Vai !

BANCHERUL : De ce vai ?

ARHIEPISCOPUL : Mi-e drag Wormsul, bancherule ; l-aș ierta bucuros, chiar fără amendă.

BANCHERUL : Și-atunci ?

ARHIEPISCOPUL : Nu eu îl asediez.

BANCHERUL : Dar cine ?

ARHIEPISCOPUL : Goetz.

BANCHERUL : Cine-i acest Goetz ? Fratele lui Conrad ?

ARHIEPISCOPUL : Da. Cel mai bun căpitan de oști din toată Germania.

BANCHERUL : Și ce face sub zidurile orașul vostru ? Nu vă este dușman ?

ARHIEPISCOPUL : La drept vorbind, nu prea știu ce este. Întîi a fost aliatul lui Conrad și dușmanul meu,

apoi aliatul meu și dușmanul lui Conrad ; acum... E o fire schimbătoare, ca să nu spun mai mult.

BANCHERUL : De ce vă alegeți niște aliați atât de dubioși ?

ARHIEPISCOPUL : Aveam de ales ? Conrad și cu el mi-au cotoplit împreună pământurile. Din fericire, am aflat că între ei s-au ivit neînțelegeri și, în taină, i-am făgăduit lui Goetz pământurile fratelui lui dacă ni se alătură. Dacă nu l-aș fi despărțit de Conrad, de mult aș fi pierdut războiul.

BANCHERUL : Așadar, a trecut cu trupele de partea domniei-voastre. Și pe urmă ?

ARHIEPISCOPUL : L-am însărcinat cu apărarea teritoriului din spatele cîmpului de luptă. S-a plictisit, pare-se : bănuiesc că nu-i place viața de garnizoană ; într-o bună zi și-a dus armata sub zidurile Wormsului și a început asediul fără ca eu să-l fi rugat.

BANCHERUL : Porunciți-i... (*Arhiepiscopul zîmbește trist și ridică din umeri.*) Nu vă ascultă ?

ARHIEPISCOPUL : Unde ai mai auzit ca în timpul campaniei un general să asculte de un șef de stat ?

BANCHERUL : Într-un cuvînt, sînteți în mîinile lui.

ARHIEPISCOPUL : Da.

Meterezele se luminează.

GERLACH (*intrînd*) : Consiliul a hotărît să trimită soli la Goetz.

HEINZ : Poftim ! (*Pauză.*) Lașii !

GERLACH : Singura noastră șansă este ca Goetz să le pună condiții de neacceptat. Dacă e așa cum se spune, n-o să vrea nici măcar să ne lase-n viață.

BANCHERUL : Poate c-o să cruțe bunurile ?

ARHIEPISCOPUL : Mi-e teamă că n-o să cruțe nici chiar viețile omenеști.

SCHMIDT (*către Gerlach*) : Dar de ce ? De ce ?

ARHIEPISCOPUL : Este un bastard de cea mai josnică speță : dinspre mamă. Nu-i place decît să facă rău.

GERLACH : E o jigodie, un bastard : îi place să facă rău. Dacă o să vrea să jefuiască Wormsul, burghezii vor trebui să se bată pe viață și pe moarte.

SCHMIDT : Dacă are de gînd să facă orașul una cu pămîntul, n-o să fie atît de prost încît s-o spună. O să ceară să-l lase să intre, promițînd că n-o să se atingă de nimic.

BANCHERUL (*indignat*) : Wormsul îmi datorează treizeci de mii de ducați, trebuie să oprim imediat asediul. Trimiteți trupele domniei-voastre împotriva lui Goetz.

ARHIEPISCOPUL (*copleșit*) : Mi-e teamă să nu le înfrîngă.

Sala palatului arhiepiscopal dispare în întuneric.

HEINZ (*către Nasty*) : Atunci ? Sintem, într-adevăr, pierduți ?

NASTY : Dumnezeu e cu noi, fraților : nu putem pierde. În noaptea asta am să ies din Worms și am să încerc să străbat tabăra ca să ajung la Waldorf ; opt zile mi-ajung ca să strîng zece mii de țărani înarmați.

SCHMIDT : Dar cum o să putem noi rezista opt zile ? Sint în stare să-i deschidă porțile chiar în seara asta.

NASTY : Să nu-i lăsăm să le deschidă.

HEINZ : Vrei să pui mîna pe putere ?

NASTY : Nu. Situația e prea nesigură.

HEINZ : Atunçi ?

NASTY : Trebuie să-i compromitem pe burghezi în așa fel încît să se teamă pentru capul lor.

TOȚI : Cum ?

NASTY : Printr-un măcel.

Scena se luminează în partea de jos a meterezelor. O femeie, cu privirea fixă, șade rezemată de scara care duce la drumul străjilor. Are 35 de ani și e în zdrențe. Trece un preot, care-și citește breviarul...

NASTY : Cine-i preotul ăsta ? De ce nu e închis împreună cu ceilalți ?

HEINZ : Nu-l recunoști ?

NASTY : A ! E Heinrich. Cum s-a schimbat ! Oricum, ar fi trebuit să-l închidă.

HEINZ : Săracii îl iubesc pentru că duce aceeași viață ca ei ; s-au temut să nu-i nemulțumească.

NASTY : E cel mai periculos dintre toți.

FEMEIA (*zărindu-l pe preot*) : Părinte ! Părinte ! (*Preotul o ia la fugă. Ea strigă.*) Unde alergi așa repede ?

HEINRICH (*oprindu-se*) : Nu mai am nimic ! Nimic ! Nimic ! Am dat tot.

FEMEIA : Și pentru asta trebuie s-o iei la fugă când ești strigat ?

HEINRICH (*întorcându-se către ea, istovit*) : Ți-e foame ?

FEMEIA : Nu.

HEINRICH : Atunci ce vrei ?

FEMEIA : Vreau să-mi explici.

HEINRICH (*iute*) : Nu pot să explic nimic.

FEMEIA : Dar nici nu știi ce vreau să spun.

HEINRICH : Ei bine, fie. Spune repede. Ce-i de explicat ?

FEMEIA : De ce a murit copilul ?

HEINRICH : Care copil ?

FEMEIA (*cu un rîs scurt*) : Al meu. Doar l-ai înmormîntat ieri, părinte, avea trei ani și a murit de foame.

HEINRICH : Sînt obosit, surioară, și nu te mai recunosc. Mi se pare că toate aveți același chip și aceiași ochi.

FEMEIA : De ce a murit ?

HEINRICH : Nu știu.

FEMEIA : Dar ești preot !

HEINRICH. Da, sînt.

FEMEIA : Dacă tu nu poți, atunci cine o să-mi explice ? (*Pauză.*) Dacă m-aș lăsa să mor acum, ar fi păcat ?

HEINRICH (*cu tărie*) : Da. Mare păcat.

FEMEIA : Așa mă gîndeam și eu. Și totuși grozav aș vrea să mor. Vezi bine că trebuie să-mi explici.

*Un moment de tăcere. Heinrich își trece mîna peste frunte
și face un efort violent.*

HEINRICH : Nimic nu se întîmplă fără voia lui Dumnezeu și Dumnezeu este bunătatea însăși ; deci ceea ce se întîmplă este cel mai bine.

FEMEIA : Nu înțeleg.

HEINRICH : Dumnezeu știe mai multe decît știi tu ; ceea ce ție ți se pare un rău, e un bine în ochii lui, fiindcă el îi cîntărește toate urmările.

FEMEIA : Tu poți înțelege asta ?

HEINRICH : Nu ! Nu ! Nu înțeleg ! Nu înțeleg nimic ! Nu pot și nu vreau să înțeleg ! Trebuie să crezi ! Să crezi ! Să crezi !

FEMEIA (*cu un rîs scurt*) : Spui că trebuie să crezi, dar n-ai deloc aerul că tu crezi în ceea ce spui.

HEINRICH : Ceea ce spun, surioară, am spus-o de atîtea ori de trei luni încoace că nu mai știu nici eu dacă o spun din convingere sau din obișnuință. Dar să nu înțelegi greșit : eu cred, cred din toate puterile și din tot sufletul. Doamne, îmi ești martor că nici o clipă îndoiala nu mi-a încercat sufletul. (*Pauză.*) Femeie, copilul tău e în cer și ai să-l regăsești acolo.

Heinrich ingenunchează.

FEMEIA : Da, părinte, desigur. Dar cerul... asta-i altceva. Și-apoi sînt așa de obosită, că n-o să mai am niciodată puterea să mă bucur. Nici chiar acolo, sus.

HEINRICH : Iartă-mă, surioară.

FEMEIA : Pentru ce să te iert, bunule părinte ? Tu nu mi-ai făcut nici un rău.

HEINRICH : Iartă-mă. Și, în persoana mea, iartă-i pe toți preoții, pe cei bogați ca și pe cei săraci.

FEMEIA (*amuzată*) : Te iert din toată inima. Îți pare bine ?

HEINRICH : Da. Acum, surioară, ne vom ruga împreună ; să-l rugăm pe Dumnezeu să ne redea speranța.

In timpul ultimelor replici, Nasty coboară încet scara meterezelor.

FEMEIA (*il vede pe Nasty și, bucuroasă, se întrerupe*) :
Nasty ! Nasty !

NASTY : Ce vrei ?

FEMEIA : Brutarule, copilul meu a murit. Tu, care le știi pe toate, trebuie să știi de ce a murit.

NASTY : Da, știu.

HEINRICH : Nasty, te rog din suflet, taci. Vai omului aceluia prin care vine sminteala ¹.

NASTY : A murit fiindcă burghezii bogați din orașul nostru s-au răsculat împotriva arhiepiscopului, prea bogatul lor senior. Când bogații se războiesc între ei, mor săracii.

FEMEIA : Dumnezeu le-a îngăduit să ducă războiul acesta ?

NASTY : Dumnezeu a oprit acest lucru.

FEMEIA : Păi ăsta spune că nimic nu se întâmplă fără voia Domnului.

NASTY : Nimic, în afară de răul care se naște din răutatea oamenilor.

HEINRICH : Minți, brutarule, amesteci adevărul cu minciuna ca să înșeli sufletele.

NASTY : Vrei să spui că Dumnezeu îngăduie jalea și suferințele astea zadarnice ? Eu zic că el n-are nici o vină.

Heinrich tace.

FEMEIA : Va să zică Dumnezeu nu voia să-mi moară copilul ?

NASTY : Dacă ar fi vrut-o, l-ar mai fi făcut să se nască ?

FEMEIA (*ușurată*) : Îmi place mai mult să cred asta. (*Către preot.*) Uite, așa mai înțeleg. Deci bunul Dumnezeu e trist când vede că sufăr ?

NASTY : E trist de moarte.

¹ Matei, cap. 18, versetul 7.

FEMEIA : Și nu poate să facă nimic pentru mine ?

NASTY : Ba da, firește. O să-ți redea copilul.

FEMEIA (*dezamăgită*) : Da ! Știu ! În cer.

NASTY : Nu în cer, pe pământ.

FEMEIA (*uimită*) : Pe pământ ?

NASTY : Dar mai întâi trebuie să trecem prin urechile acului și să îndurăm șapte ani de nenorociri și apoi va începe împărăția lui Dumnezeu pe pământ ; morții ne vor fi redați, toți oamenii or să se iubească unii pe alții și nimeni nu va mai suferi de foame.

FEMEIA : De ce trebuie să așteptăm șapte ani ?

NASTY : Pentru că numai după șapte ani de luptă ne vom descotorosi de cei răi.

FEMEIA : Grea treabă.

NASTY : De aceea Domnul are nevoie de ajutorul tău.

FEMEIA : Domnul atotputernic are nevoie de ajutorul meu ?

NASTY : Da, surioară. Încă șapte ani Cel Viclean va mai domni pe pământ ; dar, dacă fiecare din noi o să lupte cu neînfricare, ne vom mîntui cu toții și Dumnezeu împreună cu noi. Mă crezi ?

FEMEIA (*ridicîndu-se*) : Da, Nasty, te cred.

NASTY : Fiul tău nu e în cer, femeie, ci în pîntecul tău și-l vei purta șapte ani ; la capătul lor, el va pași alături de tine, își va pune mîna în mîna ta și tu-l vei fi născut pentru a doua oară.

FEMEIA : Te cred, Nasty, te cred.

Iese.

HEINRICH : O duci la pierzanie.

NASTY : Dacă ești sigur, de ce nu m-ai întrerupt ?

HEINRICH : Ah ! Pentru că părea mai puțin nenorocită. (*Nasty ridică din umeri și iese.*) Doamne, n-am avut curajul să-l fac să tacă, am păcătuit. Dar cred, Doamne, în atotputernicia ta, cred în sfînta ta Biserică, maica mea, trup sfințit al lui Isus, din care sînt și eu o părticică ; cred că toate se întîmplă din

porunca ta, chiar și moartea unui copil, și că toate sînt bune. Cred fiindcă e absurd ! Absurd ! Absurd !

Toată scena s-a luminat. Burghezii cu nevestele lor sînt grupați în jurul palatului episcopal și așteaptă.

MULȚIMEA : S-a aflat ceva ?

- Nici o veste...
- Ce facem aici ?
- Așteptăm...
- Ce așteptăm ?
- Nimic...
- Ați văzut ?
- La dreapta...
- Da.
- Înfrîtoare mutre.
- Cînd tulburi apele, mîlul iese deasupra.
- Nu te mai simți în siguranță pe străzi.
- Trebuie să-i punem odată capăt războiului ăstuia, trebuie să-i punem repede capăt. Altminteri o să fie rău.
- Vreau să-l văd pe episcop, aș vrea să-l văd pe episcop.
- N-o să se arate. E prea furios...
- Cine ?... Cine ?...
- Episcopul...
- De cînd e închis aici, îl vezi cîteodată la fereastră, ridică perdeaua și privește.
- N-are un aer prea blînd.
- Ce-ați vrea să vă spună episcopul ?
- Poate că are el vreo veste.

Murmure.

VOCI DIN MULȚIME : Preasfinte ! Preasfinte ! Arată-te !

- Dă-ne un sfat !
- Ce-o să se întîmple ?

VOCEA : E sfîrșitul lumii.

Un om iese din mulțime, se repede pînă la fațada palatului episcopal și se lipește de zid. Heinrich se îndepărtează de el și se alătură mulțimii.

PROFETUL : Lumea se duce de rîpă. Se duce de rîpă. Să ne biciuim hoiturile.
Biciuiți-vă ! Biciuiți-vă ! Biciuiți-vă ! Dumnezeu e aici.

Strigăte și un început de panică.

UN BURGHEZ : Încet ! Încet ! Liniștiți-vă ! Nu-i decît un profet.

MULȚIMEA : Încă unul ? Ajunge ! Taci. Răsar ca ciupercile. Degeaba ne-am mai ostenit să-i închidem pe preoții noștri.

PROFETUL : Pămîntul răspîndește miasme.
Soarele s-a plîns bunului Dumnezeu !
Doamne, vreau să mă sting.
Sînt sătul pînă-n gît de acest putregai.
Cu cît îl încălzesc, cu atît pute mai tare.
Îmi murdărește virful razelor.
Nenorocire, spune soarele. Frumosul meu păr de aur se tirăște în murdărie.

UN BURGHEZ (*lovindu-l*) : Tacă-ți gura !

Profetul cade în fund. Fereastra palatului episcopal se deschide brusc. Episcopul apare în balcon, în mare ținută.

MULȚIMEA : Episcopul !

EPISCOPUL : Unde sînt armatele lui Conrad ? Unde sînt cavalerii ? Unde e ceata îngerilor care trebuia să pună pe goană dușmanul ? Sînteți singuri, fără prieteni, fără speranță și blestemați. Haideți, burghezi din Worms, răspundeți : dacă-i este pe plac lui Dumnezeu să-i închideți slujitorii, atunci de ce v-a părăsit ? (*Gemete în mulțime.*) Răspundeți !

HEINRICH : Nu-i faceți să-și piardă curajul.

EPISCOPUL : Cine vorbește ?

HEINRICH : Eu, Heinrich, parohul de la Sfîntul Gilhau.

EPISCOPUL : Înghite-ți limba, preot renegat ! Îndrăznești să-l privești pe episcopul tău în față ?

HEINRICH : Dacă v-au jignit, Monsenior, iertați-le greșeala, precum vă iert și eu insultele. *

EPISCOPUL : Iuda ! Iuda Iscariotul ! Du-te și te spinzură !

HEINRICH : Nu sînt Iuda !

EPISCOPUL : Atunci ce cauți în mijlocul lor ? De ce-i sprijini ? De ce nu ești închis împreună cu noi ?

HEINRICH : M-au lăsat liber fiindcă știu că îi iubesc. Și nu m-am alăturat de bună voie celorlalți preoți, fiindcă cineva trebuie să facă slujbele și să împartă sfintele taine în acest oraș pierdut. Fără mine, Biserica n-ar exista, Wormsul, lipsit de apărare, ar cădea pradă ereziei, iar oamenii ar muri ca niște cîini... Monsenior, nu-i faceți să-și piardă curajul !

EPISCOPUL : Cine te-a hrănit ? Cine te-a crescut ? Cine te-a învățat să citești ? Cine ți-a dat învățătură ? Cine te-a făcut preot ?

HEINRICH : Biserica, prea Sfînta mea Maică.

EPISCOPUL : Ei îi datorezi totul. Înainte de toate, ești al Bisericii.

HEINRICH : Înainte de toate, sînt al Bisericii, dar sînt frate cu ei.

EPISCOPUL (cu tărie) : Al Bisericii, înainte de toate !

HEINRICH : Da. Al Bisericii, înainte de toate ! Dar...

EPISCOPUL : Am să le vorbesc acestor oameni. Dacă se încăpățînează în greșelile lor și dacă vor să ducă mai departe răzvrătirea, îți poruncesc să te alături oamenilor Bisericii, adevărații tăi frați, și să te închizi cu ei în mănăstirea Minimilor sau în Seminar. Îi vei da ascultare episcopului tău ?

UN OM DIN POPOR : Nu ne părăsi, Heinrich, tu ești preotul săracilor, tu ești al nostru.

HEINRICH (*copleșit, dar cu glas ferm*) : Înainte de toate, sînt al Bisericii : Monseniore, am să vă dau ascultare.

EPISCOPUL : Locuitori ai Wormsului, uitați-vă bine la orașul vostru alb și plin de oameni, priviți-l pentru ultima dată : va deveni lăcașul scîrnav al foamei și al ciumei ; și, la urmă, bogații și săracii se vor măcelări între ei. Cînd soldații lui Goetz vor intra în oraș nu vor găsi decît hoituri și ruine. (*Pauză.*) Eu pot să vă salvez, dar trebuie să știți să-mi înmuiați inima.

VOCILE : Salvați-ne, Monseniore, salvați-ne.

EPISCOPUL : În genunchi, burghezi orgolioși, și cereți iertare lui Dumnezeu ! (*Burghezii îngenunchează unii după alții. Oamenii din popor rămîn în picioare.*) Heinrich ! Nu îngenunchezi odată ? (*Heinrich îngenunchează.*) Doamne Dumnezeule, iartă-ne nouă greșalele noastre și potolește mînia arhiepiscopului. Repetați !

MULTIMEA : Doamne Dumnezeule, iartă-ne nouă greșalele noastre și potolește mînia arhiepiscopului.

EPISCOPUL : Amin ! Ridicați-vă. (*Pauză.*) Veți da mai întîi drumul preoților și călugărilor, apoi veți deschide porțile orașului : veți îngenunchia în fața catedralei și veți aștepta plini de pocăință. Între timp noi vom merge în procesiune să-l rugăm pe Goetz să vă cruțe.

UN BURGHEZ : Și dacă n-o să vrea să asculte ?

EPISCOPUL : Mai presus de Goetz e arhiepiscopul. El este părintele nostru, al tuturor, și judecata lui va fi părintească.

De cîteva momente Nasty a apărut pe drumul străjilor. Ascultă în tăcere, apoi, la ultima replică, coboară două trepte pe scara meterezelor.

NASTY : Goetz nu este în slujba arhiepiscopului, Goetz este în slujba Diavolului. I-a jurat credință lui Con-

rad, propriul lui frate, și cu toate astea l-a trădat. Dacă vă făgăduiește astăzi că vă va lăsa în viață, veți fi atît de proști încît să vă încredeți în cuvîntul lui ?

EPISCOPUL : Tu, ăla de sus, oricine ai fi, îți poruncesc...

NASTY : Cine ești tu să-mi poruncești ? Și voi, de ce stați să-l ascultați ? N-aveți de primit ordine de la nimeni, în afara căpeteniilor pe care vi le-ați ales.

EPISCOPUL : Dar pe tine cine te-a ales, măscăriciule ?

NASTY : Săracii. (*Către ceilalți.*) Soldații sînt cu noi ; am pus oameni de pază la porțile orașului. Dacă se va găsi cineva să le deschidă, îl așteaptă moartea.

EPISCOPUL : Curaj, nenorocitul, du-i la pieire. Aveau o singură șansă ca să se salveze și acum tu le-o iei și pe asta.

NASTY : Dacă n-ar mai fi nici o nădejde, eu aș fi primul care v-aș sfătui să vă predați. Dar cine se va încumeta să spună că Dumnezeu ne-a părăsit ? Au vrut să vă facă să vă îndoiiți de îngeri ? Frații mei, îngerii sînt aici ! Nu, nu ridicați ochii, cerul este gol. Îngerii sînt la lucru pe pămînt ; se luptă cu înverșunare cu tabăra vrăjmașă.

UN BURGHEZ : Care îngeri ?

NASTY : Îngerul holerii și cel al ciumei, îngerul foamei și cel al vrajbei. Rezistați : orașul nu poate fi cucerit. Dumnezeu ne ajută. Vor ridica asediul.

EPISCOPUL : Locuitori ai Wormsului, pe cei care dau ascultare acestui eretic îi așteaptă flăcările iadului ; pun cheazășie locul meu din rai.

NASTY : Locul tău din rai de mult l-a dat Dumnezeu cîinilor.

EPISCOPUL : Iar pe al tău, bineînțeles, îl păstrează cald, așteptînd să vii să ți-l iei. Se bucură în clipa asta, cînd te aude cum îi insulți preotul.

NASTY : Cine te-a făcut preot ?

EPISCOPUL : Sfinta Biserică.

NASTY : Biserica ta este o tîrfă : îşi vinde favorurile bogaţilor. Tu, să mă spovedeşti ? Tu, să-mi ierţi mie păcatele ? Sufletul tău e plin de rîie, Dumnezeu scrişneşte din dinţi cînd îl vede. Fraţilor, n-avem nevoie de preoţi, toţi oamenii pot să boteze, toţi oamenii pot să dezlege de păcate, toţi oamenii pot să predice. Adevăr spun vouă : toţi oamenii sînt profeţi, sau, dacă nu, nu există Dumnezeu.

EPIS COPUL : Huo ! Huo ! Huo ! Te afurisesc !

Îi azvîrle în faţă punga pentru pomeni.

NASTY (*arătînd poarta palatului*) : Poarta asta e putregăită ; o dărîmi cu umărul. (*Tăcere.*) Cît sînteţi de răbdători, fraţilor ! (*Pauză. Adresîndu-se oamenilor din popor.*) S-au înţeles cu toţii : episcopul, consiliul, bogaţii ; vor să predea oraşul fiindcă le e frică de voi. Şi cine va plăti pentru toţi, dacă ei îl predau ? Voi ! Întotdeauna voi ! Haidem, sculaţi-vă, fraţilor ! Trebuie să ucizi ca să dobîndeşti cerul. (*Oamenii din popor murmură ameninţător.*)

UN BURGHEZ (*către nevasta sa*) : Vino ! Să plecăm !

ALT BURGHEZ (*către fiul său*) : Repede ! Să mergem să închidem obloanele prăvăliei şi să ne baricadăm în casă.

EPISCOPUL : Doamne, îmi eşti martor că am făcut tot ce am putut ca să salvez acest popor. Voi muri fără să regret, întru slava ta, căci ştiu acum că minia ta se va abate asupra Wormsului şi-l va face praf şi pulbere.

NASTY : Bătrînul ăsta vă mănîncă de vii. Cum se face că vocea-i este atît de puternică ? Fiindcă haleşte. Ia daţi o raită prin hambarele lui ; o să găsiţi atîta piine cît să hrăniţi un regiment şase luni de zile.

EPISCOPUL (*cu voce puternică*) : Minţi ! Hambarele mele sînt goale şi tu ştii asta.

NASTY : Duceţi-vă să vedeţi, fraţilor. Duceţi-vă să vedeţi. Ce, îl credeţi pe cuvînt ?

Burghezii se retrag în grabă. Cu Nasty rămîn numai oamenii din popor.

HEINRICH (*apropiindu-se de Nasty*): Nasty !

NASTY : Tu ce vrei ?

HEINRICH : Știi bine că hambarele lui sînt goale. Știi că nu mănîncă mai nimic, că dă partea lui săracilor.

NASTY : Ești cu noi sau împotriva noastră ?

HEINRICH : Sînt cu voi cînd suferiți, împotriva voastră cînd vreți să vărsați sîngele Bisericii.

NASTY : Ești cu noi cînd ne omoară, și împotriva noastră cînd îndrăznim să ne apărăm.

HEINRICH : Sînt om al Bisericii, Nasty.

NASTY : Spargeți poarta !

Oamenii iau cu asalt poarta. Episcopul, în picioare, se roagă în tăcere.

HEINRICH (*azvîrlindu-se în fața porții*): Va trebui să mă omoriți...

UN OM DIN POPOR : Să te omorîm ? Pentru ce ?

Oamenii îl lovesc și-l doboară la pămînt.

HEINRICH : M-ați lovit ! Vă iubeam mai mult decît îmi iubesc sufletul, și m-ați lovit ! (*Se ridică și se îndreaptă spre Nasty.*) Nu pe episcop, Nasty, nu pe episcop. Pe mine dacă vrei, dar nu pe episcop.

NASTY : Și de ce nu ? E din cei care ne înfometează.

HEINRICH : Știi doar că nu-i așa. Știi bine ! Dacă vrei să-i eliberezi de asuprire și de minciună pe frații tăi, de ce începi prin a-i minți ?

NASTY : Eu nu mint niciodată !

HEINRICH : Minți, nu sînt bucate în hambarele lui.

NASTY : Ce-mi pasă ! Bisericele lui sînt pline de aur și pietre scumpe. Toți cei care au murit de foame la picioarele Cristoșilor lui de marmură și ale Fecioarelor lui de fildes, din pricina lui au murit.

HEINRICH : Nu e același lucru. Poate că nu umbli cu minciuni, dar nu spui adevărul.

NASTY : Nu spun adevărul tău : îl spun pe-al nostru.

Și dacă Dumnezeu îi iubește pe săraci, în ziua Judecății de apoi adevărul nostru o să și-l însușească.

HEINRICH : Ei bine, lasă-l pe el să-l judece pe episcop.
Dar nu vărsa sângele Bisericii !

NASTY : Nu cunosc decît o Biserică : societatea oamenilor.

HEINRICH : Atunci a tuturor oamenilor, a tuturor creștinilor legați prin dragoste. Tu însă îți inaugurezi societatea printr-un măcel.

NASTY : E prea devreme pentru iubire. Dreptul ăsta ni-l vom cumpăra vărsînd sânge.

HEINRICH : Dumnezeu a interzis violența ; îi e silă de ea.

NASTY : Și iadul ? Crezi că acolo nu se folosește violența față de osîndiți ?

HEINRICH : Dumnezeu a zis : „Toți cei ce iau sabia...”

NASTY : „De sabie vor pieri”¹... Ei bine, da, vom pieri de sabie. Toți. Dar fiii noștri vor vedea împărăția sa pe pămînt, Hai, du-te. Nici tu nu ești mai breaz decît ceilalți.

HEINRICH : Nasty ! Nasty ! De ce nu mă iubiți ? Ce v-am făcut ?

NASTY : Ne-ai făcut, că ești popă, și un popă rămîne popă orice ar face.

HEINRICH : Sînt de-al vostru. Sărac și fiu de om sărac.

NASTY : Ei bine, atunci înseamnă că ești un trădător, asta-i.

HEINRICH (*strigînd*) : Au spart poarta ! (*Poarta a cedat, într-adevăr, și oamenii năvălesc în palat.*)

HEINRICH (*cade în genunchi*) : Dumnezeu, dacă-i mai iubești pe oameni, dacă nu ți-e silă de toți, împiedică această crimă.

EPISCOPUL : N-am nevoie de rugăciunile tale, Heinrich !

¹ Matei, cap. 26, versetul 52.

Pe voi toți, care nu știți ce faceți, vă iert. Dar pe tine, preot renegat, te blestem.

HEINRICH : Ha !

EPISCOPUL : Aleluia ! Aleluia ! Aleluia !

Cîțiva oameni îl lovesc. El se prăbușește pe balcon.

NASTY (*către Schmidt*) : Ei bine, să mai încerce acum orașenii să predea orașul.

UN OM DIN POPOR (*apărînd în poartă*) : Nu erau bucate în hambar !

NASTY : Pesemne le-au ascuns la mănăstirea Minimilor.

OMUL (*strigînd*) : Haideți la mănăstirea Minimilor ! Haideți la mănăstire !

Oamenii ies în fugă.

OAMENII DIN POPOR : La mănăstire ! La mănăstire !

NASTY (*către Schmidt*) : În noaptea asta voi încerca să trec liniile.

Ies. Heinrich se ridică, privește în jurul lui. E singur cu Profetul. Il zărește pe episcop care-l privește cu ochii larg deschiși.

HEINRICH (*dă să intre în palat. Episcopul întinde brațul ca să-l împiedice*) : N-am să intru. Lasă brațul jos, lasă-l. Dacă n-ai murit de-a binelea, iartă ! E grea ura, e pămîntească ; las-o pe pămînt : moarte ușoară. (*Episcopul încearcă să vorbească.*) Ce spui ? (*Episcopul rîde.*) Sînt un trădător ? Da, desigur. Și ei, știi, mă fac trădător. Dar spune-mi : cum de izbutesc să-i trădez pe toți deodată ? (*Episcopul rîde într-una.*) De ce rîzi ? Haide ! (*Pauză.*) M-au lovit, cu toate că-i iubeam. Doamne, cum îi iubeam ! (*Pauză.*) Îi iubeam, dar îi mințeam. Îi mințeam prin tăcerea mea. Tăceam. Tăceam ! Cu gura închisă, cu dinții încheștați : mureau ca muștele, și eu tăceam. Cînd voiau pîine, veneam cu crucifixul. Crezi că un crucifix se mănîncă ? Ah ! Lasă brațul jos, haide, doar sîntem complici. Am vrut să împart cu ei să-

răcia, să sufăr de frig și de foame ca și ei ; dar tot mureau, nu-i așa ? Vezi, era și ăsta un fel de a-i trăda. Voiam să-i fac să creadă că Biserica e săracă. Acum i-a cuprins mînia și au ucis ; se îndreaptă spre pierzanie. Nu vor cunoaște niciodată decît iadul. Mai întîi în această viață, apoi în cealaltă. (*Episcopul pronunță cîteva cuvinte de neînțeles.*) Dar ce vrei să fac ? Cum pot să-i împiedic ? (*Se duce în fund și se uită pe stradă.*) Piața mișună de lume. Lovesc cu niște bănci în poarta mănăstirii. E solidă. O să țină pînă dimineață. Nu pot să fac nimic. Nimic ! Nimic ! Haide, închide gura și mori demn. (*Episcopul lasă să-i cadă o cheie.*) Ce-i cu cheia asta ? Ce ușă deschide ? O ușă a palatului tău ? Nu ? A catedralei ? Da ? A sacristiei ? Nu ? A criptei ?... E de la ușa criptei ? Aia care-i întotdeauna încuiată ? Și ?

EPISCOPUL : Subterană.

HEINRICH : Care duce unde ? Nu-mi spune ! Măcar de-ai muri înainte.

EPISCOPUL : Afară.

HEINRICH : N-am s-o ridic. (*Tăcere.*) Un gang subteran pornește de la criptă și duce afară din oraș. Vrei să mă duc să-l caut pe Goetz și să-l ajut să intre în Worms prin gangul subteran ? Nu te bizui pe mine.

EPISCOPUL : Două sute de preoți. Viața lor e în mîinile tale.

Pauză.

HEINRICH : Ei, Doamne ! De asta rîdeai. E o glumă bună. Îți mulțumesc, bunule episcop, îți mulțumesc. Săracii îi vor măcelări pe preoți sau Goetz îi va măcelări pe săraci. Două sute de preoți sau douăzeci de mii de oameni — frumoasă alegere mă pui să fac. Douăzeci de mii este mult mai mult decît două sute, desigur. Dar vorba e cîți oameni fac cît

un preot ? Şi eu trebuie să hotărâsc ; la urma urmei, eu sînt om al Bisericii. N-am s-o ridic ; preoţii aştia or să intre drept în rai. (*Episcopul se prăbuşeşte.*) Numai să nu moară ca tine, cu minia în suflet. Ei bine, cu tine s-a terminat : bună seara ; iartă-l Doamne, precum îl iert şi eu. N-am s-o ridic. Asta este. Nu ! Nu ! Nu ! (*Ridică cheia.*)

PROFETUL (*care s-a ridicat de jos*) : Doamne, facă-se voia ta. Lumea se duce de rîpă. Se duce de rîpă ! Facă-se voia ta.

HEINRICH : Doamne, tu l-ai blestemat pe Cain şi pe copiii lui Cain. Facă-se voia ta ! Tu ai îngăduit ca oamenii să aibă inima roasă de patimi, ca dorinţele lor să fie putrede, ca faptele lor să se descompună şi să pută ; facă-se voia ta. Facă-se voia ta ! Facă-se voia ta ! (*Iese.*)

PROFETUL : Să ne biciuim hoiturile !
Biciuiţi-vă ! Biciuiţi-vă ! Dumnezeu e aici !

TABLOUL AL DOILEA

În preajma taberei lui Goetz. E noapte. În fund se vede oraşul. Apare un ofiţer şi priveşte oraşul. Un alt ofiţer intră imediat după el.

SCENA I

Ofiţerii, Hermann

AL DOILEA OFIŢER : Ce faci ?

PRIMUL OFIŢER : Privesc oraşul ; ce-ar fi dacă, într-o zi, şi-ar lua zborul...

AL DOILEA OFIŢER (*către primul*) : N-o să-şi ia zborul. N-o s-avem noi norocul ăsta. (*Întorcîndu-se brusc.*)

Ce s-a întâmplat ?

Trec doi oameni ducînd pe o targă o formă acoperită cu un cearșaf. Nu vorbesc. Primul ofițer se îndreaptă spre targă, ridică cearșaful și-l lasă să cadă din nou.

PRIMUL OFIȚER : La rîu cu el. Imediat !

AL DOILEA OFIȚER : Este... ?

PRIMUL OFIȚER : Negru.

Pauză. Cei doi infirmieri o pornesc. Bolnavul geme.

AL DOILEA OFIȚER : Așteptați ! *(Infirmierii se opresc.)*

PRIMUL OFIȚER : Ei, bine, ce-s-a întâmplat ?

AL DOILEA OFIȚER : Trăiește.

PRIMUL OFIȚER : Nu vreau să știu. La rîu !

AL DOILEA OFIȚER *(către infirmieri)* : Ce regiment ?

INFIRMIERUL : Crucea albastră.

AL DOILEA OFIȚER : Ah, e al meu. Marș înapoi.

PRIMUL OFIȚER : Ești nebun ! La rîu !

AL DOILEA OFIȚER : N-am să îngădui ca oamenii mei să fie înecați ca niște pisoi nou născuți.

Se uită unul la altul. Infirmierii schimbă priviri batjocritoare, pun jos muribundul și așteaptă.

PRIMUL OFIȚER : Mort sau viu, dacă nu-l înecăm o să răspîndească holera în întreaga armată.

AL TREILEA OFIȚER *(intrînd)* : Și dacă nu holera, panica. Hai ! Zvirliți-l în rîu !

INFIRMIERUL : Geme !

Pauză. Al doilea ofițer se întoarce înfuriat către infirmieri, scoate, minios, pumnalul și-l implîntă în muribund.

AL DOILEA OFIȚER : N-o să mai geamă. Hai ! *(Cei doi oameni ies.)* Trei. De ieri pînă azi trei.

HERMANN *(intrînd)* : Patru. Acum a căzut unul chiar în mijlocul taberei.

AL DOILEA OFIȚER : Oamenii l-au văzut ?

HERMANN : Dacă-ți spun că a căzut chiar în mijlocul taberei.

AL TREILEA OFIȚER : Dacă-aș fi eu comandantul, am ridica asediul chiar în noaptea asta.

HERMANN : De acord. Numai că nu ești tu comandantul.
PRIMUL OFIȚER : Ei bine, atunci trebuie să-i vorbim.
HERMANN : Și cine o să-i vorbească ? (*Tăcere. Uitându-se la ei.*) O să faceți tot ce va trebui.

AL DOILEA OFIȚER : Atunci sîntem pierduți. Dacă scăpăm de holeră, o să fim măcelăriți de trupele noastre.

HERMANN : Numai dacă n-o crăpa el.

PRIMUL OFIȚER : El ? De holeră ?

HERMANN : De holeră sau de altceva. (*Tăcere.*) Mi s-a spus că arhiepiscopul n-ar vedea cu ochi răi moartea lui. (*Tăcere.*)

AL DOILEA OFIȚER : N-aș putea.

PRIMUL OFIȚER : Nici eu, mă scîrbește atît de tare, încît mi-ar fi silă să-i fac vreun rău.

HERMANN : Nu ți-a cerut nimeni nimic. Doar să taci și să-i lași pe cei care sînt mai puțin scîrbiți decît tine s-o facă.

Tăcere. Intră Goetz și Catherine.

SCENA II

Aceiași, Goetz, Catherine

GOETZ (*intrînd*) : N-aveți nimic să-mi comunicați ? Nici măcar că soldaților le lipsește pîinea ? Nici că holera o să ne decimeze trupele ? N-aveți nimic să-mi cereți ? Nici chiar să ridic asediul pentru a înlătura o catastrofă ? (*Pauză.*) Vă înspăimînt pînă-ntr-atît ? (*Ei tac.*)

CATHERINE : Cum se uită la tine, comoara mea ! Oamenii ăștia nu te iubesc deloc și nu m-aș mira dacă într-o bună zi o să te găsim zăcînd pe spate cu un cuțit mare în burtă.

GOETZ : Da' tu mă iubești ?

CATHERINE : Nuuu !

GOETZ : Și totuși nu m-ai omorît.

CATHERINE : Nu fiindcă n-aș fi avut poftă.

GOETZ : Știu : Îți făurești vise frumoase. Dar sînt liniștit : în momentul morții mele douăzeci de mii de bărbați te-ar dezmierda. Și douăzeci de mii de bărbați e puțin cam prea mult ; chiar pentru tine.

CATHERINE : Mai bine douăzeci de mii decît unul singur de care ți-e silă.

GOETZ : Ce-mi place la tine este sila pe care ți-o inspir. (*Către ofițeri.*) Cînd vreți să ridic asediul ? Marți ?

Joi ? Duminică ? Ei bine, prieteni, n-am să iau orașul nici marți, nici joi, ci în noaptea asta.

AL DOILEA OFIȚER : În noaptea asta ?

GOETZ : Curînd de tot. (*Privind orașul.*) E o luminiță albastră acolo, o vedeți ? În toate serile o privesc și în toate serile la vremea asta se stinge. Iată, ce vă spuneam ? Ei bine, am văzut-o stingîndu-se pentru a suta una și ultima oară. Bună seara : trebuie să ucizi ceea ce iubești. Iată și altele... alte lumini care dispar. De, sînt oameni care se culcă devreme, fiindcă vor să se scoale mîine devreme. Și n-o să fie nici un mîine. Frumoasă noapte, nu ? Nu prea luminoasă, dar plină de stele : în curînd o să apară luna. Tocmai genul de noapte în care nu se întîmplă nimic. Au prevăzut totul, au acceptat totul, chiar și masacrul : dar nu pentru noaptea asta. Cerul este atît de limpede, încît dă încredere, noaptea asta le aparține. (*Brusc.*) Ce putere ! Dumnezeuule, orașul acesta e al meu și eu ți-l dăruiesc ție. În curînd am să-i dau foc spre slava ta. (*Către ofițeri.*) Un preot a scăpat din Worms și pretinde că ne poate ajuta să intrăm în oraș. Căpitanul Ulrich îl interoghează.

AL TREILEA OFIȚER : Hm !

GOETZ : Ce ?

AL TREILEA OFIȚER : Nu am încredere în trădători.
GOETZ : Află că eu îi ador.

*Intră un ofițer împingându-l pe preot împreună cu un
soldat*

SCENA III

Aceiași, Heinrich, Căpitanul

HEINRICH (*căzîndu-i la picioare lui Goetz*) : Torturați-mă ! Smulgeți-mi unghiile ! Jupuiți-mă de viu !
(*Goetz izbucnește în ris.*)

GOETZ (*căzîndu-i la picioare preotului*) : Spintecați-mă !
Trageți-mă pe roată ! Sfirtecați-mă ! (*Se ridică.*) Ei,
gata, gheața s-a spart. (*Către căpitan.*) Cine e ?

CĂPITANUL : E Heinrich, preotul din Worms, care trebuia să ne predea orașul.

GOETZ : Și ?

CĂPITANUL : Nu mai vrea să vorbească.

GOETZ (*se duce spre Heinrich*) : De ce ?

CĂPITANUL : Spune că pur și simplu s-a răzgîndit.

AL TREILEA OFIȚER : S-a răzgîndit ! La dracu' ! Sfărîmați-i dinții ! Rupeți-i șira spinării !

HEINRICH : Sfărîmați-mi dinții ! Rupeți-mi șira spinării !

GOETZ : Ce turbat ! (*Către Heinrich.*) De ce voiai să ne predai orașul ?

HEINRICH : Ca să-i salvez pe preoții pe care populația vrea să-i măcelărească.

GOETZ : Și de ce te-ai răzgîndit ?

HEINRICH : Am văzut mutrele soldaților voștri !

GOETZ : Și ?

HEINRICH : Vorbesc de la sine.

GOETZ : Și ce spun ?

HEINRICH : Că aș provoca un masacru vrînd să împiedic cîteva omoruri.

GOETZ : Doar ai mai văzut soldăţoi şi ştiai că n-au un aer prea blînd.

HEINRICH : Aştia-s mai răi decît ceilalţi.

GOETZ : Aş ! Aş ! Toţi soldaţii seamănă între ei. Ce credeaai că ai să găseşti aici ? Îngeri !

HEINRICH : Oameni. Şi acestor oameni voiam să le cer să cruce alţi oameni. Ar fi intrat în oraş dacă s-ar fi jurat c-o să-i lase în viaţă pe toţi locuitorii.

GOETZ : Credeaai deci în cuvîntul meu ?

HEINRICH : În cuvîntul tău ? (*Îl priveşte.*) Tu eşti Goetz ?

GOETZ : Da.

HEINRICH : Mă gîndeam... Mă gîndeam oă, aş putea să mă încred.

GOETZ (*mirat*) : În cuvîntul meu ? (*Pauză.*) Ți-l dau. (*Heinrich tace.*) Dacă ne ajuţi să intrăm în oraş, îţi jur că-i las în viaţă pe locuitorii lui.

HEINRICH : Şi-ai vrea să te cred ?

GOETZ : N-aveai intenţia ?

HEINRICH : Ba da, înainte de a te fi văzut.

GOETZ (*începe să rîdă*) : Ei da, ştiu : cei care mă văd se încred foarte rar în cuvîntul meu ; pare-se că am un aer prea inteligent ca să mi-l țin. Dar ascultă : crede-mă pe cuvînt. Ca să vezi ce-o să fie ! Numai ca să vezi... La urma urmelor, sînt creştin. Dacă ți-aş jura pe *Biblie* ? Supune-mă la proba încrederii prostestî ! Nu-i rolul vostru, al preoţilor, să-i ispitiţi pe cei răi cu Binele ?

HEINRICH : Să te ispitesc, pe tine, cu Binele ? Prea ți-ar face plăcere !

GOETZ : Mă cunoşti. (*Îl priveşte zîbind.*) Plecaţi, toţi. Ofiţerii şi Catherine ies.

SCENA IV

Goetz, Heinrich

GOETZ (*cu un fel de duioşie*) : Eşti asudat. Cît suferi !

HEINRICH : Nu destul ! Ceilalţi suferă, nu eu. Dumnezeu

mi-a îngăduit să fiu obsedat de suferința altuia fără s-o simt niciodată. De ce te uiți la mine ?

GOETZ (*tot cu duioșie*) : Am avut și eu mutra asta de ipocrit. Mă uit la tine, dar mi-e milă de mine : simtem făcuți din același aluat.

HEINRICH : Minciună ! Tu ți-ai trădat fratele. Eu nu-i voi trăda pe ai mei.

GOETZ : Îi vei trăda chiar în noaptea asta.

HEINRICH : Nici în noaptea asta, nici altădată.

Pauză.

GOETZ (*pe un ton degajat*) : Ce-o să le facă săracii popilor ? O să-i agațe în cîrligele măcelarilor ?

HEINRICH (*strigînd*) : Taci din gură ! (*Revenindu-și.*) Astea sînt grozăviile războiului. Eu nu sînt decît un umil preot, care n-are puterea să le împiedice.

GOETZ : Fățarnicule ! În noaptea asta ai putere de viață și de moarte asupra a douăzeci de mii de oameni.

HEINRICH : Nu vreau această putere. Ea vine de la Diavol.

GOETZ : Nu o vrei, dar o ai. (*Heinrich o ia la fugă.*) Ei, ce faci ? Dacă fugi înseamnă că te-ai hotărît. (*Heinrich se întoarce, îl privește și începe să ridă.*)

HEINRICH : Ai dreptate. Fie că fug, fie că mă omor, asta nu schimbă nimic. Sînt moduri de a tăcea. Eu sînt alesul lui Dumnezeu.

GOETZ : Zi mai bine că ești ca un șobolan prins în capcană.

HEINRICH : E același lucru : un ales este un om pe care degetul lui Dumnezeu îl țintuește la zid. (*Pauză.*) De ce eu, Doamne ?

GOETZ (*cu blîndețe*) : Iată momentul agoniei. Aș vrea să ți-l scurtez. Lasă-mă să te ajut.

HEINRICH : Să mă ajuți, tu, cînd Dumnezeu tace ? (*Pauză.*) Eh, am mințit : nu sînt alesul lui. De ce-aș

fi ? Cine m-a silit să ies din oraș ? Cine m-a împu-
ternicit să vin să te găsesc ? Adevărul este că eu
singur m-am ales. Când am venit să-ți cer îndurare
pentru frații mei eram mai dinainte sigur că n-am
s-o obțin. Nu răutatea de pe chipurile voastre m-a
făcut să mă răzgîndesc, ci realitatea lor. Visam să
fac Răul. Și când v-am văzut, am înțeles că era să-l
fac cu adevărat. Știi că-i urăsc pe săraci ?

GOETZ : Da, știu.

HEINRICH : De ce se îndepărtează de mine când întind
brațele spre ei ? De ce suferă întotdeauna mai mult
decît aş putea să sufăr eu vreodată ? Doamne, de ce
ai îngăduit să existe săraci ? Sau, atunci, de ce nu
m-ai făcut călugăr ? Într-o mănăstire n-aș fi decît
al tău. Dar cum să fiu numai al tău atîta timp cît
mai există oameni care mor de foame ? (*Către Goetz.*)
Venisem să ți-i predau pe toți și speram că tu îi vei
nimici, pentru ca eu să pot uita că au existat vreoa-
dată.

GOETZ : Și pe urmă ?

HEINRICH : Pe urmă m-am răzgîndit : n-ai să intri în
oraș.

GOETZ : Și dacă voia lui Dumnezeu ar fi ca tu să ne
ajuti să intrăm ? Așcultă-mă puțin : dacă taci, popii
mor în noaptea asta : e sigur. Dar săracii ? Crezi că
ei vor supraviețui ? N-am să ridic asediul : în-
tr-o lună toată lumea va fi crăpat de foame la
Worms. Nu e vorba ca tu să hotărăști viața sau
moartea lor, ci să alegi pentru ei între două feluri de
moarte. Căcăciosule, alege-o pe cea mai grabnică.
Știi ce-au să cîștige ? Dacă mor în noaptea asta,
înainte de a-i omorî pe preoți, rămîn cu miinile cu-
rate. Se vor întîlni cu toții în cer. În caz contrar, lă-
sîndu-i să mai trăiască cîteva săptămîni, îi trimiți
pătați de singe în iad. Hai, părinte : Diavolul e cel
care-ți șoptește să le cruți viața pămîntească ca să le

lași vreme să se osindească pe vecie. (Pauză.) Spune-mi, cum se intră în oraș ?

HEINRICH : Tu nu ești.

GOETZ : Cum ?

HEINRICH : Tu nu ești. Cuvintele tale mor înainte de a ajunge la urechile mele, chipul tău nu este din acelea pe care le întâlnești ziua namiaza mare. Știu tot ce vei spune, îți prevăd toate gesturile. Tu ești creatura mea, eu îți insuflu gândurile. Visez, totul e mort, și aerul are gustul somnului.

GOETZ : În cazul ăsta visez și eu, căci prevăd pină-ntr-atît tot ce vei face, încît mă și plictisești. Rămîne de știut care din noi doi se află în visul celuilalt.

HEINRICH : N-am ieșit din oraș ! N-am ieșit deloc. Jucăm în fața unor pinze pictate. Palavragiule, joacă-ți comedia. Îți știi rolul ? Al meu e de a zice nu. Nu ! Nu ! Nu ! Tu nu zici nimic ? Totul nu e decît o ispită foarte obișnuită și nu prea pare adevărată. Ce să fac eu în tabăra lui Goetz ? (Arată orașul.) Dacă s-ar putea stinge luminile astea ! Ce caută el acolo, cînd eu sînt înăuntrul lui ? (Pauză.) Există o ispită, dar nu știu unde e. (Către Goetz.) Ce știu foarte bine e că am să-l văd pe Diavol : cînd se pregătește să se schimonosească la mine, spectacolul începe cu vedenii.

GOETZ : Așadar, l-ai mai văzut ?

HEINRICH : Mai des decît ți-ai văzut tu mama.

GOETZ : Semăn cu el ?

HEINRICH : Tu, biet om ? Tu ești bufonul.

GOETZ : Care bufon ?

HEINRICH : Există întotdeauna și un bufon. Rolul lui este să mă necăjească. (Pauză.) Am cîștigat.

GOETZ : Ce ?

HEINRICH : Am cîștigat. S-a stins și cea din urmă lumină. A dispărut amăgirea diavolească a Wormsului ! Haide ! Acum vei dispărea și tu la rîndul tău, și a-

ceastă ispită caraghioasă va lua sfîrșit. Noapte, noapte pretutindeni. Ce liniște !

GOETZ : Continuă, părinte, continuă. Îmi aduc aminte tot ce-mi vei spune. Acum un an... O, da, frate, mi-aduc amînte ; cum ai mai vrea ca toată noaptea asta să între în capul tău ! Cum am mai vrut-o și eu !

HEINRICH (*murmură*) : Unde am să mă trezesc ?

GOETZ (*izbucnind în ris*) : Ești treaz, scamatorule, și o știi și tu. Totul e adevărat. Privește-mă, atinge-mă, sînt din carne și oase. Iată, apare luna și cetatea ta diabolică iese din întuneric : uită-te la ea : e o amăgire ? Da' de unde. Sînt stînci adevărate ; metereze adevărate, e un oraș adevărat, cu locuitori adevărați. Iar tu, tu ești un trădător adevărat.

HEINRICH : Ești trădător cînd trădezi. Și orice ai face tu, n-am să trădez.

GOETZ : Cine e trădător, trădează ; tu vei trăda. Hai, părinte, ai și devenit trădător : două tabere se înfruntă și tu susții că aparții și uneia, și celeilalte în același timp. Deci ești cu două fețe, deci gîndești în două limbi : suferința săracilor o numești încercare în latineasca bisericii, și nedreptate în nemțește. Ce ți se mai poate întîmpla dacă mă ajuți să intru în oraș ? Vei deveni trădătorul care erai, atîta tot. Un trădător care trădează este un trădător care se acceptă.

HEINRICH : Cum de știi asta dacă nu sînt eu cel care-ți dictează cuvintele ?

GOETZ : Fiindcă sînt un trădător. (*Pauză.*) Eu am străbătut drumul care-ți rămîne ție de făcut și privește-mă : n-am un chip înfloritor ?

HEINRICH : Ești înfloritor fiindcă te-ai conformat firii tale. Toți bastarzii trădează, asta se știe. Dar eu nu sînt bastard.

GOETZ (*dă să-l lovească, dar se abține*) : De obicei cine-mi spune odată bastard nu mai apucă s-o spună a doua oară.

HEINRICH : Bastardule !

GOETZ : Părinte, părinte, fii serios. Nu mă sili să-ți tai urechile : deși asta n-ar schimba nimic, fiindcă ți-aș lăsa limba. (*Brusc, îl îmbrățișează.*) Salut, frățioare, salut, copil nelegitim ca și mine ! Căci și tu ești bastard. Ca să-ți dea viață, clerul s-a culcat cu Mizeria ; ce neplăcută voluptate. (*Pauză.*) Sigur că bastarzii trădează : ce altceva ai vrea să faci ? Eu sînt agent dublu din naștere. Maică-mea s-a dat unui coate goale și eu sînt făcut din două jumătăți care nu se lipesc una de alta : fiecărei jumătăți îi e scîrbă de cealaltă. Crezi că tu ești alcătuit mai bine ? O jumătate de popă adăugată la o jumătate de sărăntoc n-o să alcătuiască niciodată un om întreg. Noi nu *sîntem* și nu *avem* nimic. Toți copiii legitimi pot să se bucure de bunurile pămîntești fără să plătească. Tu nu. Eu nu. Încă din copilărie privesc lumea prin gaura cheii : e un oușor frumos, plin tot, undă fiecare ocupă locul care i-a fost sortit, dar noi nu ne aflăm înăuntru. Afară ! Respinge lumea asta, care nu te vrea. Fă Răul : ai să vezi cît de ușor te vei simți. (*Intră un ofițer.*) Ce vrei ?

OFIȚERUL : A sosit trimisul arhiepiscopului.

GOETZ : Să vină.

OFIȚERUL : Aduce vești ; inamicul a lăsat pe cîmpul de luptă șapte mii de morți și a rupt-o la fugă.

GOETZ : Și fratele meu ? (*Ofițerul vrea să-i vorbească la ureche.*) Nu te apropia de mine și vorbește tare.

OFIȚERUL : Conrad a murit.

Din acest moment Heinrich îl privește cu atenție pe Goetz.

GOETZ : Bine. I s-a găsit trupul ?

OFIȚERUL : Da.

GOETZ : În ce stare ? Răspunde !

OFİTERUL : Desfigurat.

GOETZ : O lovitură de sabie ?

OFİTERUL : Lupii.

GOETZ : Ce lupi ? Sînt lupi ?

OFİTERUL : Pădurea de la Arnheim...

GOETZ : Bine. Să-mi închei socotelile aici și apoi pornesc împotriva lor cu întreaga armată. Am să-i judec pe toți lupii din Arnheim. Du-te. (*Ofițerul iese. Pauză.*) Mort nespovedit ; lupii i-au mîncat fața, dar vezi : zîmbesc.

HEINRICH (*cu blîndețe*) : De ce l-ai trădat ?

GOETZ : Fiindcă îmi plac lucrurile duse pînă la capăt. Părinte, eu m-am făcut singur ceea ce sînt : bastard eram din naștere, dar frumosul titlu de fratricid nu-l datorez decît meritelor mele. (*Pauză.*) Este a mea acum, numai a mea.

HEINRICH : Ce este a ta ?

GOETZ : Casa Heidenstammilor. S-a terminat cu Heidenstammii, sînt lichidați, îi cuprind pe toți în mine, de la Alberic, fondatorul, pînă la Conrad, ultimul moștenitor de parte bărbătească. Uită-te bine la mine, părinte, sînt un cavou de familie. De ce rîzi ?

HEINRICH : Credeam că numai eu am să-l văd pe Diavol în noaptea asta, dar acum cred c-o să-l vedem amîndoi.

GOETZ : Nu mai pot eu de Diavol ! El primește sufletele, dar nu el le osîndește. Nu vreau să am de-a face decît cu Dumnezeu ; monștrii și sfinții țin numai de el. Dumnezeu mă vede, părinte, știe că mi-am ucis fratele și inima lui sîngerează. Ei bine, da, Doamne, l-am ucis. Ce poți să-mi faci ? Am săvîrșit cea mai cumplită dintre crime și Dumnezeu dreptății nu mă poate pedepsi ; sînt mai bine de cincisprezece ani de cînd m-a osîndit. Hai, destul pentru azi : e sîrbătoare. Am să beau.

HEINRICH (*îndreptându-se spre el*) : Na ! (*Scoate din buzunar o cheie și i-o întinde.*)

GOETZ : Ce-i asta ?

HEINRICH : O cheie.

GOETZ : Ce cheie ?

HEINRICH : A orașului Worms.

GOETZ : Ajunge pentru azi, am zis. Un frate, la naiba ! Nu-ți îngropi fratele în fiecare zi. Pot să-mi iau și eu liber pînă mîine.

HEINRICH (*înaintează spre el*) : Lașule !

GOETZ (*oprindu-se*) : Dacă iau cheia asta, am să dau foc la tot.

HEINRICH : În fundul acelei rîpi este o stîncă mare, albă. La baza ei, ascunsă de mărăciunișuri, e o groapă. O veți lua prin gangul subteran și veți găsi o ușă care se deschide cu cheia asta.

GOETZ : Ce-au să te mai iubească săracii tăi ! Ce-au să te mai binecuvînteze !

HEINRICH : Nu mă mai privește. Eu dispar. Dar ți-i încredințez pe săracii mei, bastardule. Acum tu trebuie să alegi.

GOETZ : Spuneai adineaori că ajunge să-mi vezi mutra...

HEINRICH : N-o văzusem destul de bine.

GOETZ : Și ce vezi acum ?

HEINRICH : Văd că și ție ți-e silă de tine.

GOETZ : E adevărat, dar nu-ți face iluzii. De cincisprezece ani mi-e silă de mine. Și ce-i cu asta ? Nu înțelegi că Răul este rațiunea mea de a fi ? Dă-mi cheia. (*O ia.*) Ei bine, părinte, te vei fi mințit pînă la capăt. Credeai că ai găsit un tertip ca să-ți maschezi trădarea. Dar, pînă la sfîrșit, tot ai trădat. L-ai vîndut pe Conrad.

HEINRICH : Pe Conrad ?

GOETZ : Nu te neliniști. Îmi semeni pînă-ntr-atît, încît te-am confundat cu mine. (*Iese.*)

TABLOUL AL TREILEA

Cortul lui Goetz.

Prin deschizătură se zăreşte în depărtare oraşul scăldat în lumina lunii.

SCENA I

Hermann, Catherine

Hermann intră şi încearcă să se ascundă în dosul patului de campanie. Capul şi corpul dispar, nu i se mai văd decât fesele, enorme.

Catherine intră, se apropie şi-i dă un picior. El se ridică înspăimîntat. Ea sare îndărăt rîzînd.

AL TREILEA OFİTER, HERMANN : Dacă strigi...

CATHERINE : Dacă strig, eşti prins şi Goetz o să te spînzure. Mai bine să stăm de vorbă. Ce vrei să-i faci ?

HERMANN : Ce-am să-i fac eu, stricato, i-ai fi făcut tu de mult dacă ai fi avut şinge în vine. Hai ! Du-te de te plimbă. Şi mulţumeşte-i lui Dumnezeu că se prinde altul să facă treaba în locul tău. Ai auzit ?

CATHERINE : Şi cu mine ce-o să se întîmple dacă moare el ? Toată tabăra o să sară pe mine.

HERMANN : O să te facem scăpată.

CATHERINE : O să-mi daţi bani ?

HERMANN : O să-ţi dăm ceva.

CATHERINE : Daţi-mi o zestre şi-am să intru la mănăstire.

HERMANN : La mănăstire ! Tu ! Dacă vrei să trăieşti într-o comunitate, sfatul meu e să te duci mai curînd la bordel : cu talentul pe care-l ai în coapse o să ciştigi aur, nu glumă. Hai, hotărăşte-te ! Nu-ţi cer decât să taci.

CATHERINE : Dacă-i vorba numai să tac, poţi să te bizui pe mine : în orice caz, n-am să te trădez. Dacă-i

vorba însă să te las să-l spinteci, atunci se schimbă socoteala.

HERMANN : De ce se schimbă ?

CATHERINE : Fiindcă n-avem aceleași interese, căpitane. Bărbatul își repară onoarea cu tăișul spadei. Dar el a făcut din mine o curvă, și asta-i mult mai greu de reparat. (Pauză.) În noaptea asta orașul o să fie luat. Războiul s-a sfârșit, toată lumea pleacă. Dintr-o clipă într-alta o să pice și el și-atunci am să-l întreb ce gânduri are cu mine. Dacă mă păstrează...

HERMANN : Goetz, să te păstreze ? Ești nebună. Ce vrei să faci cu tine ?

CATHERINE : Dacă mă păstrează, să nu te atingi de el.

HERMANN : Și dacă te gonește ?

CATHERINE : Atunci e al tău. Dacă strig : „Ți-ai făcut-o cu mîna ta“, ieși din ascunzătoare și-i la cheremul tău.

HERMANN : Istoria asta nu prea-mi miroase a bine. N-am poftă ca tot ce-am pus la cale să depindă de fundul unei curve.

CATHERINE (care privește de cîtva timp afară) : Atunci nu-ți mai rămîne decît să îngenunchezi și să-i ceri iertare : iată-l.

Hermann dă fuga să se ascundă. Catherine începe să ridă.

SCENA II

Goetz, Catherine, Hermann (ascuns)

GOETZ (intrînd) : De ce rîzi ?

CATHERINE : Rideam de visele mele : te vedeam mort, cu un pumnal în spate. (Pauză.) Ei, a vorbit ?

GOETZ : Cine ?

CATHERINE : Popa !

GOETZ : Care popă ? A, da ! Da, da, desigur.

CATHERINE : Și-o să fie în noaptea asta ?

GOETZ : Ce te privește pe tine ? Scoate-mi cizmele. (*Ea i le scoate.*) Conrad a murit.

CATHERINE : Știu, toată tabăra știe.

GOETZ : Dă-mi să beau. Chestia asta trebuie sărbătorită. (*Ea îl servește.*) Bea și tu !

CATHERINE : N-am chef.

GOETZ : Bea, fir-ar să fie, e sărbătoare.

CATHERINE : Frumoasă sărbătoare care a început cu un masacru și va sfîrși cu un măcel.

GOETZ : Cea mai frumoasă sărbătoare din viața mea. Miine plec la moșie.

CATHERINE (*încrămenită*) : Așa curînd ?

GOETZ : Așa curînd ! Sînt treizeci de ani de cînd visez asta. Nu mai aștept nici o zi. (*Catherine pare tulburată.*) Nu te simți bine ?

CATHERINE (*revenîndu-și*) : Fiindcă te-aud cum vorbești de moșia ta, cînd trupul lui Conrad e cald încă.

GOETZ : Sînt treizeci de ani de cînd e a mea în taină (*Ridică paharul.*) Beau pentru moșia mea și pentru castelul meu. Închină ! (*Ea ridică paharul în tăcere.*) Spune : „Pentru moșia ta !”

CATHERINE : Nu.

GOETZ : De ce, tîrîtură ?

CATHERINE : Pentru că nu e a ta. Crezi că dacă l-ai omorît pe fratele tău n-ai să mai fii bastard ? (*Goetz începe să ridă și vrea să-i dea o palmă. Ea se ferește și se trage îndărăt rîzînd.*) Moșiile se transmit prin moștenire.

GOETZ : Ar fi trebuit să mă plătească scump ca să primesc să le moștenesc. E al meu ceea ce-mi iau eu. Hai, închină sau mă supăr !

CATHERINE : „Pentru moșia ta ! Pentru castelul tău !”

GOETZ : Și pentru ca noaptea să umble pe coridoare multe fantome indignate.

CATHERINE : Într-adevăr, cabotinule, ce te-ai face tu fără spectatori ? Beau pentru fantome ! (*Pauză.*)

- Aşadar, micuţule, este al tău ceea ce îţi iei singur ?
- GOETZ : Atît.
- CATHERINE : Atunci, în afară de castel şi de moşie, mai stăpîneşti o comoară nepreţuită de care, pare-se, nu prea te sinchiseşti.
- GOETZ : Ce comoară ?
- CATHERINE : Eu, iubitele, eu. Nu m-ai luat cu forţa ?
(*Pauză.*) Ce-ai de gînd să faci cu mine ? Hotărăşte-te.
- GOETZ (*se uită la ea şi se gîndeşte*) : Ei bine, te iau cu mine.
- CATHERINE : Mă iei cu tine ? (*Face cîţiva paşi şovăind.*)
De ce mă iei cu tine ? Ca să instalezi o tîrfă într-un castel istoric ?
- GOETZ : Ca să culc o tîrfă în patul mamei mele. (*Pauză.*)
- CATHERINE : Şi dacă aş refuza ? Dacă n-aş vrea să te urmez ?
- GOETZ : Sper că n-ai să vrei.
- CATHERINE : A ! Mă iei cu forţa. Asta mă linişteşte. Mi-ar fi fost ruşine să te urmez de bunăvoie. (*Pauză.*) De ce vrei întotdeauna să smulgi ceea ce ţi s-ar da, poate, de bună voie ?
- GOETZ : Ca să fiu sigur că o să mi se dea şi fără voie.
(*Se duce spre ea.*) Uită-te la mine, Catherine. Ce-mi ascunzi ?
- CATHERINE (*iute*) : Eu ? Nimic !
- GOETZ : De cîtva timp nu mai eşti aceeaşi. Mă urăşti tot atît de mult ?
- CATHERINE : O da, tot atît de mult.
- GOETZ : Şi mai visezi să mă asasinezi.
- CATHERINE : De mai multe ori pe noapte.
- GOETZ : Cel puţin nu uiţi că te-am pîngărit şi te-am înjosit ?
- CATHERINE : Nici gînd.
- GOETZ : Şi mîngîierile mele îţi fac scîrbă ?
- CATHERINE : Mă înfioară.

GOETZ : Foarte bine. Dacă ți-ar trece prin minte să leșini de plăcere în brațele mele, te-aș izgoni imediat.

CATHERINE : Dar...

GOETZ : Nu vreau să mai primesc nimic, nici chiar favorurile unei femei.

CATHERINE : De ce ?

GOETZ : Fiindcă am primit prea mult. Timp de douăzeci de ani mi s-a dat totul, din mărinimie, pînă și aerul pe care-l respiram : un bastard trebuie să sărute mîna care-l hrănește. O ! Cum am să dau eu acum ! Cum am să dau !

FRANTZ (*intrînd*) : Trimisul Excelenței sale e aici.

GOETZ : Să intre.

SCENA III

Aceiași, Bancherul

BANCHERUL : Eu sînt Foucre.

GOETZ : Eu sînt Goetz și ea e Catherine.

BANCHERUL : Sînt fericit să salut un căpitan atît de vestit.

GOETZ : Și eu un bancher atît de bogat.

BANCHERUL : Aduc cu mine trei vești minunate.

GOETZ : Arhiepiscopul e victorios, fratele meu e mort, domeniul lui este al meu. Astea sînt ?

BANCHERUL : Întocmai. Ei bine, eu...

GOETZ : Să le sărbătorim ! Vreți să beți ?

BANCHERUL : Stomacul meu nu mai suportă vinul. Eu...

GOETZ : O vreți pe fata asta frumoasă ? E a dumneavoastră.

BANCHERUL : N-am ce să fac cu ea. Sînt prea bătrîn.

GOETZ : Biata mea Catherine, nu te vrea. (*Către ban-*

cher.) Preferați băieții tineri ? O să găsiți unul chiar astă seară în cortul dumneavoastră.

BANCHERUL : Nu, nu, nu-mi trebuie nici un băiat tânăr ! Nu-mi trebuie nici un băiat tânăr ! Eu...

GOETZ : Ce-ați zice de un pedestraș ? Am unul înalt de șase picioare, cu o față păroasă de tot ; ai jura că-i Polifem.

BANCHERUL : O ! O ! În nici un caz...

GOETZ : Atunci vă vom da onorul. (*Strigă.*) Frantz ! (*Apare Frantz.*) Frantz, îl vei plimba pe domnul prin tabără și bagă de seamă ca soldații să strige „Trăiască bancherul“, azvirlindu-și pălăriile în aer. (*Frantz iese.*)

BANCHERUL : Vă rămân îndatorat, dar aș dori să vă vorbesc între patru ochi.

GOETZ (*mirat*) : Păi de când ați intrat ce faceți ? (*Arătînd-o pe Catherine.*) A, asta ? E un animal domestic : puteți vorbi fără sfială.

BANCHERUL : Eminența sa a fost întotdeauna un om pașnic și știți că răposatul vostru frate e răspunzător de izbucnirea războiului...

GOETZ : Fratele meu ? (*Foarte violent.*) Dacă dobitocul ăla bătrîn nu l-ar fi scos din fire...

BANCHERUL : Domnule...

GOETZ : Da. Uitați ce am spus, dar v-aș rămîne îndatorat dacă l-ați lăsa pe fratele meu în afara chestiunilor ăstora. La urma urmelor sînt în doliu după el.

BANCHERUL : Eminența sa a hotărît deci să celebreze reinstaurarea păcii prin măsuri de clemență excepționale.

GOETZ : Bravo ! O să deschidă închisorile ?

BANCHERUL : Închisorile ? O, nu !

GOETZ : Dorește să le ridic pedeapsa soldaților pe care i-am pedepsit ?

BANCHERUL : Sigur c-o dorește. Dar amnistia la care se gîndește Eminența sa are un caracter mai gene-

ral. Vrea s-o extindă și asupra supușilor săi din Worms.

GOETZ : A ! A !

BANCHERUL : Eminența sa a hotărît să le ierte rătăcirea trecătoare.

GOETZ : Într-adevăr, este o idee excelentă.

BANCHERUL : Am căzut oare de acord ? Atît de repede ?

GOETZ : Întru totul de acord. (*Bancherul își freacă mîinile.*)

BANCHERUL : Deci, totul e perfect. Sînteți un om de înțeles. Cînd vă gîndiți să ridicați asediul ?

GOETZ : Mîine totul va fi gata.

BANCHERUL : Mîine e puțin cam devreme. Eminența sa dorește să intre în tratative cu asediații. Dacă armata dumneavoastră mai stă cîteva zile în fața zidurilor, negocierile vor fi mult ușurate.

GOETZ : Înțeleg. Și cine va trata cu ei ?

BANCHERUL : Eu.

GOETZ : Cînd ?

BANCHERUL : Mîine.

GOETZ : Imposibil.

BANCHERUL : De ce ?

GOETZ : Catherine ! Să-i spunem ?

CATHERINE : Desigur, comoara mea.

GOETZ : Spune-i tu. Eu nu îndrăznesc, o să se mîhnească prea rău.

CATHERINE : Mîine, bancherule, toți oamenii aceia vor fi morți.

BANCHERUL : Morți ?

GOETZ : Toți.

BANCHERUL : Morți cu toții ?

GOETZ : Morți cu toții. La noapte. Vedeți cheia asta ? E cheia orașului. Într-o oră vom începe masacrul.

BANCHERUL : Toți ? Și bogătașii ?

GOETZ : Și bogătașii.

- BANCHERUL : Dar adineoari ați aprobat clemența arhiepiscopului...
- GOETZ : O aprob și acum. E ofensat și e preot : sînt două motive pentru a ierta. Dar eu, de ce-aș ierta ? - Locuitorii din Worms nu m-au ofensat. Nu, nu : eu sînt militar, deci ucid. Am să-i ucid, fiindcă asta-i ocupația mea, și arhiepiscopul o să-i ierte, fiindcă asta-i ocupația lui. *(Pauză. Bancherul începe să rîdă. Catherine și apoi Goetz rîd și ei.)*
- BANCHERUL *(rîzînd)* : Vă place să rîdeți !
- GOETZ *(rîzînd)* : E singurul lucru care-mi place.
- CATHERINE *(rîzînd)* : Are mult haz, nu-i așa ?
- BANCHERUL : Foarte mult. Și-și rezolvă foarte bine treburile.
- GOETZ : Ce treburi ?
- BANCHERUL : De treizeci de ani, mă călăuzesc după un principiu : interesul conduce lumea. În fața mea, oamenii și-au justificat purtarea invocînd cele mai nobile motive. Îi ascultam cu o ureche și-mi ziceam : Vezi care e interesul !
- GOETZ : Și cînd îl dibuiți ?
- BANCHERUL : Stăteam de vorbă.
- GOETZ : Pe-al meu l-ați dibuit ?
- BANCHERUL : Da !
- GOETZ : Care e ?
- BANCHERUL : S-o luăm încetișor. Dumneavoastră faceți parte dintr-o categorie foarte greu de mînuit. Cu dumneavoastră trebuie să înaintez pas cu pas.
- GOETZ : Ce categorie ?
- BANCHERUL : Acea a idealiştilor.
- GOETZ : Ce-i asta ?
- BANCHERUL : Vedeți dumneavoastră, eu împart oamenii în trei categorii : cei care au bani mulți, cei care nu au deloc și cei care au puțini. Cei dinții vor să păstreze ceea ce au : interesul lor este să mențină ordinea ; cei din categoria a doua vor să ia ceea ce

nu au : interesul lor este să distrugă ordinea actuală și să stabilească o alta, care să-i avantajeze. Și unii și ceilalți sînt realiști, oameni cu care te poți înțelege. Cei din categoria a treia vor să răstoarne ordinea socială ca să ia ceea ce nu au și, în același timp, s-o păstreze ca să nu li se ia ceea ce au. Atunci păstrează în fapt ceea ce distrug în idee sau distrug în fapt ceea ce se prefac că păstrează. Aceștia sînt idealisti.

GOETZ : Bieții oameni. Și cum pot fi vindecați ?

BANCHERUL : Trecîndu-i în altă categorie socială. Dacă-i îmbogățești, ei vor apăra ordinea stabilită.

GOETZ : Atunci îmbogățiți-mă. Ce-mi oferiți ?

BANCHERUL : Pămînturile lui Conrad.

GOETZ : Mi le-ați și dat.

BANCHERUL : Adevărat. Dar să vă amintiți că le datorati bunătății Eminenței sale.

GOETZ : Puteți fi sigur că n-am să uit. Pe urmă ?

BANCHERUL : Fratele dumneavoastră avea datorii.

GOETZ : Sărmanul ! (*Își face semnul crucii. Hohotește nervos.*)

BANCHERUL : Ce s-a întîmplat ?

GOETZ : Mai nimic : spiritul de familie. Deci avea datorii.

BANCHERUL : Am putea să le plătim.

GOETZ : Asta nu e în interesul meu, fiindcă nici nu mă gîndeam să le recunosc. E în interesul creditorilor lui.

BANCHERUL : O rentă de o mie de ducăți ?...

GOETZ : Dar soldații mei ? Dacă nu vor vrea să plece cu mîinile goale ?

BANCHERUL : Încă o mie de ducăți pentru a-i împărți trupelor. E destul ?

GOETZ : E prea mult.

BANCHERUL : Atunci sîntem de acord ?

GOETZ : Nu.

BANCHERUL : O rentă de două mii de ducăți ? De trei mii. Mai mult nu dau.

GOETZ : Cine vă cere asta ?

BANCHERUL : Atunci ce vreți ?

GOETZ : Să cuceresc orașul și să-l distrug.

BANCHERUL : Să-l cuceriți, treacă-meargă, dar, pentru numele lui Dumnezeu, de ce vreți să-l distrugeți ?

GOETZ : Fiindcă toată lumea vrea să-l cruț.

BANCHERUL (*consternat*) : După cum se vede m-am înșelat...

GOETZ : Ei da ! N-ai știut să descoperi care-i interesul meu. Ia să vedem, care este ? Caută-l ! Caută-l, hai ! Dar grăbește-te : trebuie să-l găsești pînă-ntr-o oră ; dacă pînă atunci n-ai descoperit sforile care pun în mișcare marioneta, am să te plimb pe străzi și ai să vezi aprinzîndu-se, unul după altul, focarele incendiului.

BANCHERUL : Trădați încrederea arhiepiscopului.

GOETZ : Trădez ? Încrederea ? Toți sînteți la fel, voiăștia, realisții : cînd nu mai știți ce să spuneți, împrumutați limbajul idealisților.

BANCHERUL : Dacă distrugeți orașul n-o să căpătați pămînturile lui Conrad.

GOETZ : Păstrați-le ! Interesul meu, bancherule, era să le am și să trăiesc acolo. Dar nu sînt atît de sigur că omul acționează din interes. Așa că păstrați-le, și Eminența sa să se spele pe cap cu ele. Mi-am sacrificat fratele pentru arhiepiscop și acum ați vrea să cruț douăzeci de mii de mîrlani ? Îi ofer pe locuitorii din Worms ca jertă pentru sufletul lui Conrad : au să se prăjească în cinstea lui. Cît privește domeniul Heidenstamm, arhiepiscopul n-are decît să se retragă acolo și, dacă vrea, să se consacre agriculturii : va avea nevoie, fiindcă în noaptea asta am intenția să-l ruinez. (*Pauză.*) Frantz ! (*Apare Frantz.*) Ia-l pe bătrînul ăsta realist și ai grijă să i se dea

toate onorurile. Când va fi în cortul lui, leagă-i
zdravăn miinile și picioarele.

BANCHERUL : Nu ! nu, nu, nu !

GOETZ : Ce s-a întâmplat ?

BANCHERUL : Am un reumatism îngrozitor și frînghiile
voastre mă vor omorî. Vreți să vă dau cuvîntul
meu că n-am să părăsesc cortul ?

GOETZ : Cuvîntul tău ? E interesul tău să ni-l dai, dar
în cîrînd interesul tău va fi să nu ți-l ții. Du-te,
Franz, și strînge bine nodurile.

*Frantz și bancherul ies. Imediat se aud strigăte de „Tră-
iască bancherul” foarte aproape, apoi mai departe și din
ce în ce mai slab.*

SCENA IV

Goetz, Catherine, Hermann (ascuns)

GOETZ : Trăiască bancherul ! (*Izbucnește în rîs.*) Adio,
pămînturi ! Adio, cîmpuri și rîuri ! Adio, castel !

CATHERINE (*rîzînd*) : Adio, pămînturi ! Adio, castel !
Adio, portrete de familie !

GOETZ : Să nu-ți pară rău de nimic ! Ne-am fi plictisit
de moarte acolo. (*Pauză.*) Dobitoc bătrîn ! (*Pauză.*)
Ah ! Nu trebuia să mă provoace !

CATHERINE : Ți-e rău ?

GOETZ : Ce te bagi ? (*Pauză.*) De, Răul trebuie să facă
rău tuturor. Și în primul rînd celui care-l face.

CATHERINE (*timid*) : Și dacă n-ai să cucerești orașul ?

GOETZ : Dacă n-am să-l cuceresc, ai să fii castelană.

CATHERINE : Nu mă gîndeam la asta.

GOETZ : Bineînțeles că nu. Atunci, bucură-te : am să-l
cuceresc.

CATHERINE : Dar de ce ?

GOETZ : Pentru că este rău.

CATHERINE : Și de ce să faci Răul ?

GOETZ : Fiindcă Binele este deja făcut.

CATHERINE : Cine l-a făcut ?

GOETZ : Dumnezeu tatăl. Eu unul, nascocesc. (*Strigă.*)

Hei ! Căpitanul Schöne ! Să vină repede ! (*Goetz rămîne la intrarea cortului și se uită afară.*)

CATHERINE : La ce te uiți ?

GOETZ : La oraș. (*Pauză.*) Mă întreb dacă era și atunci lună.

CATHERINE : Cînd ? Unde ?...

GOETZ : Anul trecut, cînd urma să cuceresc Halle. Era o noapte la fel ca asta, stăteam la intrarea cortului și priveam turnul de deasupra meterezelor. Dimineața am dat asaltul. (*Vine către ea.*) În orice caz, am să spāl putina mai înainte ca lucrurile să înceapă să pută. Încalec și la revedere.

CATHERINE : Tu... pleci ?

GOETZ : Mîine, înainte de amiază, și fără să spun nimă-nui.

CATHERINE : Și eu ?

GOETZ : Tu ? Ține-te de nas și roagă-te să nu sufle vîntul din partea asta. (*Intră căpitanul.*) Două mii de oameni înarmați : regimentele lui Wolfmar și Ulrich. Să fie gata să mă urmeze într-o jumătate de ceas. Restul armatei — în stare de alarmă. Faceți totul pe întuneric și fără zgomot. (*Căpitanul iese. Pînă la sfîrșitul actului se vor auzi zgomotele înăbușite ale pregătirilor.*) Deci, mititico, n-o să mai fii castelană.

CATHERINE : Mă tem că nu.

GOETZ : Ești foarte dezamăgită ?

CATHERINE : N-am crezut nici un moment.

GOETZ : De ce ?

CATHERINE : Fiindcă te cunosc.

GOETZ (*violent*) : Tu, mă cunoști ? (*Se oprește și izbucnește în ris.*) La urma urmei și eu pot fi intuit.

(*Pauză.*) Cred că ți-ai făcut anumite idei asupra felului în care să mă iei : mă observi, mă privești...

CATHERINE : Și un câine se uită la un episcop.

GOETZ : Da, dar vede un episcop cu cap de câine. Eu ce fel de cap am ? De câine ? De scrumbie ? De morun ? (*Se uită la ea.*) Vino pe pat.

CATHERINE : Nu.

GOETZ : Vino, îți spun, vreau să fac dragoste.

CATHERINE : Nu te-am văzut niciodată atât de stăruitor. (*O ia de umăr.*) Nici atât de grăbit. Ce ai ?

GOETZ : Goetz cel cu capul de morun îmi face semn. El și cu mine vrem să ne amestecăm. Și-apoi, neliniștea te îndeamnă la dragoste.

CATHERINE : Ești neliniștit ?

GOETZ : Da. (*Urcă, se așează pe pat, cu spatele la ofițerul ascuns.*) Haide ! Vino !

Catherine se duce spre el, îl smulge de unde stă și se așază ea în locul lui.

CATHERINE : Vin, da, sînt a ta. Dar spune-mi mai întîi ce-o să se întîmple cu mine ?

GOETZ : Cînd ?

CATHERINE : De mîine încolo.

GOETZ : De unde vrei să știi ? Fă-te ce vrei.

CATHERINE : Adică... să mă fac tîrfă.

GOETZ : Mde, asta mi se pare soluția cea mai bună, nu ?

CATHERINE : Și dacă nu-mi place ?

GOETZ : Găsește un nătărău care să te ia de nevastă.

CATHERINE : Și tu ce-o să faci ?

GOETZ : Mă reangajez. Se spune că husiții se agită, mă duc să le dau la mir.

CATHERINE : Ia-mă și pe mine.

GOETZ : Ce să faci ?

CATHERINE : Vor fi zile cînd o să ai nevoie de o femeie ; cînd va fi clar de lună și va trebui să cucerești un oraș și cînd vei fi neliniștit și o să te simți îndrăgostit.

GOETZ : Toate femeile sînt la fel. Oamenii mei or să-mi aducă cu duzinile dacă o să am poftă.

CATHERINE (*brusc*) : Nu vreau !

GOETZ : Nu vrei ?

CATHERINE : Pot să fiu cît douăzeci de femei, cît o sută, dacă vrei, cît toate la un loc. Ia-mă pe crupa calului tău, nu cîntăresc mai nimic, nici n-o să mă simtă. Vreau să fiu bordelul tău !

Se stringe la pieptul lui.

GOETZ : Ce te-a apucat ? (*Pauză. O privește. Brusc.*) Pleacă ! Mi-e rușine pentru tine.

CATHERINE (*rugătoare*) : Goetz !

GOETZ : N-am să suport să te uiți la mine cu ochii ăștia. Tare netrebnică trebuie să fii ca să îndrăznești să mă iubești după tot ce ți-am făcut.

CATHERINE (*țipînd*) : Nu te iubesc ! Îți jur ! Și chiar dacă te-aș iubi, nu ți-aș spune-o. Ce-ți pasă dacă cineva te iubește cînd nu ți-o spune niciodată !

GOETZ : Ce nevoie am să fiu iubit ? Dacă mă iubești, tu vei avea toată plăcerea. Du-te, tîrîtură ! Nu vreau să profite nimeni de mine.

CATHERINE (*țipînd*) : Goetz ! Goetz ! Nu mă goni ! Nu mai am pe nimeni pe lume !

GOETZ (*încearcă s-o dea afară din cort. Ea se agață de mîinile lui*) : N-ai de gînd să pleci ?

CATHERINE : Ți-ai făcut-o cu mîna ta, Goetz ! Ți-ai făcut-o cu mîna ta. (*Hermann iese din ascunzătoare și se repede cu cuțitul ridicat.*) A ! Ferește-te !

GOETZ (*se întoarce și-l apucă pe Hermann de încheietura mîinii*) : Frantz ! (*Intră soldații. El rîde.*) Am reușit totuși să-l scot măcar pe unul din fire.

HERMANN (*către Catherine*) : Lepădătură ! Pirîtoareo !

GOETZ (*către Catherine*) : Erai complice ? Îmi place mai mult așa, îmi place cu mult mai mult așa ! (*O mîn-*

gîie pe bărbie.) Luați-l de aici. Am să-i hotărăsc soarta imediat.

Soldații ies, ducîndu-l pe Hermann. Pauză.

CATHERINE : Ce-o să-i faci ?

GOETZ : Nu pot să le port pică oamenilor care încearcă să mă omoare. Îi înțeleg foarte bine. Am să-i dau cep ca unui butoi mare ce e.

CATHERINE : Și mie ce-o să-mi faci ?

GOETZ : Adevărat, trebuie să te pedepsesc și pe tine.

CATHERINE : Nu te silește nimeni.

GOETZ : Ba da. *(Pauză.)* Multora dintre soldații mei le lasă gura apă cînd te văd trecînd. Am să te dăruiesc lor. După aia, dacă mai trăiești, o să alegem un soldățoi cît mai spanchiu și mai ciupit de vărsat și popa din Worms o să vă căsătorească.

CATHERINE : Nu te cred.

GOETZ : Nu ?

CATHERINE : Nu. Nu ești... N-ai să faci una ca asta. Sînt sigură. Sînt sigură !

GOETZ : N-am s-o fac ? *(Strigă.)* Frantz ! Frantz ! *(Intră Frantz și doi soldați.)* Ocupă-te de mireasă, Frantz.

FRANTZ : Care mireasă ?

GOETZ : Catherine. Ai s-o măriți mai întîi cu toți, cu mare pompă, pe urmă...

SCENA V

Aceiași, Nasty

Nasty intră, se duce la el și-l plesnește peste ureche.

GOETZ : Ei, mocofane, ce faci ?

NASTY : Te plesnesc peste ureche.

GOETZ : Am simțit. *(Ținîndu-l strîns.)* Cine ești tu ?

NASTY : Nasty, brutarul.

GOETZ (*către soldați*) : Nasty e ?
 SOLDATII : Da, el e.
 GOETZ : Pe legea mea, frumoasă pradă.
 NASTY : Nu m-ai prins tu, m-am predat eu.
 GOETZ : Dacă vrei ; rezultatul e oricum același. Dumnezeu mă copleșește astăzi cu darurile lui. (*Se uită la el.*) Iată-l deci pe Nasty, Domnul tuturor calicilor din Germania. Ești așa cum mi te-am închipuit : jalnic ca virtutea însăși.
 NASTY : Nu sînt virtuos. Copiii noștri însă vor fi, dacă vom vărsa destul sînge ca să le dăm dreptul să fie.
 GOETZ : Înțeleg : ești profet !
 NASTY : Ca toată lumea.
 GOETZ : Adevărat ? Atunci și eu sînt profet ?
 NASTY : Orice cuvînt îl mărturisește pe Dumnezeu ; orice cuvînt spune totul despre orice.
 GOETZ : Ei, drăcie ! Va trebui să fii atent la ce spun.
 NASTY : La ce bun ? N-ai să te poți împiedica să nu spui totul.
 GOETZ : Bun. Și acum răspunde tu la întrebările mele și caută să nu spui chiar tot, că altfel n-o să mai terminăm. Deci tu ești Nasty, profet și brutar.
 NASTY : Da, asta sînt.
 GOETZ : Lumea te crede în Worms.
 NASTY : Am ieșit de-acolo.
 GOETZ : În noaptea asta ?
 NASTY : Da.
 GOETZ : Ca să-mi vorbești ?
 NASTY : Ca să caut întăriri și să te atac pe la spate.
 GOETZ : Excelentă idee ! Ce te-a făcut să te răzgîndești ?
 NASTY : Pe cînd străbăteam tabăra, am aflat că un trădător ți-a predat orașul.
 GOETZ : Ai trecut, probabil, printr-un moment foarte greu ?
 NASTY : Da, foarte greu.
 GOETZ : Și atunci ?

NASTY : Ședeam pe o piatră în spatele cortului. Am văzut cortul luminându-se puțin și niște umbre mișcându-se. În momentul acela am primit însărcinarea să vin la tine și să-ți vorbesc.

GOETZ : Cine ți-a dat însărcinarea asta ?

NASTY : Cine vrei să mi-o fi dat ?

GOETZ : Într-adevăr, cine ? Fericit om ; ai însărcinări și știi cine ți le-a dat. Și eu am, închipuiește-ți — de pildă, însărcinarea de a da foc Wormsului. Dar eu nu izbutesc să aflu cine mi-a dat-o. (*Pauză.*) Oare Dumnezeu ți-a poruncit să mă plesnești peste ureche ?

NASTY : Da.

GOETZ : De ce ?

NASTY : Nu știu. Poate ca să sară ceara care-ți astupă auzul.

GOETZ : Pe capul tău s-a pus un preț. Dumnezeu te-a prevenit ?

NASTY : Dumnezeu n-avea nevoie să mă prevină. Am știut din totdeauna cum am să sfârșesc.

GOETZ : Uitasem că ești profet.

NASTY : Nu-i nevoie să fii profet. Noiăștia, n-avem decît două feluri de a muri. Cei care se resemnează mor de foame, cei care nu se resemnează mor spînzurați. De la doisprezece ani, știi dacă te resemnezi sau nu.

GOETZ : Perfect. Ei bine, aruncă-te repede la picioarele mele.

NASTY : De ce ?

GOETZ : Ca să-mi cerșești mila, îmi închipui. Dumnezeu nu ți-a poruncit lucrul ăsta ?

Frantz îi pune cizmele

NASTY : Nu, tu n-ai milă și nici Dumnezeu n-are. Și de ce ți-aș cerși-o cînd nici eu, în ziua hotărîtă, n-aș avea milă de nimeni ?

GOETZ (*ridicîndu-se*): Atunci, la ce dracu ai venit aici ?

NASTY : Ca să-ți deschid ochii, frate.

GOETZ : O, ce noapte minunată, totul se mișcă. Dumnezeu umblă pe pământ, cortul meu e un cer plin de stele căzătoare și iat-o pe cea mai mare : Nasty, profetul brutarilor, care vine să-mi deschidă ochii. Cine ar fi crezut că cerul și pământul au să-și dea atita osteneală pentru un oraș de douăzeci și cinci de mii de suflete ? De fapt, brutarele, cine-ți dovedește că nu ești victima Diavolului ?

NASTY : Când soarele îți ia vederea, cine-ți dovedește că nu e noapte ?

GOETZ : Noaptea, când visezi că e soare, cine-ți dovedește că e ziua ? Și dacă l-am văzut și eu pe Dumnezeu ? Ai ? A ! Ar fi soare contra soare. (Pauză.) Îi am pe toți în mâinile mele, pe toți : pe ăsta, care voia să mă omoare, pe trimisul arhiepiscopului și pe tine, regele calicilor ; degetul lui a destrămat un complot și i-a demascat pe vinovați ; mai mult, unul din slujitorii lui mi-a adus, din partea sa, cheile orașului.

NASTY (cu o voce schimbată, imperativă și tăioasă) : Unul din slujitorii lui ? Care ?

GOETZ : Ce-ți pasă din moment ce ai să mori. Haide, mărturisește că Dumnezeu e cu mine.

NASTY : Cu tine ? Nu. Tu nu ești omul lui Dumnezeu, cel mult viespea lui.

GOETZ : Ce știi tu ?

NASTY : Oamenii lui Dumnezeu distrug sau clădesc, pe când tu, tu păstrezi.

GOETZ : Eu ?

NASTY : Tu semeni dezordine. Și dezordinea este cel mai bun servitor al ordinii stabilite. Ai slăbit întreaga cavalerie, trădându-l pe Conrad, și ai să slăbești burghezia, distrugând Wormsul. Cui îi folosește asta ? Celor mari. Îi slujești pe cei mari, Goetz, și-i vei sluji orice ai face : orice distrugere provoacă dezor-

dine, îi slăbește pe cei slabi, îi îmbogățește pe cei bogați, sporește puterea celor puternici.

GOETZ : Deci eu fac contrariul a ceea ce vreau ? (*Cu ironie.*) Din fericire, Dumnezeu te-a trimis ca să mă luminezi. Ce-mi propui ?

NASTY : O nouă alianță.

GOETZ : Oh ! O nouă trădare ? Ce draguț : asta, cel puțin, intră-n obiceiurile mele, n-o să trebuie să mă schimb prea mult. Dar dacă nu trebuie să mă aliez nici cu burghezii, nici cu cavalerii, nici cu principii, nu prea văd cu cine trebuie să mă aliez.

NASTY : Ia orașul, căsăpește-i pe bogați și pe preoți, apoi dă-l săracilor, ridică o oaste de țărani și gonește-l pe arhiepiscop ; mâine toată țara va merge cu tine.

GOETZ (*ului*) : Vrei să mă aliez cu săracii ?

NASTY : Cu săracii, da. Cu plebea orașelor și a satelor.

GOETZ : Ciudată propunere !

NASTY : Sînt aliații tăi firești. Dacă vrei cu adevărat să distrugi, să razi de pe fața pămîntului palatele și catedralele ridicate de Satana, să sfărîmi statuile obscene ale păgînilor, să arzi miile de cărți care răspîndesc cunoștințe diabolice, să înlături aurul și argintul, vino la noi. Fără noi bați pasul pe loc și nu-ți faci rău decît ție însuși. Cu noi vei fi biciul lui Dumnezeu.

GOETZ : Și ce-o să faceți cu burghezii ?

NASTY : Le vom lua toate bunurile ca să-i îmbrăcăm pe cei goi și să-i hrănim pe cei înfometați.

GOETZ : Dar cu popii ?

NASTY : Îi vom trimite înapoi la Roma.

GOETZ : Și cu nobilii ?

NASTY : Le vom tăia capul.

GOETZ : Și după ce-l vom izgoni pe arhiepiscop ?

NASTY : Va sosi timpul să clădim cetatea lui Dumnezeu.

GOETZ : Pe ce baze ?

NASTY : Toți oamenii sînt egali și frați, toți sînt în Dumnezeu și Dumnezeu e în toți. Sfîntul Duh vorbește prin toate gurile, toți oamenii sînt preoți și profeți, fiecare poate să boteze, să cunune, să predice și să ierte păcatele ; fiecare trăiește în colectiv pe pămînt, în văzul tuturor și singur în sufletul lui, în fața lui Dumnezeu.

GOETZ : N-o să se rîdă în fiecare zi în cetatea voastră.

NASTY : Poți să rîzi de cei pe care-i iubești ? Legea va fi dragostea.

GOETZ : Și eu, ce-am să fiu acolo ?

NASTY : Egalul tuturor.

GOETZ : Și dacă nu-mi place să fiu egalul vostru ?

NASTY : Egalul tuturor oamenilor sau sluga tuturor principilor : alege.

GOETZ : Propunerea ta e cinstită, brutarul. Numai că iată : săracii mă plictisesc de moarte ; lor le e silă de tot ceea ce-mi place mie.

NASTY : Dar ție ce-ți place ?

GOETZ : Tot ceea ce vreți să distrugeți voi : statuile, luxul, războiul.

NASTY : Nici luna nu-i a ta, găgăuță, și tu te bați pentru ca nobilii să se bucure de ea.

GOETZ (*cu convingere și sinceritate*) : Dar eu îi iubesc pe nobili.

NASTY : Tu ? Tu îi omori.

GOETZ : Ei ! Îi mai omor puțin, din cînd în cînd, fiindcă femeile lor sînt puioase și fac cîte zece în schimbul celui pe care-l ucid eu. Dar nu vreau să mi-i spînzurați pe toți. De ce v-aș ajuta să stingeți soarele și toate făcliile de pe pămînt ? Ar fi o noapte polară.

NASTY : Vei continua, așadar, să nu fii decît o zarvă inutilă.

GOETZ : Inutilă, da. Inutilă pentru oameni. Dar ce-mi pasă de oameni ? Dumnezeu mă aude, lui Dumnezeu îi sparg urechile, și asta-mi ajunge, căci e singurul

vrăjmaș demn de mine. Există Dumnezeu, eu și fantomele. În noaptea asta îl vor răstigni pe Dumnezeu prin tine și prin douăzeci de mii de oameni, fiindcă suferința lui e nemărginită, și prin ea devine nemărginit cel care-l face să sufere. Orașul acesta va arde. Dumnezeu știe. În acest moment îi e teamă, o simt ; simt privirile lui pe mâinile mele, simt suflarea lui în părul meu, îngerii lui plâng. Își zice : „Poate că Goetz n-o să îndrăznească“ — așa cum ar zice un om oarecare. Plîngeți, plîngeți, îngerilor : voi îndrăzni. Curînd voi porni însoțit de frica și mînia lui. Orașul va arde : sufletul Domnului e o galerie de oglinzi în care focul se va răsfrînge de milioane de ori. Atunci voi ști că sînt un monstru cît se poate de pur ! (*Către Frantz.*) Centironul !

NASTY (*cu o voce schimbată*) : Cruță-i pe săraci : arhiepiscopul e bogat, poți să-ți faci cheful ruinîndu-l, dar pe săraci, Goetz, nu are nici un haz să-i faci să sufere.

GOETZ : Oh ! Nu, nu are haz.

NASTY : Atunci ?

GOETZ : Am și eu însărcinarea mea.

NASTY : Te rog în genunchi.

GOETZ : Credeam că n-ai voie să cerșești îndurare.

NASTY : Nimic nu-i oprit cînd e vorba să-i salvezi pe oameni.

GOETZ : Mi se pare, profetule, că Dumnezeu ți-a întins o capcană în care ai căzut. (*Nasty dă din umeri.*) Știi ce te-așteaptă ?

NASTY : Tortura și spînzurătoarea. Îți spun că am știut-o dintotdeauna.

GOETZ : Tortura și spînzurătoarea. Tortura și spînzurătoarea... ce monoton. Partea plicticoasă a Răului e că te obișnuiești cu el, îți trebuie geniu ca să născocеști. În noaptea asta nu mă simt deloc inspirat.

CATHERINE : Dă-i un duhovnic.

GOETZ : Un...

CATHERINE : Nu poți să-l lași să moară nespovedit și neîmpărtășit.

GOETZ : Nasty ! Asta e geniul ! Sigur, om bun, am să-ți dau un duhovnic ! E datoria mea de creștin. Și unde mai pui că-ți rezerv o surpriză. (*Către Frantz.*) Du-te de-l adu pe preot... (*Către Nasty.*) Iată o ispravă pe placul meu : cu mai multe fețe ! E bună ? E rea ? Mintea nu-i dă de rost.

NASTY : N-o să mă las batjocorit de un preot catolic.

GOETZ : Vei fi torturat pînă cînd te vei spovedi, e spre Binele tău.

Intră Heinrich.

SCENA VI .

Aceiași, Heinrich

HEINRICH : Mi-ai făcut tot răul pe care mi-l puteai face. Lasă-mă.

GOETZ : Ce făcea ?

FRANTZ : Ședea în întuneric și dădea din cap.

HEINRICH : Ce vrei de la mine ?

GOETZ : Să te pun să-ți faci meseria. Pe femeia asta trebuie s-o măriți imediat, iar pe ăsta o să-l spovedești și o să-l împărtășești pentru ultima oară.

HEINRICH : Pe ăsta ? (*Îl vede pe Nasty.*) Ah !...

GOETZ (*prefăcîndu-se uimit*) : Cum, vă cunoașteți ?

NASTY : Iată-l, așadar, pe slujitorul Domnului care ți-a dat cheia aceea.

HEINRICH : Nu ! Nu ! Nu !

GOETZ : Părinte, nu ți-e rușine să minți ?

HEINRICH : Nasty ! (*Nasty nici nu se uită la el.*) Nu

puteam să las preoții să fie masacrați. (*Nasty nu răspunde. Heinrich se apropie de el.*) Spune, puteam să-i las să fie masacrați ? (*Pauză. Se întoarce și se îndreaptă spre Goetz.*) Ei bine ? De ce trebuie să-l spovedesc ?

GOETZ : Fiindcă o să fie spânzurat.

HEINRICH : Repede, atunci, repede ! Spânzurați-l cât mai degrabă ! Și găsiți pe altul să-l spovedească.

GOETZ : Ori tu, ori nimeni.

HEINRICH : Atunci nimeni. (*Dă să iasă.*)

GOETZ : Hei ! Hei ! (*Heinrich se oprește.*) Poți să-l lași să moară nespovedit ?

HEINRICH (*revenind încet*) : Nu, bufonule, nu ; ai dreptate, nu pot. (*Către Nasty.*) Îngenunchează. (*Pauză.*) Nu vrei ? Frate, greșeala mea nu cade asupra Bisericii, iar eu în numele Bisericii îți voi ierta păcatele ! Vrei să mă spovedesc în fața tuturor ? (*Către toți.*) Din răutate și din ură am lăsat orașul pradă masacrului, merit disprețul tuturor. Scuiă-mă în față și să nu mai vorbim despre asta. (*Nasty nu se clințește.*) Tu, soldatele, scuiă-mă !

FRANTZ (*înveselit, către Goetz*) : Să-l scui !

GOETZ (*blajin*) : Scuiă-l, băiete, distrează-te ! (*Frantz scuiă.*)

HEINRICH : S-a făcut. Heinrich a murit de rușine. Mai rămîne preotul. Un preot oarecare : în fața lui trebuie să îngenunchezi. (*După un moment de așteptare, îl lovește brusc.*) Ucigașule ! Trebuie să fii nebun ca să mă umilesc în fața ta, cînd totul s-a întîmplat din vina ta.

NASTY : Din vina mea ?

HEINRICH : Da ! Da ! Din vina ta. Tu ai vrut să faci pe profetul și iată-te învins, captiv, bun doar de spânzurat și toți cei care s-au încrezut în tine vor muri. Toți ! Toți ! Ha ! Ha ! Pretindeai că știi să-i iubești

pe săraci și eu nu ; acum, poftim : tu le-ai făcut mai mult rău decît mine.

NASTY : Mai mult decît tine, otreapă ! (*Se repede asupra lui Heinrich. Sînt despărțiți.*) Cine a trădat ? Tu sau eu ?

HEINRICH : Eu ! Eu ! Eu ! Dar n-aș fi făcut-o niciodată dacă nu l-ai fi omorît pe episcop.

NASTY : Dumnezeu mi-a poruncit să-l lovesc fiindcă îi infometa pe săraci.

HEINRICH : Dumnezeu, adevărat ? Ce simplu e : atunci Dumnezeu mi-a poruncit să-i trădez pe săraci pentru că voiau să-i măcelărească pe călugări !

NASTY : Dumnezeu *nu* poate porunci să-i trădezi pe săraci ; el e cu ei.

HEINRICH : Dacă e cu ei, cum de recoltele lor n-au fost niciodată bune ? Cum de a îngăduit, chiar astăzi, ca revolta ta să sfîrșească în deznădejde ? Hai, răspunde ! Răspunde ! Răspunde o dată ! Nu poți ?

GOETZ : Iată. Iată momentul. Iată spaima și sudoarea morții. Da, da ! Spaima e bună. Ce blînd e chipul tău ; îl privesc și simt că douăzeci de mii de oameni au să moară. Te iubesc. (*Îl sărută pe gură.*) Haide, frate, încă nu s-a spus totul : am hotărît să iau Wormsul, dar, dacă Dumnezeu este cu tine, poate să se întîmple ceva care să mă împiedice.

NASTY (*cu glas înăbușit, dar cu convingere*) : O să se întîmple ceva.

HEINRICH (*strigînd*) : Nimic ! Absolut nimic ! Nimic n-o să se întîmple ! Prea ar fi nedrept. Dacă Dumnezeu ar fi vrut să facă o minune, de ce n-ar fi făcut-o înainte ca eu să trădez ? De ce m-a sortit pe mine pierzaniei dacă pe tine te izbăvește ?

Intră un ofițer. Toți tresar.

OFIȚERUL : Totul e gata. Soldații sînt așezați pe marginea râpei, în spatele căruțelor.

GOETZ : Așa degrabă ! (*Pauză.*) Du-te și spune-i căpi-

tanului Ulrich că sosesc. (*Ofițerul iese. Goetz se trîntește pe un scaun.*)

CATHERINE : Iată-ți minunea, iubitule. (*Goetz își trece mîna peste față.*) Du-te ! Jefuiește și căsăpește ! Bună seara !

GOETZ (*cu o moleșală care se transformă, încetul cu încetul, într-o exaltare prefăcută*) : A sosit momentul despărțirii. Cînd mă voi întoarce, voi fi plin de sînge și cortul meu va fi gol. Păcat, mă obișnuisem cu voi. (*Se adresează lui Nasty și Heinrich.*) Veți petrece noaptea împreună, ca doi îndrăgostiți. (*Către Heinrich.*) Vezi să-l ții de mîna cu blîndețe cît timp îl vor schingiui. (*Către Frantz, arătîndu-l pe Nasty.*) Dacă primește să se spovedească, opriți imediat tortura ; de îndată ce va fi iertat de păcate, spînzurați-l. (*Ca și cum și-ar fi adus aminte subit de existența Catherinei.*) A ! Mireasa ! Frantz, du-te să-i aduci pe toți rîndașii de la grajduri și prezintă-i doamnei : să facă cu ea ce poftesc, numai să n-o omoare.

CATHERINE (*brusc, azvîrlîndu-se la picioarele lui*) : Goetz ! Fie-ți milă ! Asta nu ! Numai grozăvia asta nu ! Fie-ți milă !

GOETZ (*dîndu-se înapoi cu mirare*) : Adineaori erai grozavă... Nu credeai c-am s-o fac ?

CATHERINE : Nu, Goetz, nu credeam !

GOETZ : În fond nici eu nu credeam. Răul îl crezi numai după. (*Catherine îi cuprinde genunchii.*) Frantz, scapă-mă de ea. (*Frantz o ia și o azvîrle pe pat.*) Așa ! Așa ! Nu uit nimic... Nu. Cred că asta-i tot. (*Pauză.*) Încă nu s-a petrecut nici o minune : încep să cred că Dumnezeu mi-a lăsat mîna liberă. Îți mulțumesc, Dumnezeule, îți foarte mulțumesc. Îți mulțumesc pentru femeile siluite, pentru copiii trași în țepă, pentru bărbații decapitați. (*Pauză.*) Dacă-ș vrea eu să vorbesc ! Știu multe, fătarnic împutit. Uite, Nasty, vreau să-ți dezvălui un secret : Dum-

nezeu se slujește de mine. Ai văzut în noaptea asta : se ține scai de mine prin îngerii lui.

HEINRICH : Prin îngerii lui ?

GOETZ : Prin voi toți. Catherine e, desigur, un înger. Și tu, și bancherul. (*Întorcându-se spre Nasty.*) Și cheia asta ? I-am cerut-o eu ? Nici nu bănuiam că există : dar l-a însărcinat pe unul din preoții lui să mi-o înmîneze. Tu știi ce vrea, firește : să-i scap popimea și călugărițele. Atunci el mă ispitește, pe ascuns, îmi oferă tot felul de prilejuri fără să se compromită. Dacă sînt prins, va avea dreptul să mă renege : la urma urmelor, puteam să azvîrl cheia în ripă.

NASTY : Da, puteai, și mai poți și acum.

GOETZ : Ascultă, îngerașule : știi bine că nu pot.

NASTY : De ce ?

GOETZ : Fiindcă nu pot să fiu altul decît sînt. Așa că, pentru a-l îndatora, am să fac o baie bună de sînge. Dar cînd treaba va fi terminată, el o să se țină de nas și o să strige că n-a vrut asta. Într-adevăr, Doamne, nu vrei ? Atunci mai ai timp s-o împiedici. Nu cer să se prăbușească cerul peste mine ; un scui-pat ar fi de ajuns : alunec pe el, îmi rup piciorul și pentru astăzi s-a sfîrșit. Nu ? Bine, bine. Nu insist. Uite, Nasty, privește cheia asta : e un lucru bun o cheie, un lucru de folos. Darămite mîinile ! Nu-s și ele un lucru minunat ? Trebuie să-l lăudăm pe Dumnezeu că ni le-a dat. Atunci, o cheie într-o mînă nu poate fi ceva rău : să-l lăudăm pe Dumnezeu pentru toate mîinile care țin chei în clipa asta în toate țările din lume. Cît despre ceea ce face mîna cu cheia, Dumnezeu nu-și ia nici un fel de răspundere, asta nu-l mai privește, săracul. Da, Doamne, ești nevinovăția personificată, cum ai putea concepe Neantul, tu, care ești plenitudinea ? Privirea ta este lumină și schimbă totul în lumină : cum ai putea să cunoști

amurgul din inima mea ? Şi înţelepciunea ta nemărginită care ar putea pătrunde în cugetul meu fără să-l sfărîme ? Ură şi slăbiciune, violenţă, moarte, nemulţumire, astea toate numai din om pornesc ; e singura mea împărăţie şi sînt singur în ea ; ceea ce se întîmplă acolo nu mi se poate reproşa decît mie. Hai, hai, iau totul asupra mea, şi n-am să spun nimic. În ziua judecăţii n-am să-mi descleştez fălcile, am să tac mîlc — sînt prea mîndru —, am să mă las osîndit fără să suflu o vorbă. Dar nu te stinghereşte puţin, cîtuşi de puţin, să-l condamni pe cel ce ţi-a îndeplinit ordinele ? Vin, vin : soldaţii mă aşteaptă, cheia asta bună mă trage după ea, vrea să-şi regăsească broasca originară. (*La ieşire se întoarce.*) Cunoaşteţi pe vreunul care să-mi semene ? Sînt omul care-l face pe Atotputernicul să se simtă prost. Prin mine, lui Dumnezeu i se face silă de el însuşi ! Există douăzeci de mii de nobili, treizeci de arhiepiscopi, cincisprezece regi, s-au văzut chiar trei împăraţi deodată, un papă şi un antipapă, dar arătaţi-mi un alt Goetz ? Cîteodată îmi închipui Infernul ca un pustiu care nu mă aşteaptă decît pe mine. Adio. (*Dă să iasă. Heinrich izbucneşte în rîs.*)
Ce s-a întîmplat ?

HEINRICH : Infernul e un bîlci, nătărăule ! (*Goetz se opreşte şi-l priveşte. Către ceilalţi*) : Iată cel mai ciudat vizionar : omul care se crede singurul în stare să facă Răul. În fiecare noapte, pămîntul Germaniei este luminat de torţe vii ; în noaptea asta, ca în toate nopţile, oraşele ard cu zecile şi căpitanii care le jefuiesc nu fac atîtea mofturi. Ucid în zilele lucrătoare, iar duminica se spovedesc cu modestie. Dar asta se crede Diavolul în persoană fiindcă îşi îndeplineşte datoria de soldat. (*Către Goetz.*) Dacă tu eşti Diavolul, bufonule, cine sînt eu, care pretin-

deam că iubesc oamenii necăjiți și care îi dau pe mîna ta ?

Goetz îl privește oarecum fascinat în timpul replicii. La sfîrșit se dezmeticește.

GOETZ : Ce ceri ? Dreptul de a fi osîndit ? Ți-l dau. Infernul este destul de mare ca să nu te întîlnesc acolo.

HEINRICH : Și ceilalți ?

GOETZ : Care ceilalți ?

HEINRICH : Toți ceilalți. Nu toți au norocul să ucidă, dar toți au chef s-o facă.

GOETZ : Răutatea mea este alta decît a lor ; ei fac Răul din desfrînare sau din interes ; eu fac Răul pentru Rău.

HEINRICH : Ce importanță au cauzele, dacă e stabilit că nu se poate face decît Răul.

GOETZ : E stabilit ?

HEINRICH : Da, bufonule, e stabilit.

GOETZ : De cine ?

HEINRICH : De Dumnezeu însuși. Dumnezeu a vrut ca Binele să fie cu neputință pe pămînt.

GOETZ : Cu neputință ?

HEINRICH : Pe de-a-ntregul cu neputință : cu neputință Iubirea ! Cu neputință Dreptatea ! Încearcă să-ți iubești aproapele și pe urmă mai stăm noi de vorbă.

GOETZ : Și de ce nu l-aș iubi dacă aș avea chef ?

HEINRICH : Fiindcă e de ajuns ca un singur om să urască un alt om pentru ca, încetul cu încetul, ura să cuprindă întreaga omenire.

GOETZ (*continuîndu-și gîndul*) : Asta-i iubea pe săraci.

HEINRICH : Îi mințea cu bună știință ; le stîrnea patimile cele mai josnice, i-a silit să omoare un bătrîn. (*Pauză.*) Ce puteam să fac eu ? Ce puteam să fac ? Eram nevinovat și crima a sărit asupra-mi ca un hoț. Unde era binele, bastardule ? Unde ? Unde era

răul cel mai mic ? (*Pauză.*) Îți dai multă osteneală pentru nimic, fanfaron al viciului ! Dacă vrei să-ți câștigi dreptul la Infern e de-ajuns să rămâi în patul tău. Lumea înseamnă nedreptate ; dacă o accepți, ești complice, dacă o schimbi, ești călău. (*Rizînd.*) Ha ! duhoarea pămîntului se ridică pîn-la stele.

GOETZ : Atunci toți sînt osîndiți ?

HEINRICH : A, nu ! Nu toți ! (*Pauză.*) Eu cred, Doamne, eu mi-am păstrat credința. N-am să cad în păcatul deznădejdiei ; sînt putred pînă-n măduva oaselor, dar știu că ai să mă izbăvești dacă ai hotărît așa. (*Către Goetz.*) Sintem cu toții la fel de vinovați, bastardule, toți merităm s-ajungem în iad, dar Dumnezeu iartă cînd îi place să ierte.

GOETZ : N-o să mă ierte fără voia mea.

HEINRICH : Gunoii jalnici ce ești, cum poți tu să lupți împotriva îndurării lui ? Cum ai putea tu să vii de hac nemărginitei lui răbdări ? Te va prinde cu degetele sale ca să te ridice pînă-n paradis, dacă așa-i va fi pe plac ; cu un deget o să-ți sfărîme reaua voință, o să-ți descleșteze fălcile și o să te îndoape cu mărînimia lui, iar tu ai să simți că devii bun fără voia ta. Du-te ! Du-te să dai foc Wormsului, du-te să prazi, du-te să ucizi ; îți pierzi timpul și te oste-nești degeaba : într-una din zilele astea ai să te po-menești în purgatoriu ca toată lumea.

GOETZ : Deci toată lumea face Răul ?

HEINRICH : Toată lumea.

GOETZ : Și nimeni n-a făcut niciodată Binele ?

HEINRICH : Nimeni.

GOETZ : Perfect. (*Intră din nou în cort.*) Eu mă prind cu tine c-am să-l fac.

HEINRICH : Să faci ce ?

GOETZ : Binele. Ții prinsoarea ?

HEINRICH (*ridicînd din umeri*) : Nu, bastardule, nu mă prind pe nimic.

GOETZ : Greșești ; îmi spui că Binele este cu neputință și eu mă prind să fac Binele : e cel mai bun mijloc pentru a fi singur. Am fost un criminal, mă schimb ; îmi întorc haina pe dos și mă prind că voi fi un sfânt.

HEINRICH : Cine va judeca lucrul ăsta ?

GOETZ : Tu, într-un an și o zi. N-ai decît să ții prinsoarea.

HEINRICH : Dacă te prinzi, ai pierdut dinainte, nătărăule. Ai să faci Binele ca să cîștigi o prinsoare.

GOETZ : Întocmai ! Atunci să dăm cu zarurile. Dacă cîștig, Răul triumfă... Dacă pierd... Ah ! dacă pierd, nu mă îndoiesc deloc ce-am să fac. Ei bine ? Cine joacă cu mine ? Nasty !

NASTY : Nu.

GOETZ : De ce nu ?

NASTY : Fiindcă e rău.

GOETZ : Da, e rău. Păi bine, brutarule, ce-ți închipui ? Doar sînt încă rău.

NASTY : Dacă vrei să faci Binele, n-ai decît să te hotărâști să-l faci și gata.

GOETZ : Vreau să-l strîng cu ușa pe Dumnezeu. De data asta e ori da, ori nu : dacă mă face să cîștig, orașul va arde și răspunderea lui este bine stabilită. Haide, joacă : dacă Dumnezeu este cu tine, nu trebuie să-ți fie frică. Nu îndrăznești, lașule ! Preferi să fii spînzurat ? Care se încumetă ?

CATHERINE : Eu.

GOETZ : Tu, Catherine ? (*Se oprește.*) Și de ce nu ? (*Îi dă zarurile.*) Joacă !

CATHERINE (*jucînd*) : Doi cu unu. (*O trec fiori.*) Îți va fi greu să pierzi.

GOETZ : Dar cine vă spune că doresc să pierd ? (*Pune zarurile în cornet.*) Doamne, ești încolțit. A venit momentul să dai cărțile pe față. (*Joacă.*)

CATHERINE : Unu cu unu... Ai pierdut !

GOETZ : Am să mă supun voinței lui Dumnezeu. Adio, Catherine !

CATHERINE : Sărută-mă. (*El o sărută.*) Adio, Goetz.

GOETZ : Ia punga asta și du-te unde vrei. (*Către Frantz.*) Frantz, du-te și spune căpitanului Ulrich să trimită soldații la culcare. Tu, Nasty, întoarce-te în oraș... Mai e timp să oprești haita. Dacă deschideți porțile de cum se face ziuă, dacă preoții ies din Worms teferi și nevătămați și vin să se pună sub ocrotirea mea, voi ridica asediul la amiază. Te învoiești ?

NASTY : Mă învoiesc.

GOETZ : Ți-ai regăsit credința, profetule ?

NASTY : N-am pierdut-o niciodată.

GOETZ : Norocosule !

HEINRICH : Lor le redai libertatea, le redai viața și speranța. Dar mie, câine, după ce m-ai silit să trădez, mie ai să-mi redai puritatea ?

GOETZ : Asta-i treaba ta s-o regăsești. La urma urmei nu s-a întâmplat nimic rău.

HEINRICH : Ce dacă nu s-a întâmplat. Intenția mea conta. Am să te urmăresc, da, am să te urmăresc pas cu pas, zi și noapte ; bizuie-te pe mine ca să-ți cîntărești faptele. Și poți fi liniștit, într-un an și o zi, oriunde te-ai duce, am să fiu la întâlnire.

GOETZ : Iată zorile. Ce reci sînt ! Zorile și Binele au intrat în cortul meu, dar nu sîntem mai veseli ; asta suspină, ălălalt mă urăște : s-ar zice că sîntem a doua zi după o catastrofă. Poate că Binele te face să deznădăjduiești... Puțin îmi pasă, de altfel eu nu trebuie să-l judec, ci să-l fac. Adio.

Iese. Catherine izbucnește în ris.

CATHERINE (*rîzînd cu lacrimi*) : A trișat ! L-am văzut, l-am văzut, a trișat ca să piardă !

Cortina

ACTUL AL DOILEA

TABLOUL AL PATRULEA

SCENA I

Karl, doi țărani

PRIMUL ȚĂRAN : Urlă acolo înăuntru, nu se-ncurcă.

KARL : Sînt baronii ; îți dai seama cît de turbați sînt.

PRIMUL ȚĂRAN : Dar dacă i s-o face frică și-o s-o lase baltă ?

KARL : Nu-i nici o primejdie, e încăpățînat ca un catîr.
Ascundeți-vă, vine.

SCENA II

Țăranii (ascunși), Goetz și Karl

GOETZ : Frate, vrei să ne aduci o carafă cu vin ? Trei pahare sînt de ajuns : eu nu beau. Fă asta de dragul meu.

KARL : De dragul tău, am s-o fac, frate.

Goetz iese. Țăranii ies din ascunzătoarea lor, rîzînd și bătîndu-se peste coapse.

ȚĂRANII : Frate, frățioare ! Frățiorule ! Ia ! Ține ! De dragul tău.

Iși trag palme rîzînd.

KARL (*punînd paharele pe-o tavă*) : Toți servitorii sînt frați. Zice că ne iubește, ne răsfață și cîteodată ne și sărută. Ieri i-a venit cheful să mă spele pe picioare. Ce stăpîn de treabă, ce frate bun. Ptiu ! (*Scuipă.*) Vorba asta îmi arde limba și, ori de cîte ori o rostesc, scuip. O să fie spînzurat fiindcă mi-a zis frate și cînd o să i se pună ștreangul de gît am să-l sărut pe gură și am să-i spun : „Bună seară, frățiorule. Mori de dragul meu“.

Iese ducînd paharele și tava.

PRIMUL ȚĂRAN : Halal bărbat. Pe ăsta nu poți să-l duci de nas.

AL DOILEA ȚĂRAN : Am auzit că știe să citească.

PRIMUL ȚĂRAN : Ei, drăcie.

KARL (*se reîntoarce*) : Iată ordinele. Cutreierați moșiile lui Nossak și ale lui Schulheim. Anunțați vestea pînă și în cel mai mărunt cătun : „Goetz le dă țărănilor pămînturile Heidenstammilor“. Lăsați-i să răsuflă și pe urmă spuneți-le : „Dacă bastardul, curvarul, și-a dat pămînturile, de ce marele senior Schulheim nu vi le dă și el pe ale lui ? Întăriți-i, înfuriați-i, băgați zîzanie peste tot. Duceți-vă“. (*Ies.*) Goetz, scumpul meu frate, ai să vezi cum o să stric toate faptele tale bune. Dă-le pămînturile, dă-le, într-o zi ai să te căiești că n-ai murit înainte de a le fi dat. (*Rîde.*) Din dragoste. În fiecare zi te îmbrac și te dezbrac, îți vād buricul, degetele de la picioare, fundul, și mai vrei să te iubesc. Te satur eu de dragoste. Conrad era aspru și brutal, dar sudălmile lui mă jigneau mai puțin decît bunătatea ta. (*Intră Nasty.*) Tu ce vrei ?

SCENA III

Karl și Nasty

NASTY : Goetz a trimis după mine.

KARL : Nasty !

NASTY (*recunoscându-l*) : A, tu ești :

KARL : Îl cunoști pe Goetz ? Strașnice cunoștințe mai ai.

NASTY : Lasă asta. (*Pauză.*) Știu ce pui la cale, Karl !

Ar fi mai înțelept să te potolești și să aștepți ordinele mele.

KARL : Satele n-au ce face cu ordine venite de la oraș.

NASTY : Dacă o să încerci să faci porcăria asta, o să pun să te spînzure.

KARL : Bagă de seamă să nu fii tu cel spînzurat. Mai întâi ce faci pe aici ? Nu-i treabă curată. Vii să vorbești cu Goetz și pe urmă ne sfătuiești să nu ne mai răsculăm. De unde știu că n-ai fost plătit ?

NASTY : De unde știu că n-ai fost tu plătit ca să faci să izbucnească înainte de vreme răscoala care mocnește și să fie zdrobită de seniori ?

KARL : Iată-l pe Goetz.

SCENA IV

Goetz, Karl, Nasty, baronii

Goetz intră de-a-ndăratelea, baronii Schulheim, Nossak, Rietschel îl înconjoară urlînd.

NOSSAK : Puțin îți pasă de țărani : pe noi vrei să ne jupoi...

SCHULHEIN : Vrei să speli cu sîngele nostru curvăsăriile maică-ti ?

NOSSAK : Și să devii groparul nobilimii germane.

GOETZ : Fraților, scumpii mei frați, habar n-am despre ce vorbiți.

RIETSCHEL : Nu știi că gestul tău va aprinde butoiul cu pulbere ? Că țărani noștri vor turba dacă nu le dăm numaidecît pămînturile, aurul și chiar cămășile de pe noi și binecuvîntarea noastră pe deasupra ?

SCHULHEIM : Nu știi că au să vină să ne asedieze în castelele noastre.

RIETSCHEL : Că asta înseamnă ruină dacă acceptăm, și moarte dacă refuzăm.

NOSSAK : Nu știi ?

GOETZ : Scumpii mei frați...

SCHULHEIM : Lasă gogoșile ! Renunți ? Răspunde, da sau nu ?

GOETZ : Scumpii mei frați, iertați-mă : nu.

SCHULHEIM : Ești un asasin.

GOETZ : Da, frate, ca toată lumea.

SCHULHEIM : Un bastard !

GOETZ : Da : ca Isus Christos.

SCHULHEIM : Scîrnăvie ! Gunoiul pămîntului !

Îi trage un pumn în față, Goetz se clatină, apoi se îndreaptă și înaintează către el ; toți se dau înapoi.

Deodată Goetz se așvîrle pe jos cît e de lung.

GOETZ : Ajutor, îngerilor ! Ajutați-mă să mă stăpînesc !
(*Tremură din toate măduarele.*) N-am să lovesc. Am să-mi tai mîna dreaptă dacă va vrea să lovească.
(*Se tăvălește pe jos. Schulheim îi dă un picior.*) Trandafiri, ploaie de trandafiri, mîngieri. Cum mă mai iubește Dumnezeu ! Primesc totul ! (*Se ridică.*) Sînt un ciine de bastard, o scîrnăvie, un trădător, rugați-vă pentru mine.

SCHULHEIM (*lovindu-l*) : Renunți ?

GOETZ : Nu mă loviți c-o să vă murdăriți.

RIETSCHEL (*amenințător*) : Renunți ?

GOETZ : Doamne, fă să-mi piară pofta asta groaznică de rîs !

SCHULHEIM : Doamne Dumnezeule !

RIETSCHEL : Veniți, ne pierdem timpul.

SCENA V

Nasty, Goetz, Karl

Goetz se întoarce spre Nasty.

GOETZ (cu voioşie) : Salutare, Nasty. Salutare, frate. Sînt fericit că te văd din nou. Au trecut două luni de cînd, sub zidurile Wormsului, mi-ai oferit alianţa cu săracii. Ei bine, o primesc. Aşteaptă : e rîndul meu să vorbesc ; am să-ţi dau veşti bune. Înainte de a face Binele mi-am zis că trebuie să-l cunosc şi m-am gîndit mult la asta. Acum, Nasty, îl cunosc. Binele este dragostea ; bun : dar fapt este că oame-nii nu se iubesc ; şi cine-i împiedică ? Inegalitatea condiţiilor, aservirea şi mizeria. Trebuie deci des-fiinţate. Pînă aici sîntem de acord, nu-i aşa ? Nu-i nimic de mirare în asta : am tras învăţăminte din lecţiile tale. Da, Nasty, m-am gîndit mult la tine în ultima vreme. Numai că tu vrei să amîni pentru mai tîrziu împărăţia lui Dumnezeu ; eu însă sînt mai şiret : am găsit un mijloc ca ea să înceapă numai-decît, cel puţin într-un colţ al pămîntului, aici. În primul rînd, le dăruiesc țăranilor moşiile mele. În al doilea rînd : pe acelaşi pămînt organizez prima comunitate creştină ; să fie egali toţi ! Ah ! Nasty, eu sînt căpitan : dau bătălia Binelui şi vreau s-o cîştig imediat şi fără vărsare de sînge. Ajută-mă, vrei ? Tu ştii să le vorbeşti săracilor. Noi doi vom reclădi Paradisul, căci Dumnezeu m-a ales ca să spăl păcatul nostru strămoşesc. Uite, am şi găsit un nume pentru falansterul meu : îl voi numi Cetatea Soarelui. Ce s-a întîmplat ? Ah ! Cap de catir ! Mutră acră ! Ce învinuire îmi mai aduci ?

NASTY : Păstrează-ţi moşiile pentru tine.

GOETZ : Să-mi păstrez moşiile ! Şi asta mi-o ceri tu, Nasty ! Ei bine, la orice mă aşteptam numai la asta nu.

NASTY : Păstrează-le. Dacă ne vrei binele, stai liniștit și mai ales nu te atinge de nimic.

GOETZ : Așadar, și tu crezi că țăranii se vor revolta ?

NASTY : Nu cred, știu.

GOETZ : Ar fi trebuit să mă aștept la asta. Ar fi trebuit să prevăd că voi scandaliza sufletul tău mărunț și înrâncenat. Adineauri porcii ăștia, acum tu : cîtă dreptate trebuie să am de strigați atît de tare. Ei bine, asta mă încurajează ! Voi da pămînturile acestea ; și încă ce-o să le dau ! Binele se va face împotriva tuturor.

NASTY : Cine te-a rugat să le dai ?

GOETZ : Știu că trebuie să le dau.

NASTY : Dar cine te-a rugat ?

GOETZ : Știu eu, dacă-ți spun. Văd drumul pe care trebuie să merg așa cum te văd pe tine. Dumnezeu mi-a împrumutat lumina lui.

NASTY : Cînd Dumnezeu tace, poți să-l faci să spună ce vrei.

GOETZ : Oh, minunat profet ! Treizeci de mii de țărani mor de foame, eu mă ruinez pentru a le ușura mizeria și tu mă anunți liniștit că Dumnezeu nu-mi îngăduie să-i salvez.

NASTY : Tu, să-i salvezi pe săraci ? Tu nu poți decît să-i corupi.

GOETZ : Și cine-i va salva ?

NASTY : Nu le duce grija ; se vor salva ei singuri.

GOETZ : Și cu mine ce-o să se întîmple dacă mi se vor lua mijloacele de a face Binele ?

NASTY : Ai tu ce face, îngrijește-te de avutul tău și fă-l să sporească ; asta ajunge ca să umpli o viață.

GOETZ : Ca să-ți fiu pe plac trebuie deci să ajung un bogătaș afurisit.

NASTY : Nu există bogătași afurisiți. Există bogătași, atîta tot.

GOETZ : Nasty, eu sînt de-al vostru.

NASTY : Nu.

GOETZ : N-am fost sărac toată viața mea ?

NASTY : Sînt două feluri de săraci, cei care sînt săraci laolaltă și cei care sînt săraci singuri. Primii sînt cei adevărați, ceilalți sînt bogați care n-au avut încotro.

GOETZ : Iar bogații care și-au dăruit bunurile nu sînt nici ei săraci, îmi închipui.

NASTY : Nu, sînt niște foști bogați.

GOETZ : Atunci, eram pierdut dinainte. Să-ți fie rușine, Nasty, condamni un creștin fără drept de apel. (*Umblă de colo-colo, agitat.*) Oricît de înfumurați ar fi boiernașii care mă urăsc, voi sînteți și mai înfumurați și mi-ar fi mai puțin greu să intru în casta lor decît într-a voastră. Răbdare ! Mulțumescu-ți ție, Doamne : am să-i iubesc așadar fără ca ei să mă răsplătească cu dragostea lor. Dragostea mea va face să se prăbușească zidurile sufletului tău îndărătnic, ea va topi artagul săracilor. Vă iubesc, Nasty, vă iubesc pe toți.

NASTY (*mai cu blîndețe*) : Dacă ne iubești, renunță la proiectul tău.

GOETZ : Nu.

NASTY (*pe un ton schimbat, mai stăruitor*) : Ascultă, am nevoie de șapte ani.

GOETZ : Pentru ce ?

NASTY : După șapte ani vom fi gata să începem războiul sfînt. Nu mai înainte. Dacă-i împingi azi pe țărani în încăierare, nu-i nevoie nici de opt zile ca să fie căsăpiți. Ceea ce vei distruge într-o săptămînă nu vei putea reclădi nici într-o jumătate de veac.

KARL : Au venit țărani, stăpîne.

NASTY : Spune-le să plece, Goetz. (*Goetz nu răspunde.*) Ascultă, dacă vrei, într-adevăr, să ne ajuți, ai putea s-o faci.

GOETZ (*către Karl*) : Roagă-i s-aștepte, frate. (*Karl iese.*)

Ce-mi propui ?

NASTY : Să-ți păstrezi moșiile.

GOETZ : Asta depinde de ce-o să-mi propui.

NASTY : Dacă le păstrezi, ele ne pot sluji ca adăpost și loc de întrunire. Eu am să mă stabilesc într-unul din satele tale. De acolo, poruncile mele se vor răspîndi în întreaga Germanie, de acolo se va da, peste șapte ani, semnalul războiului. Poți să ne faci servicii neprețuite. Te învoiești ?

GOETZ : Nu.

NASTY : Refuzi ?

GOETZ : N-am să fac Binele cu țîriiita. Nu m-ai înțeles Nasty ? Datorită mie, înainte de sfîrșitul anului, fericirea, dragostea și virtutea vor domni peste zece mii de pogoane de pămînt. Eu vreau să ridic pe moșia mea Cetatea Soarelui și tu vrei s-o prefac într-un bîrlog de ucigași.

NASTY : Slujim Binele ca niște soldați, Goetz, și care e soldatul care cîștigă un război de unul singur ? Începe prin a fi modest.

GOETZ : Nu voi fi modest. Umil, oricît poțtești, dar nu modest. Modestia este virtutea celor mediocri. (Pauză.) De ce te-aș ajuta să pregătești războiul ? Dumnezeu a oprit vărsarea de sînge și tu vrei să însîngerezi Germania ? N-am să fiu complicele tău.

NASTY : N-o să verși sînge ? Ei bine, dă-ți moșiile, dă-ți castelul și-ai să vezi dacă pămîntul german n-o să înceapă să sîngereze.

GOETZ : N-o să sîngereze. Binele nu poate da naștere Răului.

NASTY : Binele nu dă naștere Răului, fie : dar, de vreme ce mărînimia ta nesăbuită va aduce după sine un măcel, înseamnă că tu nu faci Binele.

GOETZ : Binele înseamnă să faci ca suferința celor săraci să dăinuie la nesfîrșit ?

NASTY : Am nevoie de șapte ani.

GOETZ : Și cei care vor muri pînă atunci ? Cei care, după ce au trăit în ură și frică, vor crăpa în dez-nădejde ?

NASTY : Domnul să-i odihnească în pace.

GOETZ : Șapte ani ! Și pe urmă, după acești șapte ani, vor veni șapte ani de război și apoi șapte ani de ispășire pentru a reclădi din ruine și cine știe ce-o să mai fie după aceea ; un nou război, poate o nouă ispășire și noi profeți care vor cere șapte ani de răbdare. Șarlatanule, o să-i faci să aștepte pînă-n ziua Judecării de apoi ? Eu spun că Binele poate fi făcut în orice zi, la orice oră, în clipa asta chiar : voi fi cel care face Binele imediat. Heinrich spunea : „A fost de-ajuns ca doi oameni să se urască pentru ca, încetul cu încetul, ura să cuprindă întregul univers“. Iar eu, adevăr grăiesc ție : că e de ajuns ca un om să iubească pe toți oamenii cu o dragoste nestirbită, pentru ca această dragoste să cuprindă, încetul cu încetul, întreaga omenire.

NASTY : Și tu vei fi omul acela ?

GOETZ : Da, eu voi fi, cu ajutorul lui Dumnezeu. Știu că Binele e mai greu decît Răul. Răul nu eram decît eu, Binele este totul. Dar nu mi-e frică. Trebuie încălzit pămîntul, și eu îl voi încălzi. Dumnezeu mi-a dat însărcinarea să strălucesc și voi străluci, voi sîngera lumină. Sînt un tăciune aprins, suflul lui Dumnezeu ațîță focul din mine și ard de viu. Brutarele, sînt bolnav de Bine, și vreau ca această boală să fie molipsitoare. Voi fi martor, martir și ispită.

NASTY : Impostorule !

GOETZ : Nu vei izbuti să mă tulburi ! Văd, știu, s-a făcut ziuă de-a binelea : voi profeți.

NASTY : E. un profet mincinos, o unealtă a Diavolului, cel care spune : voi face ce socot că e bine, chiar dac-ar fi să piară lumea.

GOETZ : E un profet mincinos, o unealtă a Diavolului
cel care spune : să piară întâi lumea și pe urmă am
să văd dacă Binele e cu puțință.

NASTY : Goetz, dacă mă împiedici, am să te ucid.

GOETZ : Ai putea să mă ucizi, tu, Nasty ?

NASTY : Da, dacă mă împiedici.

GOETZ : Eu unul n-aș putea : menirea mea e să iubesc.
Le voi da pământurile.

TABLOUL AL CINCILEA

În fața portalului unei biserici de sat. Sub portic două
saune. Pe unul se află o tobă, pe celălalt un fluier.

SCENA I

Goetz și Nasty, apoi țăranii

GOETZ (*intră strigînd*) : Hei ! Hei ! Nici un suflet pe o
întindere de treizeci de leghe : au intrat în pămînt.
Bunătatea mea s-a abătut asupra lor ca o năpastă.
Neghiobii ! (*Se întoarce brusc spre Nasty.*) De ce
te ții după mine ?

NASTY : Ca să fiu de față la înfrîngerea ta.

GOETZ : Nu va fi o înfrîngere. Astăzi pun prima piatră
a cetății mele. Cred că s-au ascuns în beciuri. Dar
răbdare. Numai să pun mîna pe vreo jumătate de
duzină și o să vezi dacă nu izbutesc să-i conving.
(*Strigăte, sunete de tilincă.*) Ce e ? (*Intră o proce-
siune de țăranii pe jumătate beți, purtînd pe o nă-
sălie o sfîntă din ghips.*) Sînteți tare veseli. Sărbăto-
riți oare mărînimosul dar al fostului vostru stăpîn ?

UN ȚĂRAN : Ferească-ne sfîntul, bunule călugăr.

GOETZ : Nu sînt călugăr.

Își dă gluga pe spate.

ȚĂRANII : Goetz !

Se dau înapoi speriați. Unii își fac cruce.

GOETZ : Goetz, da, Goetz, căpcăunul. Goetz Atila, care și-a dăruit pămînturile din milă creștinească. Arăt chiar atît de înfricoșător ? Apropiați-vă : vreau să vă vorbesc. (*Pauză.*) Ei bine ? Ce așteptați ? Veniți mai aproape. (*Țăranii se încăpățînează să păstreze tăcere. Pe un ton mai imperios.*) Cine vă conduce ?

UN BĂTRÎN (*posac*) : Eu.

GOETZ : Apropie-te.

Bătrînul se desprinde de grup și vine spre el. Țăranii îi privesc în tăcere.

GOETZ : Spune-mi : am văzut saci cu grîne în hambarul domeniului. Oare nu m-ați înțeles ? S-a sfîrșit cu dijmele, s-a sfîrșit cu arenzile.

BĂTRÎNUL : O vreme lăsăm totul așa cum a fost.

GOETZ : De ce ?

BĂTRÎNUL : Ca să vedem ce-o să se mai întîmple.

GOETZ : Foarte bine. Grînele vor putrezi. (*Pauză.*) Și ce spuneți de noua voastră stare ?

BĂTRÎNUL : Nu vorbim de asta, stăpîne.

GOETZ : Nu mai sînt stăpînul tău. Spune-mi frate, auzi ?

BĂTRÎNUL : Da, stăpîne.

GOETZ : Frate, îți spun.

BĂTRÎNUL : Nu. Asta nu.

GOETZ : Îți porun... Te rog.

BĂTRÎNUL : Puteți fi fratele meu cît vreți, dar eu nu pot fi fratele domniei voastre. Fiecare la locul lui, stăpîne.

GOETZ : Lasă ! O să te obișnuiești. (*Arătînd fluierul și toba.*) Ce-s astea ?

BĂTRÎNUL : Un fluier și o tobă.

GOETZ : Cine cîntă la ele ?

BĂTRÎNUL : Călugării.

GOETZ : Sînt pe aici călugări ?

BĂTRÎNUL : Fratele Tetzl a sosit din Worms cu doi călugări tineri ca să ne vîndă indulgențe.

GOETZ (*cu amărăciune*) : Iată, așadar, de ce sînteți atît de veseli ? (*Brusc.*) La dracu' ! Nu vreau de-astea aici. (*Bătrînul tace.*) Indulgențele astea nu prețuiesc nimic. Crezi-că Dumnezeu își va pune la mezat iertarea ? (*Pauză.*) Dacă aș mai fi stăpînul tău și ți-aș porunci să-i izgonești pe acești trei tîlhari, ai face-o ?

BĂTRÎNUL : Da, aș face-o.

GOETZ : Ei bine, pentru ultima oară, stăpînul tău e cel care îți poruncește...

BĂTRÎNUL : Nu mai sînteți stăpînul nostru.

GOETZ : Du-te ; ești prea bătrîn. (*Îl împinge, sare pe o treaptă și se adresează tuturor.*) V-ați întrebat oare de ce v-am dăruit pămînturile mele ? (*Arătînd spre un țaran.*) Răspunde, tu.

ȚĂRANUL : Nu știu.

GOETZ (*către o femeie*) : Tu știi ?

FEMEIA (*șovăind*) : Poate pentru că... ați vrut să ne faceți fericiți.

GOETZ : Ai răspuns bine. Da, asta am vrut. Numai că fericirea nu-i decît un mijloc. Ce-aveți de gînd să faceți ?

FEMEIA (*speriată*) : Cu fericirea ? Ar trebui mai întîi s-o avem !

GOETZ : O s-o aveți, nu vă temeți. Și ce-o să faceți cu ea ?

FEMEIA : Nu ne-am gîndit la asta. Nici nu știm cum e aia.

GOETZ : M-am gîndit eu în locul vostru. (*Pauză.*) Știți că Dumnezeu ne poruncește să iubim. Numai că pînă acum nu era cu putință. Ieri încă, frații mei, erați prea nefericiți ca să vi se ceară să iubiți. Ei bine,

am vrut să nu mai aveți nici un motiv. Am să vă fac voinici și trupeși și veți iubi, pe legea mea, vă voi cere să-i iubiți pe toți oamenii. Renunț să vă mai comand trupurile ca să vă pot călăuzi sufletele, deoarece Dumnezeu mă luminează. Eu sînt ziditorul, și voi lucrătorii ; totul pentru toți, uneltele și pămînturile laolaltă, să nu mai fie săraci, să nu mai fie bogați, să nu mai fie altă lege în afară de legea dragostei. Vom fi o pildă pentru întreaga Germanie. Haideți, firtați, încercăm figura ? (*Tăcere.*) Nu-i nimic dacă la început vă bag în sperieți : ce poate fi mai liniștitor decît un drac pe care-l știi de mult. Dar îngerii, frații mei, îngerii sînt suspecti ! (*Mulțimea zîmbește, suspină și se agită.*) În sfîrșit ! În sfîrșit, îmi zîmbiți.

MULȚIMEA : Iată-i ! Iată-i !

GOETZ (*se întoarce, îl vede pe Tetzel și spune cu ciudă*) :
Lua-i-ar dracu' pe călugări !

SCENA II

Aceiași, Tetzel,
doi călugări tineri și un preot

Cei doi călugări tineri își iau instrumentele. Este adusă o masă, care e așezată pe treapta de sus. Tetzel pune sulurile de pergament pe masă.

TETZEL : Apropiați-vă, cumetrilor ! Apropiați-vă ! Doar n-am mîncat usturoi ! (*Oamenii rîd.*) Cum merg treburile pe-aici ? Pămîntul e bun ?

ȚĂRANII : Nu-i prea rău.

TETZEL : Și nevestele ? Tot nesuferite ?

ȚĂRANII : Păi de ! Ca peste tot.

TETZEL : Să nu vă plîngeți : ele vă apără de Diavol fiindcă sînt mai afurisite decît el. (*Mulțimea rîde.*) Ei, dar să lăsăm gluma la o parte : avem și lucruri

serioase de vorbit ! Muzica ! (*Toba și tilinca.*) Ce bine și frumos e să muncești într-una, dar uneori te proptești în sapă, privești în zare și-ți spui : „Ce-o să se întâmple cu mine după moarte ?“ Nu-i de-a-juns să ai un mormînt frumos, plin de flori : sufletul nu rămîne acolo. Unde se va duce ? În iad ? (*Toba.*) Sau în rai ? (*Fluierul.*) Oameni buni, vă dați prea bine seama că bunul Dumnezeu și-a pus întrebarea asta. Își face atîtea griji din pricina voastră, bunul Dumnezeu, că nici nu mai doarme. Ia, tu, ăla de colo, cum te cheamă ?

ȚĂRANUL : Peter.

TETZEL : Ei bine, Peter, nu-i așa că, din cînd în cînd, tragi un pic mai mulțisor la măsea ? Hai, nu minți !

ȚĂRANUL : Ei, mi se-ntîmplă.

TETZEL : Da', pe nevastă-ta o bați ?

ȚĂRANUL : După ce-am băut.

TETZEL : Cu toate astea te temi de Dumnezeu.

ȚĂRANUL : O, da, frate !

TETZEL : Dar pe Sfînta Fecioară o iubești ?

ȚĂRANUL : Mai mult decît pe mama.

TETZEL : Și iată-l pe bunul Dumnezeu în încurcătură.
„Omul ăsta nu-i rău, își spune el. Și n-am deloc chef să-l osîndesc prea greu. Totuși a păcătuit, așa că trebuie să-l pedepsesc“.

ȚĂRANUL (*mîhnit*) : Vai !

TETZEL : Așteaptă puțin. Din fericire, mai sînt și sfinții ! Fiecare dintre ei și-a cîștigat de o sută de mii de ori dreptul de a intra în împărăția cerurilor, dar degeaba, fiindcă tot nu poate intra decît o singură dată. Și-atunci ce și-a zis bunul Dumnezeu ! Și-a zis : „Intrările care nu-s folosite, ca să nu stea de pomană, să le împart celor care nu le merită. Omul ăsta de treabă, Peter, dacă o să-și cumpere o indulgență de la fratele Tetzl, o să intre în raiul meu pe una din invitațiile sfîntului Martin“. Ei ? Nu-i

aşa că-i bună ? (*Aclamații.*) Hai, Peter, dezleagă punga. Fraților, Dumnezeu îi propune acest târg de necrezut : Raiul pentru doi scuzi ; cine-i zgîrciobul, cine-i cărpănosul care n-ar da doi scuzi pentru a dobîndi viața veșnică ? (*Ia cei doi scuzi ai lui Peter.*) Mulțumesc. Haide, întorce-te acasă și nu mai păcătuie. Cine mai vrea ? Iată ce articol folositor v-am adus : sulul ăsta, cînd o să i-l prezentați preotului vostru, el o să fie silit să vă ierte orice păcat de moarte, la alegerea voastră. Nu-i așa, părinte ?

PREOTUL : Așa e, voi fi silit.

TETZEL : Și asta ? (*Flutură un pergament.*) Ah ! Asta, frații mei, e o trufanda a bunului Dumnezeu ! Indulgențele pe care le vedeți aici au fost întocmite cu luare-aminte, taman pentru oamenii de treabă care au neamuri în purgatoriu. Dacă dați banii cuveniți, toți cei din familia voastră își vor desface aripile și vor zbura spre cer. Costă doi scuzi pentru fiecare persoană transferată, și transferul se face pe loc. Haideți ! Cine vrea ? Cine vrea ? Tu, pe cine ai pierdut ?

UN ȚĂRAN : Pe mama.

TETZEL : Numai pe mama ? Pînă la vîrsta ta nu ți-ai pierdut decît mama ?

ȚĂRANUL (*șovăind*) : Mai am și un unchi...

TETZEL : Și-o să-l lași pe bietul tău unchi în purgatoriu ? Hai, hai ! Dă-ncoace patru scuzi. (*Îi ia și-i ține deasupra punguliței pentru pomeni.*) Atenție, fraților, atenție : cînd vor cădea scuzii, sufletele își vor lua zborul. (*Lasă scuzii să cadă în pungulița pentru pomeni. Sunet de fluier.*) Unu ! (*Al doilea sunet de fluier.*) Doi ! Iată-le ! Iată-le ! Zboară deasupra voastră ca doi fluturi albi de toată frumusețea ! (*Fluier.*) Pe curînd ! Pe curînd ! Rugați-vă pentru noi și dați binețe tuturor sfinților. Haideți, fraților, un mic salut pentru cele două sufletele.

(Aplauze.) Cine-i la rînd ? (*Țăranii se apropie în număr mare.*) Pentru nevastă-ta și pentru bunică-ta ? Pentru soră-ta ? (*Fluier, din nou fluier.*) Plătiți ! Plătiți !

GOETZ : Înapoi !

In mulțime se produce rumoare.

TETZEL (*către preot*) : Cine e ?

PREOTUL : E fostul lor stăpin. N-aveți de ce vă teme.

GOETZ : Nesăbuiților, care socotiți că puteți scăpa cu o pomană, credeți oare că martirii s-au lăsat arși de vii pentru ca voi să intrați în rai ca într-o moară ? Cît despre sfinți, n-o să vă mîntuiți cumpărîndu-le meritele, ci dobîndindu-le virtuțile !

UN ȚĂRAN : Atunci, mai bine mă spînzur și am să fiu osîndit fără zăbavă. Nu poți fi sfînt cînd muncești șaisprezece ore pe zi.

TETZEL (*către țăran*) : Taci, mă prostovanule : nu ți se cere atît. Cumpără, din cînd în cînd, două indulgențe și Dumnezeu o să se-ndure de tine.

GOETZ : Du-te ! Cumpără-i chilipirurile ! O să-ți ia doi scuzi pentru dreptul de a te întoarce la viciile tale, dar Dumnezeu n-o să încuviințeze tîrgul. Te-ndrepti cu pași mari spre iad.

TETZEL : Ia-le nădejdea ! Ia-le credința ! Dă-i înainte ! Și ce-o să pui în loc ?

GOETZ : Iubirea.

TETZEL : Ce știi tu despre iubire ?

GOETZ : Dar tu, ce știi ? Cum i-ar putea iubi cel care-i disprețuiește pînă într-atît, încît le vinde cerul ?

TETZEL (*către țărani*) : Eu, mieluşei mei, eu vă disprețuiesc ?

TOȚI : Oh !

TETZEL : Eu, puișorii mei, eu nu vă iubesc ?

ȚĂRANII : Ba da, ba da ! Ne iubești !

TETZEL : Eu sînt Biserica, frații mei : și în afara Bisericii nu există iubire. Biserica este mama noastră a

tuturor ; prin mijlocirea călugărilor și a preoților săi ea împarte tuturor fiilor ei, celor dezmoșteniți ca și celor răsfățați de soartă, aceeași dragoste de mamă. (*Clopoței, o hîrîitoare. Apare leprosul. Țăranii, cuprinși de panică, se refugiază la celălalt capăt al scenei.*) Ce este ?

Preotul și cei doi călugări tineri o iau la fugă și intră în biserică.

ȚĂRANII (*arătîndu-i-l pe lepros cu degetul*) : Acolo ! Acolo ! Bagă de seamă ! Leprosul !

TETZEL (*îngrozit*) : Doamne sfinte !

Pauză. Goetz se apropie de lepros.

GOETZ (*arătîndu-i-l pe lepros lui Tetzl*) : Sărută-l !

TETZEL : Ptiu !

GOETZ : Dacă Biserica îl iubește fără să-i fie silă și fără să dea înapoi pe cel mai dezmoștenit dintre fiii săi, ce mai aștepți ca să-l săruți ? (*Tetzl dă din cap că nu.*) Isus l-ar fi cuprins în brațe. Eu îl iubesc mai mult decît tine.

Pauză. Se duce spre lepros.

LEPROSUL (*printre dinți*) : Încă unul care o să facă figura cu sărutul dat leprosului.

GOETZ : Apropie-te, frate.

LEPROSUL : Am spus eu ! (*Se apropie în silă.*) Dacă-i vorba de mîntuirea ta, nu pot să mă dau în lături, dar fă-o repede. Toți sînt la fel : s-ar zice că bunul Dumnezeu m-a făcut lepros tocmai ca să le dea lor prilejul să dobîndească împărăția cerurilor. (*Goetz se duce să-l sărute.*) Nu pe gură ! (*Sărut.*) Ptiu ! (*Se șterge.*)

TETZEL (*pufnește în rîs*) : Ei ? Ești mulțumit ? Uită-te la el cum se șterge pe gură. E mai puțin lepros ca-nainte ? Spune-mi, leprosule, cum o duci ?

LEPROSUL : Aș duce-o bine dac-ar fi mai puțini oameni sănătoși și mai mulți leproși.

TETZEL : Unde trăiești ?

LEPROSUL : În pădure, împreună cu alți leproși.

TETZEL : Și ce faceți toată ziua ?

LEPROSUL : Spunem povești despre leproși.

TETZEL : De ce-ai coborît în sat ?

LEPROSUL : Am venit să văd dacă pot să ciupesc și eu o indulgență.

TETZEL : Perfect.

LEPROSUL : E adevărat că le vindeți ?

TETZEL : Cu doi scuzi.

LEPROSUL : N-am nici o lețcaie.

TETZEL (*triumfător, către țărani*) : Priviți ! (*Către lepros.*) Vezi această frumoasă indulgență, nou-nouță.

Ce vrei mai curînd, să-ți dau o indulgență sau să te sărut pe gură ?

LEPROSUL : Păi...

TETZEL : Aha ! Am să fac așa cum vrei tu. Alege.

LEPROSUL : Păi, eu aș vrea să-mi dai indulgența.

TETZEL : Iat-o, de pomană, *pro Deo*, e un dar al Sfintei tale Mame, Biserica. Ține.

LEPROSUL : Trăiască Biserica !

Tetzel i-o aruncă. Leprosul o prinde din zbor.

TETZEL : Și-acum, șterge-o.

Leprosul iese. Se aud clopoțeli și hîrîitoarea.

TETZEL : Ei bine ? Cine l-a iubit mai mult ?

MULȚIMEA : Tu ! Tu ! Ura pentru Tetzel !

TETZEL : Haideți, fraților ! Cine-i la rînd ? Pentru sora ta care-a murit pe meleaguri îndepărtate. (*Fluier.*) Pentru mătușile care te-au crescut. Pentru mama ta, pentru tatăl tău și pentru mama ta, pentru fiul tău mai mare ! Plătiți ! Plătiți ! Plătiți !

GOETZ : Ciinilor ! (*Lovește în masă și răstoarnă toba, care se rostogolește pe trepte în jos.*) Cristos i-a izgonit pe neguțători din Templu... (*Se oprește, îi privește pe țărani, care stau tăcuți și dușmănoși, își*

trage gluga peste față și cade în genunchi lângă zidul bisericii, gemînd.) Oh ! Oh ! Oh ! Rușine mie ! Nu știu să le vorbesc. Doamne, arată-mi calea spre inimile lor !

Țăranii îl privesc ; Tetzl zîmbește ; țăranii își îndreaptă privirile spre Tetzl, Tetzl le face cu ochiul, pune degetul pe buze pentru a impune tăcere și, cu o mișcare a capului, le indică intrarea în biserică. Intră înăuntru în virful picioarelor.

Țăranii intră și ei în biserică, purtînd sfînta pe nășalie. Dispar cu toții. O clipă de liniște, apoi în pragul bisericii apare Heinrich îmbrăcat ca un laic.

SCENA III

Heinrich, Goetz, Nasty

Heinrich coboară spre Goetz, fără să-l vadă pe Nasty.

HEINRICH : Tu iei sufletele drept legume.

GOETZ : Cine vorbește ?

HEINRICH : Grădinarul poate hotărî ce le priește morcovilor, dar nimeni nu poate alege binele altora în locul lor.

GOETZ : Cine vorbește ? Heinrich ?

HEINRICH : Da.

GOETZ (*se ridică și-și dă gluga pe spate*) : Eram sigur c-am să te revăd la primul meu pas greșit. (*Pauză.*)

Ce cauți aici ? Să-ți hrănești ura ?

HEINRICH : Cine seamănă Binele va culege Binele. Tu ai spus asta, nu ?

GOETZ : Am spus-o și o spun și acum.

Pauză.

HEINRICH : Am venit să-ți aduc recolta.

GOETZ : E cam devreme pentru a o strînge.

Pauză.

HEINRICH : Catherine e pe moarte : e prima recoltă pe care ai secerat-o.

GOETZ : Pe moarte ? Dumnezeu să aibă grijă de sufletul ei. Ce vrei să fac ? (*Heinrich râde.*) Nu râde, neghibule ! Vezi bine că nu ştii să râzi.

HEINRICH (*pe un ton de scuză*) : Se strîmbă la mine.

GOETZ (*întorcîndu-se iute*) : Cine ? (*Înţelege.*) Ah ! (*Întorcîndu-se spre Heinrich.*) Ah, acum nu vă mai părăsiţi unul pe altul,

HEINRICH : Niciicînd.

GOETZ : Halal tovarăşie.

HEINRICH (*trecîndu-şi mina peste faţă*) : E obositor.

GOETZ (*venind spre Heinrich*) : Heinrich... Dacă ţi-am făcut vreun rău, iartă-mă.

HEINRICH : Să te iert ca să te lauzi pretutindeni că ai preschimbat ura în dragoste, aşa cum a preschimbat Cristos apa în vin.

GOETZ : Ura ta îmi aparţine. Te voi elibera de ea şi de Diavol.

HEINRICH (*cu o voce schimbată, ca şi cum nu el ar vorbi, ci altul*) : În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfîntului Duh. Tatăl sînt eu, Diavolul e fiul meu, ura este Sfîntul Duh. Ar fi mers mai repede dacă ai fi împărţit în bucăţi Treimea cerească în loc să tai Treimea noastră în trei.

GOETZ : Atunci, bună seara. Du-te şi spune-ţi liturghiile la Worms şi să ne vedem sănătoşi peste nouă luni.

HEINRICH : N-o să mă mai întorc niciodată la Worms şi n-o să mai spun niciodată liturghia. Nu mai ţin de biserică, bufonule. Mi s-a luat dreptul de a sluji şi de a împărţi Sfintele Taine.

GOETZ : De ce te-au învinuit ?

HEINRICH : Că m-am lăsat plătit ca să predau oraşul.

GOETZ : E o minciună sfruntată.

HEINRICH : Minciuna asta eu am scornit-o. M-am ur-

cat în amvon și mi-am mărturisit păcatele în fața tuturor : dragostea mea pentru bani, pizma mea, nesupunerea și poftele mele trupești.

GOETZ : Mișteai.

HEINRICH : Și ce dacă ? Toți oamenii din Worms spun că Biserica nu-i putea suferi pe săraci și că ea îmi poruncise să-i las pradă masacrului. Trebuia să-i dau o pricină ca să mă renege.

GOETZ : Ei bine, ai ispășit.

HEINRICH : Știi bine că nu ispășești niciodată.

GOETZ : E adevărat. Nimic nu șterge nimic. (*Pauză.*) *Brusc, îndreptându-se spre Heinrich.*) Ce s-a întâmplat cu Catherine ?

HEINRICH : Singele îi putrezește, trupul i s-a acoperit de bube. Sînt trei săptămîni de cînd nici n-a mai dormit, nici n-a mai mîncat.

GOETZ : De ce n-ai rămas lîngă ea ?

HEINRICH : N-are ce face cu mine și nici eu cu ea.

Intră Nasty și rămîne în fundul scenei.

GOETZ : Trebuie s-o îngrijești.

HEINRICH : Nu se poate vindeca, trebuie să moară.

GOETZ : De ce moare ?

HEINRICH : De rușine. Îi e silă de trupul ei din pricina tuturor mîinilor de bărbat care l-au atins. Iar inima ei o scîrbește și mai mult, pentru că în ea a rămas chipul tău. Boala ei necruțătoare ești tu.

GOETZ : Asta era anul trecut, părinte, și eu nu recunosc greșelile din anul trecut. Voi plăti pentru această greșală pe lumea cealaltă și în veșnicie. Dar în lumea asta, s-a terminat, n-am nici o clipă de pierdut.

HEINRICH : Sînt deci doi Goetz.

GOETZ : Doi, da. Unul viu, care face Binele, și unul mort, care face Răul.

HEINRICH : Și ți-ai îngropat păcatele odată cu mortul ?

GOETZ : Da.

HEINRICH : Perfect. Numai că nu mortul este pe cale s-o ucidă pe mititică, ci frumosul Goetz, cel curat ca lacrima, care și-a pus viața în slujba iubirii.

GOETZ : Minți ! Goetz răufăcătorul e cel care a săvârșit crima.

HEINRICH : Nu era o crimă. Pîngărind-o, i-ai dat mult mai mult decît ai posedat tu însuși : iubirea. Fapt este că ea te iubea, nu știu de ce. Și-apoi, într-o bună zi, harul Domnului s-a pogorît peste tine, atunci i-ai pus Catherinei în mînă o pungă cu bani și ai izgonit-o. Din cauza asta moare.

GOETZ : Puteam să trăiesc cu o tîrfă ?

HEINRICH : Da, fiindcă tu ai făcut-o ceea ce este.

GOETZ : Trebuia să renunț la Bine sau la ea.

HEINRICH : Dacă ai fi păstrat-o, ai fi mîntuit-o, poate, și pe tine dimpreună cu 'ea. Dar ce ? Să mîntuiești un suflet, unul singur ? Un Goetz poate oare să coboare pînă-ntr-atît ? El avea planuri mult mai mari.

GOETZ (*brusc*) : Unde e ?

HEINRICH : Pe moșia ta.

GOETZ : Voia, așadar, să mă revadă ?

HEINRICH : Da. Și-apoi Răul a doborât-o în drum.

GOETZ : Unde ?

HEINRICH : N-am să-ți spun : i-ai făcut destul rău.

GOETZ (*ridică pumnul, furios*) : Eu... (*Se potolește.*) Bine, am s-o găsesc singur. Adio, Heinrich. (*Se înclină în partea Diavolului.*) Respectele mele. (*Se întoarce spre Nasty.*) Vino, Nasty.

HEINRICH (*înmărmurit*) : Nasty !

Nasty vrea să-l urmeze pe Goetz. Heinrich îi aține calea.

SCENA IV

Heinrich, Nasty

HEINRICH (*cu timiditate*) : Nasty ! (*Mai tare.*) Nasty, te căutam. Oprește-te ! Trebuie să-ți vorbesc. Disprețuiește-mă cît vrei, numai ascultă-mă. Am străbătut moșiile lui Schulheim : revolta mocnește.

NASTY : Lasă-mă să trec. Știu.

HEINRICH : Și revolta asta, tu o dorești ? Spune-mi, o dorești ?

NASTY : Ce te privește asta pe tine ? Lasă-mă să trec.

HEINRICH (*întinzînd brațele*) : N-o să treci înainte de a-mi răspunde.

Nasty îl privește în tăcere, apoi se hotărăște.

NASTY : Fie c-o doresc, fie că nu, nimeni n-o mai poate împiedica.

HEINRICH : Ba eu pot. Pot să ridic în două zile un dig împotriva mării. În schimb, Nasty, aș vrea să mă ierți.

NASTY : Iară joaca de-a iertarea ? (*Pauză.*) Joaca asta mă plictisește : nu vreau să iau parte la ea. N-am căderea nici să osîndesc, nici să iert : e treaba lui Dumnezeu.

HEINRICH : Dacă Dumnezeu mi-ar da să aleg între iertarea lui și a ta, aș alege-o pe a ta.

NASTY : Ai face o alegere proastă ; ai lăsa raiul pentru o vorbă goală.

HEINRICH : Nu, Nasty, aș lăsa iertarea Cerului pentru cea a Pămîntului.

NASTY : Pămîntul nu iartă.

HEINRICH : Mă obosești.

NASTY : Ce ?

HEINRICH : Nu vorbeam cu tine. (*Către Nasty...*) Nu-mi ușurezi sarcina ; sînt îndemnat să urăsc, Nasty ; sînt îndemnat să urăsc și tu nu mă ajuți. (*Își face de*

trei ori cruce.) Bun, iată-mă liniștit pentru o vreme. Așa că ascultă. Repede. Țăranii se organizează. Ei vor duce tratative cu baronii. Asta ne lasă un răgaz de câteva zile.

NASTY : Și ce-o să faci în timpul ăsta ?

HEINRICH (*arătînd biserica*) : I-ai văzut ; s-ar lăsa cio-pîrțiți pentru biserică ; prin satele astea este mai multă cucernicie decît în tot restul Germaniei.

Nasty clatină din cap.

NASTY : Popii tăi sînt neputincioși ; oamenii îi iubesc, e adevărat, dar dacă ar condamna răscoala, ar propovădui în deșert.

HEINRICH : Nu în cuvintele lor îmi pun nădejdea, ci în tăcerea lor. Închipuie-ți : într-o bună dimineată, la sculare, sătenii găsesc ușa bisericii lor deschisă și biserica goală : pasărea și-a luat zborul. Nimeni în fața altarului, nimeni în fața sacristiei, nimeni în criptă, nimeni în casa parohială...

NASTY : Se poate face asta ?

HEINRICH : Totul e gata. Ai oameni aici ?

NASTY : Cițiva.

HEINRICH : Să străbată țara și să răcnească mai tare decît ceilalți, și mai ales să hulească cele sfinte. Trebuie să provoace scandal și groază. Apoi în Righi, duminica viitoare, să-l înșface pe preot în plină liturghie, să-l tîrască în pădure și să se întoarcă cu săbiile pătate de sînge. În noaptea următoare toți preoții din regiune vor părăsi în taină satele lor și se vor duce la castelul lui Markstein, unde sînt așteptați. Începînd de luni, Dumnezeu se înalță din nou la ceruri. Copiii nu vor mai fi botezați, greșelile nu vor mai fi iertate și bolnavii se vor teme să nu moară nespovediți ! Frica va înăbuși răscoala.

NASTY (*reflectînd*) : Asta se poate...

Ușa bisericii se deschide. Răbufnesc sunete de orgă. Țăranii ies ducînd statuia pe nășălie.

NASTY (*privindu-i*) : Dacă asta se poate face, se va face.

HEINRICH : Nasty, te rog din suflet, spune-mi că mă vei ierta, dacă izbutim.

NASTY : Aș vrea s-o spun. Nenorocirea e că știu cine ești.

TABLOUL AL ȘASELEA

Interiorul bisericii, după cincisprezece zile. Toți sătenii s-au refugiat acolo și nu mai ies. Acolo mîincă, acolo dorm. În acest moment se roagă. Nasty și Heinrich îi privesc cum se roagă. Pe jos sînt culcați bărbați și femei ; au fost transportați în biserică și bolnavii, și infirmii. Unii dintre ei gem și se zbat la piciorul amvonului.

SCENA I

Țăranii care se roagă, Nasty și Heinrich

NASTY (*pentru sine*) : Nu mai pot să-i aud ! Vai ! N-aveați nimic altceva decît mînia, și eu am suflat asupra ei ca s-o sting.

HEINRICH : Ce spui ?

NASTY : Nimic.

HEINRICH : Nu ești mulțumit ?

NASTY : Nu.

HEINRICH : Peste tot oamenii se înghesuie în biserică, frica îi chinuie și răzvrătirea a fost ucisă în fașă. Ce mai vrei ? (*Nasty nu răspunde.*) Mă bucur pentru amîndoi. (*Nasty îl lovește.*) Ce te-a apucat ?

NASTY : Dacă te bucuri, îți frîng oasele.

HEINRICH : Nu vrei să mă bucur de victoria noastră ?
NASTY : Nu vreau să te bucuri că i-ai pus pe oameni cu botul pe labe.

HEINRICH : Ce-am făcut, am făcut pentru tine și tu te-ai învoit. Te îndoiești de tine, profetule ? (*Nasty dă din umeri.*) Doar nu e prima oară că-i minți.

NASTY : E prima oară că-i fac să îngenuncheze ca să-i împiedic să se apere ; prima oară când cad la învoială cu superstiția și mă fac frate cu Diavolul.

HEINRICH : Ți-e frică ?

NASTY : Diavolul este făptura lui Dumnezeu ; dacă Dumnezeu o vrea, Diavolul îmi va da ascultare. (*Brusc.*) Mă-năbuș în biserica asta, să plecăm de aici.

SCENA II

Heinrich și Nasty dau să iasă. Goetz intră ca o furtună și se îndreaptă spre Heinrich.

GOETZ : Ciine ! Pentru tine orice mijloc e bun ca să câștigi prinsoarea. M-ai făcut să pierd cincisprezece zile, am străbătut de zece ori domeniul meu ca s-o descopăr și să aflu că ea e aici, în timp ce eu o căutam la dracu-n praznic. Aici, bolnavă, zăcînd pe piatră. Din vina mea. (*Heinrich se desprinde de Nasty. Goetz repetă pentru sine.*) Din vina mea... Nimic, sînt gol pe dinăuntru. Vrei să-mi fie rușine, nu mi-e. Numai trufie supurează din rănilile mele : de treizeci și cinci de ani pocnesc de trufie, ăsta-i felul meu de a muri de rușine. Va trebui să-l schimb. (*Brusc.*) Ia-mi mințile ! Ia-mi-le ! Fă-mă să uit ! Prefă-mă în insectă ! Amin ! (*Murmurul țăranilor care se roagă crește, apoi descrește.*) Catherine ! (*Înaintează prin mulțime, uitîndu-se la fiecare și strigînd.*) Catherine ! Catherine ! (*Se apropie de o*

formă întunecată, întinsă pe lespezi. Ridică pătura care o acoperă și-i dă drumul înapoi, liniștit. Dispare în spatele unui stîlp. Se aude strigînd mai departe.) Catherine !

SCENA III

Țăranii singuri.

Un orologiu bate ora șapte.

UN OM ADORMIT (*care era culcat pe lespezi, se trezește tresărind*) : Cît e ceasul ? În ce zi sîntem ?

OMUL : E o dimineață de dumonică și-i ora șapte. Nu, nu e duminică. — S-a zis cu duminicile, s-a zis, n-or să mai fie niciodată, preotul nostru le-a luat cu el. — Ne-a lăsat zilele săptămînii, zilele blestemate ale muncii și ale foamei.

ȚĂRANUL : Atunci, la dracu' ! Mă culc din nou ! Să mă treziți la Judecata de apoi.

O FEMEIE : Să ne rugăm.

Intră Hilda ducînd o legătură de paie, urmată de două țărânci care aduc și ele paie.

SCENA IV

Aceiași, Hilda, apoi Goetz

PRIMA FEMEIE : Hilda, e Hilda !

A DOUA FEMEIE : Ți-am simțit lipsa. Ce mai e pe afară ? Povestește-ne.

HILDA : Nu-i nimic de povestit. Pretutindeni e liniște, numai că vitele zbiară fiindcă le e frică.

O VOCE : E vreme frumoasă ?

HILDA : Nu știu.

VOCEA : Nu te-ai uitat la cer ?

HILDA : Nu. (Pauză.) Am adus paie ca să punem pe jos pentru bolnavi. (*Către cele două țărânci.*) Ajutați-mă. (*Ridică împreună un bolnav și-l pun pe un pat de paie.*) Așa ! Acum asta. (*Același joc.*) Pe asta ! (*Ridică o femeie bătrână care începe să plîngă în hote.*) Nu plînge, te rog din suflet ; nu-i face să-și piardă nădejdea. Hai, bunico, dacă te pui pe plîns, o să-nceapă toți să plîngă cu tine.

BĂTRÎNA (*smiorcâindu-se*) : Mătăniile mele, acolo...

Arată lespeda pe care zăcuse mai înainte.

HILDA (*enervată, ia mătăniile și i le aruncă pe genunchi*) : Ține ! (*Iși revine și vorbește pe un ton mai blînd.*) Roagă-te, hai, roagă-te ! Mai bine să te rogi decît să plîngi, face mai puțin zgomot. Ah ! dar nu să te și rogi și să și plîngi. (*Îi șterge ochii cu batista ei.*) Așa ! Așa ! Suflă-ți nasul ! Gata ! Nu mai plînge, îți spun : nu sîntem vinovați și Dumnezeu n-are dreptul să ne pedepsească.

BĂTRÎNA (*scîncind*) : Vai ! fata mea ! Știi bine că are toate drepturile.

HILDA (*cu violență*) : Dac-ar avea dreptul de a-i pedepsi pe nevinovați, m-aș da imediat Diavolului. (*Oamenii tresar și o privesc. Ea dă din umeri și se duce să se rezeme de un stîlp. Rămîne o clipă cu privirea fixă, ca obsedată de o amintire. Apoi, deodată, cu dezgust.*) Îh !

PRIMA FEMEIE : Hilda ! Ce ai ?

HILDA : Nimic.

FEMEIA : Știi atît de bine să ne redai nădejdea...

HILDA : Nădejdea în cine ? în ce ?

FEMEIA : Hilda, dacă tu cazi pradă deznădejdii, vom cădea și noi odată cu tine.

HILDA : Bine. Nu luați în seamă spusele mele. (*Tremură.*) E frig. Voi sînteți singura căldură a lumii.

Trebuie să vă strîngeți unii într-alții și să așteptați.

O VOCE : Ce să așteptăm ?

HILDA : Să ne fie cald. Ne e foame și sete, ne e frică, ne e rău, dar singurul lucru care are însemnătate e să ne fie cald.

FEMEIA : Ei hai, vino lângă mine, vino ! (*Hilda nu se clintește. Femeia se ridică și se duce spre ea.*) A murit ?

HILDA : Da.

FEMEIA : Dumnezeu să-i aibă-n pază sufletul ei.

HILDA : Dumnezeu ? (*Rîde scurt.*) Nu i-l vrea.

FEMEIA : Hilda ! Cum îndrăznești să spui asta ?

Rumoare în mulțime.

HILDA : Ea a văzut iadul înainte de a muri. S-a ridicat deodată, a spus ce vede și apoi a murit.

FEMEIA : N-o priveghează nimeni ?

HILDA : Nu. Vrei să te duci tu ?

FEMEIA : Pentru nimic în lume.

HILDA : Bun, o să mă întorc numaidecît la ea. Dar la-să-mă puțin să mă încălzesc.

FEMEIA (*se întoarce spre mulțime*) : Să ne rugăm, frații mei. Să implorăm iertarea pentru această biată moartă, care a văzut iadul și pe care o amenință osînda veșnică.

Se îndepărtează și ingenunchează. Se aude murmurul monoton al rugăciunii. Apare Goetz și o privește pe Hilda, care a rămas sprijinită de stîlp.

HILDA (*cu voce scăzută*) : Să implorăm iertarea ta ! Dar pentru ce să ne ierți ? Tu trebuie să ne ceri nouă iertare ! Cît despre mine, nu știu ce mi-ai sortit, iar pe ea n-o cunoșteam, dar dacă o osîndești, nu am nevoie de cerul tău. Crezi că o mie de ani de rai, pot să mă facă să uit groaza din ochii ei ? N-am decît dispreț pentru aleșii tăi neghiobi care au inima să se bucure cînd există osîndiți în iad și săraci pe pămînt ; eu sînt de partea oamenilor și nu-i voi părăsi ; poți să mă lași să mor fără preot și să mă

chemi pe nepregătite la Tribunalul tău : vom vedea cine pe cine o să judece. (*Pauză.*) Îl iubea. Toată noaptea a urlat după el. Dar ce-avea, la urma urmelor, acest bastard ? (*Se întoarce brusc spre oameni.*) Dacă vreți să vă rugați, cereți ca sângele vărsat la Righi să cadă asupra lui Goetz !

O VOCE : A lui Goetz !

HILDA : El e vinovatul !

VOCI : Fie ca Dumnezeu să-l pedepsească pe Goetz bastardul !

GOETZ (*ride scurt*) : Poftim. Fie că fac Răul, fie că fac Binele, sînt întotdeauna urît. (*Către un țăran.*) Cine-i femeia asta ?

ȚĂRANUL : Asta-i Hilda.

GOETZ : Hilda și mai cum ?

ȚĂRANUL : Hilda Lemm. Tatăl ei este cel mai bogat morar din sat.

GOETZ (*cu amărăciune*) : O ascultați ca pe un oracol. V-a spus să vă rugați împotriva lui Goetz și iată-vă pe toți în genunchi.

ȚĂRANUL : Păi o iubim mult.

GOETZ : O iubiți ? E bogată și o iubiți ?

ȚĂRANUL : Nu mai e bogată. Anul trecut trebuia să se călugărească, dar pe urmă, în timpul foametei, nu și-a mai ținut legămîntul făcut și a venit printre noi.

GOETZ : Ce face ca să fie iubită ?

ȚĂRANUL : Trăiește ca o călugăriță, se lipsește de tot, ajută pe toată lumea...

GOETZ : Da, da. Toate astea știu și eu să le fac. Trebuie să mai fie și altceva, spune ?

ȚĂRANUL : Nimic după cîte știu.

GOETZ : Nimic ? Hm !

ȚĂRANUL : E... omenoasă.

GOETZ (*izbucnește în rîs*) : Omenoasă. Mulțumesc, omule, m-ai lămurit. (*Se îndepărtează.*) Dacă e adevărat că

face Binele, mă bucur, Doamne, mă bucur așa cum se cuvine ; n-are a face dacă împărăția ta va să vie prin ea sau prin mine, numai să vie. (*O privește cu dușmănie.*) Ca o călugăriță ! Și eu ? Oare eu nu trăiesc ca un călugăr ? Ce lucru a făcut ea pe care să nu-l fi făcut și eu ? (*Se apropie.*) Bună ziua. O cunoști pe Catherine ?

HILDA (*tresărind*) : De ce mă întrebi ? Cine ești tu ?

GOETZ : Răspunde-mi. O cunoști ?

HILDA : Da. Da. O cunosc. (*Cu un gest brusc îi dă lui Goetz gluga pe spate și-i descoperă fața.*) Dar tu ? Și pe tine te cunosc, deși nu te-am văzut nicio-dată. Ești Goetz ?

GOETZ : Da, eu sînt.

HILDA : În sfîrșit !

GOETZ : Unde-i ea ?

Hilda îl privește fără să răspundă, cu un zîmbet inciuat.

HILDA : O vei vedea, nu-i nici o grabă.

GOETZ : Crezi că are poftă să mai sufere cinci minute ?

HILDA : Crezi că n-o să mai sufere dacă te vede ? (*Îl privește. Pauză.*) Veți aștepta amîndoi.

GOETZ : Vom aștepta ce ?

HILDA : Să te privesc pe îndelete.

GOETZ : Ești nebună ! Nu te cunosc și nici nu vreau să te cunosc.

HILDA : Eu te cunosc.

GOETZ : Nu.

HILDA : Nu ? Ai pe piept un smoc de păr creț, parc-ar fi o catifea neagră ; sus, la încheietura piciorului stîng, o vînă violetă care se umflă cînd faci dragoste, deasupra șalelor o pată mare cît o fragă.

GOETZ : De unde știi ?

HILDA : Sînt cinci zile și cinci nopți de cînd o veghez pe Catherine. Eram trei în cameră : ea, eu și tu. Și-a fost o căsnicie în trei. Ea te vedea pretutindeni și

am sfîrșit prin a te vedea și eu. De douăzeci de ori pe noapte se deschidea ușa și intrai tu. O priveai cu un aer leneș și înfumurat și-i mîngiai ceafa cu două degete. Așa. (*Îi ia mîna cu brutalitate.*) Ei bine, ce au degetele astea ? Ce au ? Carne cu puțin păr deasupra și-atît.

Il împinge violent.

GOETZ : Ce spunea ?

HILDA : Tot ce trebuia ca să mi se facă silă de tine.

GOETZ : Că eram brutal, grosolan, respingător ?

HILDA : Că erai frumos, inteligent, curajos, că erai în-
drăzneț și crud, că o femeie nu putea să te vadă
fără să nu te iubească.

GOETZ : Îți vorbea de un alt Goetz ?

HILDA : Nu e decît unul.

GOETZ : Dar uită-te la mine cu ochii tăi. Unde-i cruzi-
mea ? Unde-i îndrăzneala ? Vai, unde-i inteligența ?
Altădată vedeam limpede și departe pentru că Răul
e simplu, dar vederea mi s-a încetșosat și lumea s-a
umplut de lucruri pe care nu le înțeleg. Hilda ! Te
rog ! Nu fii dușmanul meu.

HILDA : Ce-ți pasă de vreme ce nu pot să-ți fac nici un
rău ?

GOTZ (*arătîndu-i pe țărani*) : În ochii lor mi-ai făcut.

HILDA : Ei sînt ai mei și eu a lor ; nu-i băga în poveș-
tile tale.

GOETZ : E-adevărat că ei te iubesc ?

HILDA : Da, e adevărat.

GOETZ : De ce ?

HILDA : Nu m-am întrebat niciodată.

GOETZ : Eh ! Pentru că ești frumoasă.

HILDA : Nu, căpitane. De-alde voi iubesc femeile fru-
moase, fiindcă n-aveți nimic de făcut și fiindcă
mîncăți mîncăruri pipărate. Frații mei muncesc

toată ziua și le e foame : ei n-au ochi pentru frumusețea femeilor.

GOETZ : Atunci de ce ? Pentru că au nevoie de tine ?

HILDA : Mai degrabă pentru că eu am nevoie de ei.

GOETZ : De ce ?

HILDA : Tu nu poți înțelege.

GOETZ (*îndreptându-se spre ea*) : Te-au iubit de la început ?

HILDA : Da, de la început.

GOETZ (*pentru sine*) : Așa mă gîndeam și eu : ori de la început, ori niciodată. Cîștigi sau pierzi dinainte ; vremea și strădania nu fac nimic. (*Brusc.*) Dumnezeu nu poate să vrea asta, e nedrept. Ca și cînd aș spune că există oameni care se nasc osîndiți.

HILDA : Există : Catherine, de pildă.

GOETZ (*fără s-o asculte*) : Ce le-ai făcut, vrăjitoareo ?
De bună seamă că le-ai făcut ceva ca să reușești acolo unde eu am dat greș ?

HILDA : Dar tu, ce i-ai făcut Catherinei de-ai fermecat-o ?
Se privesc fascinați.

GOETZ (*fără a-și desprinde privirile de pe ea*) : Mi-ai furat dragostea lor. Cînd te privesc, văd dragostea lor.

HILDA : Eu, cînd te privesc, văd dragostea Catherinei și asta îmi provoacă silă.

GOETZ : Ce învinuire îmi aduci ?

HILDA : Te învinuiesc, în numele Catherinei, că ai dus-o la deznădejde.

GOETZ : Asta nu te privește.

HILDA : Te învinuiesc, în numele acestor femei și al acestor bărbați, că ai azvîrlit pămînturile tale peste noi și ne-ai îngropat sub ele.

GOETZ : Du-te-n... mă-ta ! N-am să mă dezvinovățesc în fața unei femei.

HILDA : Te învinuiesc, în numele meu, că te-ai culcat cu mine împotriva voinței mele.

GOETZ (*stupefiat*) : M-am culcat cu tine ?

HILDA : Cinci nopți la rînd m-ai avut prin viclenie și prin violență.

GOETZ (*rizînd*) : Trebuie c-a fost în vis !

HILDA : În vis, da. Era în vis. În visul ei, în care m-a tîrît după ea. Voiam să-i împărtășesc suferințele, așa cum le împărtășesc pe ale lor, dar era o capcană ; a trebuit să te iubesc cu dragostea ei. Slavă Domnului, te văd. Te văd ziua și mă eliberez. Ziua nu mai ești decît tu însuși.

GOETZ : Ei bine, da, trezește-te, totul s-a petrecut în capul tău, nu te-am atins, pînă în dimineața asta nu te-am văzut niciodată : nu ți s-a întîmplat nimic.

HILDA : Nimic. Absolut nimic. Ea striga în brațele mele, dar ce importanță are ; nu mi s-a întîmplat nimic, fiindcă nu te-ai atins nici de sînii mei, nici de gura mea. La naiba, frumosul meu căpitan, ești singur ca un om bogat și n-ai suferit decît de pe urma rănilor primite, asta-i nenorocirea ta. Eu de-abia îmi simt trupul, nu știu unde începe viața mea și unde se sfîrșește și nu răspund întotdeauna cînd sînt chemată, pînă-ntr-atît sînt de uimită uneori că am un nume. Dar orice trup care suferă e al meu, orice obraz lovit de asemenea ; mor de toate morțile și carnea mea ai siluit-o ori de cîte ori ai luat cu sila o femeie.

GOETZ (*triumfător*) : În sfîrșit ! (*Hilda îl privește cu mirare.*) Tu vei fi prima.

HILDA : Prima ?

GOETZ : Prima care mă va iubi.

HILDA : Eu ? (*Rîde.*)

GOETZ : Mă și iubești. Te-am ținut în brațe cinci nopți de-a rîndul și te-am însemnat. Tu iubești în mine dragostea pe care mi-o purta Catherine și eu iubesc în tine dragostea ăstora. Mă vei iubi. Dacă ei

sînt ai tăi, cum susții tu, e limpede că vor trebui să mă iubească prin tine.

HILDA : Dacă s-ar întîmpla ca, într-o zi, ochii mei să te privească cu drag, mi i-aș scoate imediat. (*El o înșfacă de braț. Ea încetează brusc să mai ridă și-l privește cu răutate.*) Catherine a murit.

GOETZ : A murit ! (*Este năucit de această veste.*) Cînd ?

HILDA : Adineauri.

GOETZ : A... suferit ?

HILDA : A văzut iadul.

GOETZ (*clătîindu-se*) : A murit !

HILDA : Îți scapă, nu ? Mai du-te de-i mîngîie ceafa.
Tăcere, apoi strigăte în fundul bisericii. Țăranii se ridică și se întorc spre intrarea bisericii. Un moment de așteptare. Rumoarea crește, apoi apar Heinrich și Nasty, ducînd-o pe Catherine pe o năsălie.

SCENA V

Aceiași, Heinrich, Nasty și Catherine

CATHERINE (*nu mai strigă, ci îngîină niște vorbe, pe jumătate ridicată*) : Nu ! Nu ! Nu ! Nu ! Nu !

GOETZ (*strigînd*) : Catherine ! (*Către Hilda.*) Netrebnico !
M-ai mințit !

HILDA : Nu... nu te-am mințit, Goetz, inima ei încetase să mai bată.

Se apleacă asupra Catherinei.

HEINRICH : Am auzit-o strigînd de cînd eram pe drum : spune că Diavolul îi dă tîrcoale. S-a rugat de noi s-o ducem la picioarele crucii.

Mulțimea se ridică în fața lor, amenințătoare.

VOCI : Nu ! Nu ! E osîndită ! Afară de-aici ! Afară !
Scoateți-o numaidecît !

GOETZ : Pe legea mea, cîinilor, am să vă învăț eu ce-n-seamnă mila creștinească.

HILDA : Taci ; tu nu știi să faci decît rău. (*Către țărani.*)
E un hoit : sufletul se agață de el pentru că e în-conjurat de diavoli. Și vouă vă dă tîrcoale Diavolul. Cui îi va fi milă de voi, dacă vouă nu vă e milă de ea ? Cine-o să-i iubească pe săraci dacă săracii nu se iubesc între ei ? (*Mulțimea se dă în lături în tăcere.*) Duceți-o la picioarele lui Cristos de vreme ce v-o cere.

Heinrich și Nasty duc năsălia la picioarele crucii.

CATHERINE : E aici ?

HILDA : Cine ?

CATHERINE : Preotul.

HILDA : Încă nu.

CATHERINE : Du-te de-l caută repede ! Repede ! Am să rezist pînă cînd o să vină.

GOETZ (*apropiîndu-se*) : Catherine.

CATHERINE : El e ?

GOETZ : Eu sînt, dragostea mea.

CATHERINE : Tu ? Ah ! Credeam că e preotul. (*Se por-nește să țipe.*) Vreau un preot, duceți-vă de-l căutați, repede ; nu vreau să mor nespovedită !

GOETZ : Catherine, n-ai de ce să te temi, n-or să-ți facă rău ; ai suferit prea mult pe pămînt.

CATHERINE : Îți spun că-i văd.

GOETZ : Unde ?

CATHERINE : Peste tot. Stropiți-i cu aghiazmă. (*Se por-nește din nou să țipe.*) Salvează-mă, Goetz, salvează-mă ; tu ai făcut totul, eu nu sînt vinovată. Dacă mă iubești, salvează-mă !

Hilda o cuprinde în brațe și încearcă s-o culce din nou pe năsălie. Catherine se zbate țipînd.

GOETZ (*implorînd*) : Heinrich !

HEINRICH : Nu mai sînt om al Bisericii.

GOETZ : Ea nu știe. Dacă-i faci semnul crucii pe frunte o scapi de groază.

HEINRICH : La ce bun dacă va da din nou de groază pe celălalt tărîm al morții.

GOETZ : Dar sînt închipuiri, Heinrich !

HEINRICH : Crezi ? (*Rîde.*)

GOETZ : Nasty, tu care susții că toți oamenii sînt preoți...

Nasty dă din umeri și face un gest de totală neputință.

CATHERINE (*fără a-i auzi*) : Nu vedeți că mor ? (*Hilda vrea s-o silească să se culce din nou.*) Lăsați-mă ! Lăsați-mă !

GOETZ (*pentru sine*) : Dacă aș putea... (*Deodată se hotărăște și se întoarce spre mulțime.*) Această femeie e pierdută din vina mea și prin mine va fi mîntuită. Duceți-vă. (*Ei ies încetișor, Nasty îl trage după sine pe Heinrich. Hilda șovăie.*) Și tu, Hilda.

Ea îl privește și iese.

SCENA VI

Goetz, Catherine, mai tîrziu mulțimea

GOETZ : Te am la mînă ! Oricît de zgîrcit ai fi cu minunile tale, de data asta va trebui să faci una pentru mine.

CATHERINE : Unde se duc ? Nu mă lăsa singură.

GOETZ : Nu, Catherine, nu, dragostea mea, te voi izbăvi.

CATHERINE : Cum o să faci ? Nu ești preot.

GOETZ : Am să mă rog de Isus să treacă asupra mea păcatele tale. Mă auzi ?

CATHERINE : Da.

GOETZ : Am să le port eu în locul tău. Sufletul tău va fi curat ca în ziua în care te-ai născut. Mai curat decît dacă ți-ar fi dat iertarea preotul.

CATHERINE : Cum o să știi dacă ți-a ascultat ruga ?

GOETZ : Mă duc să mă rog : dacă mă-ntorc la tine cu o față mîncată de lepră sau putrezită o să mă crezi ?

CATHERINE : Da, dragostea mea, o să te cred.

El se îndepărtează.

GOETZ : Păcatele astea sînt ale mele, tu știi. Dă-mi înapoi ce-mi aparține. N-ai dreptul s-o osindești pe femeia asta, fiindcă singurul vinovat sînt eu. Hai ! Iată brațele mele, iată fața mea și pieptul meu. Mistuie-mi obrazii, fie ca păcatele ei să se prefacă în puroiul ochilor și urechilor mele, ca ele să-mi ardă spatele, coapsele și sexul ca un acid. Dă-mi lepră, holeră, ciumă, dar izbăvește-o.

CATHERINE (*mai slab*) : Goetz ! Ajutor !

GOETZ : Mă ascuți, Dumnezeuule surd ? N-o să refuzi tîrgul pe care ți-l propun, căci e drept.

CATHERINE : Goetz ! Goetz ! Goetz !

GOETZ : Ah ! Nu mai pot să aud glasul ăsta. (*Se urcă în amvon.*) Ai murit pentru oameni, da sau nu ? Atunci uită-te : oamenii suferă. Trebuie să mori iarăși. Dă-mi ! Dă-mi rănilile tale ! Dă-mi rana din coasta ta, dă-mi cele două găuri din mîinile tale. Dacă un Dumnezeu a putut să sufere pentru ei, de ce n-ar putea și un om ? Ești gelos pe mine ? Dă-mi stigmatetele tale ! Dă-mi-le ! (*Întinde brațele în cruce în fața lui Cristos răstignit.*) Dă-mi-le ? Dă-mi-le ! Dă-mi-le ! (*Repetă „Dă-mi-le !” ca pe un descîntec.*) Ești surd ? La naiba, prea sînt prost ; ajută-te, și cerul te va ajuta. (*Scoate un pumnal de la brîu și-l împîlîntă în mîna stîngă cu mîna dreaptă, în mîna dreaptă cu mîna stîngă, apoi în coastă. După aceea aruncă cuțitul în spatele altarului ; se apleacă și mînjește cu sînge pieptul lui Cristos.*) Veniți cu toții ! (*Oamenii intră.*) Cristos a sîngerat. (*Rumoare. El ridică mîinile.*) Vedeți, în îndurarea sa, mi-a îngăduit să-i port stigmatetele. Sîngele lui Cristos, frații mei, sîngele lui Cristos șiroiește din mîinile mele.

• (*Coboară treptele amvonului și se apropie de Catherine.*) Nu te mai teme de nimic, dragostea mea. Îți ating fruntea, ochii și gura cu sîngele Domnului nostru Isus. (*Îi dă pe față cu sînge.*) Îi mai vezi ?

CATHERINE : Nu.

GOETZ : Mori în pace.

CATHERINE : Sîngele tău, Goetz, sîngele tău. L-ai dat pentru mine.

GOETZ : Sîngele lui Cristos, Catherine.

CATHERINE : Sîngele tău...

Moare.

GOETZ : Îngenunchiați cu toții. (*Oamenii îngenunchează.*) Preoții voștri sînt niște cîini ; dar nu vă temeți ; rămîn în mijlocul vostru : atîta vreme cît sîngele lui Cristos va curge din mîinile astea, nici o nenorocire nu vă va lovi. Întorceți-vă la casele voastre și bucurați-vă, e sărbătoare. Astăzi, împărăția lui Dumnezeu începe pentru toți. Vom zidi Cetatea Soarelui.

Pauză.

Mulțimea se scurge încet, fără să spună un cuvînt. O femeie trece pe lângă Goetz, îi prinde mîna și se minjește pe față cu sîngele lui. Hilda rămîne ultima, se apropie de

Goetz, dar Goetz n-o vede

HILDA : Să nu le faci rău.

Goetz nu răspunde. Ea pleacă, Goetz se clatină și se sprijină de un stîlp.

GOETZ : Sînt ai mei. În sfîrșit.

Cortina

ACTUL AL TREILEA

TABLOUL AL ȘAPTELEA

O piață din Altweiler.

SCENA I

Țărani strinși în jurul unei țărănci care le servește drept instructor. Mai tirziu apar Karl și o femeie tânără.

INSTRUCTOAREA (*o femeie tânără cu un aer blind. Ține un băț cu care arată niște litere desenate pe pământ*): Ce literă e asta ?

UN ȚĂRAN : E un I.

INSTRUCTOAREA : Și asta ?

UN ALT ȚĂRAN : E un U.

INSTRUCTOAREA : Dar astea trei ?

UN ȚĂRAN : B I N.

INSTRUCTOAREA : Nu !

UN ALT ȚĂRAN : B I R.

INSTRUCTOAREA : Și cuvîntul în întregime ?

UN ȚĂRAN : IUBIRE.

TOȚI ȚĂRANII : Iubire, Iubire...

INSTRUCTOAREA : Curaj, fraților ! Curînd veți ști să citiți. Veți deosebi binele de rău și adevărul de minciună. Acum spune tu, aia de colo... răspunde, care este prima noastră fire ?

O ȚĂRANCĂ (*răspunzînd ca la catehism*) : Prima noas-

tră fire e cea pe care o aveam înainte de a-l cunoaște pe Goetz.

INSTRUCTOAREA : Cum era ea ?

UN ȚĂRAN (*același joc*) : Ea era rea.

INSTRUCTOAREA : Cum trebuie să luptăm împotriva primei noastre firi ?

UN ȚĂRAN : Alcătuindu-ne o a doua fire.

INSTRUCTOAREA : Cum să ne alcătuim o a doua fire ?

O ȚĂRANĂ : Învățînd trupul să săvîrșească gesturi de iubire.

INSTRUCTOAREA : Gesturi de iubire înseamnă chiar iubire ?

O ȚĂRANĂ : Nu, gesturi de iubire nu înseamnă...

Intră Hilda, țărani arată spre ea.

INSTRUCTOAREA : Ce e ? (*Se-ntoarce.*) Ah ! Hilda ! ... (*Pauză.*) Surioară... Ne stingherești.

HILDA : Cum să vă stingheresc : doar nu spun nimic.

INSTRUCTOAREA : Nu spui nimic, dar ne privești și știm că nu ne aprobi.

HILDA : Nu pot gîndi ceea ce vreau ?

INSTRUCTOAREA : Nu, Hilda. Aici oamenii gîndesc la lumina zilei și cu glas tare. Gîndurile fiecăruia sînt ale tuturor. Vrei să ni te alături ?

HILDA : Nu.

INSTRUCTOAREA : Așadar nu ne iubești ?

HILDA : Ba da, dar în felul meu.

INSTRUCTOAREA : Nu ești bucuroasă de fericirea noastră ?

HILDA : Eu... Ah ! fraților, ați suferit atît de mult : dacă sînteți fericiți, trebuie să fii și eu.

Intră Karl cu o legătură pe ochi, condus de o femeie tînără.

INSTRUCTOAREA : Cine-i acolo ?

FEMEIA TÎNĂRĂ : Căutăm Cetatea Soarelui.

UN ȚĂRAN : Cetatea Soarelui ? Aici este.

FEMEIA TÎNĂRĂ (*către Karl*) : Aș fi pus rămășag. Pă-

cat că nu poți să vezi ce chipuri înfloritoare au oamenii : te-ar bucura.

Tăranii se îngrămădesc în jurul lor.

ȚĂRANII : Bieții oameni ! Vă e sete ? Vă e foame ?
Așezați-vă !

KARL (*așezându-se*) : Ah ! Ce buni sînteți.

UN ȚĂRAN : Toată lumea e bună aici. Toată lumea e fericită.

UN ALT ȚĂRAN : Dar în vremurile astea tulburi nu se mai călătorește deloc. Și sîntem nevoiți să-i iubim numai pe ai noștri. De aceea venirea ta ne umple sufletele de bucurie.

O ȚĂRANCĂ : E atît de plăcut să poți răsfața un străin.
Ce doriți ?

FEMEIA TÎNĂRĂ : Dorim să-l vedem pe omul ale cărui mîini sîngerează.

KARL : E adevărat că face minuni ?

O ȚĂRANCĂ : Face minuni într-una.

KARL : E adevărat că mîinile lui sîngerează ?

UN ȚĂRAN : Nu e zi în care să nu sîngereze.

KARL : Atunci aș vrea să pună o picătură de sînge pe bieții mei ochi ca să-mi redea vederea.

O ȚĂRANCĂ : Ah ! Ah ! Asta e o treabă la care se priece. O să te vindece !

KARL : Ce noroc pe voi să aveți un asemenea om. Și nu mai faceți niciodată vreun rău ?

UN ȚĂRAN : Nimeni nu bea, nimeni nu fură.

UN ALT ȚĂRAN : Bărbații n-au voie să-și bată nevestele.

UN ȚĂRAN : Părinții n-au voie să-și lovească copiii.

KARL (*așezându-se pe bancă*) : Numai de-ar ține.

UN ȚĂRAN : Va ține cît va vrea Dumnezeu.

KARL : Of !

Karl oftează.

INSTRUCTOAREA : De ce oftezi ?

KARL : Micuța asta a văzut pretutindeni oameni înarmați. Țăranii și baronii au să se bată între ei.

INSTRUCTOAREA : Pe pământurile neamului Heidenstamm ?

KARL : Nu, dar prin apropiere.

INSTRUCTOAREA : În cazul ăsta nu ne privește. Nu vrem răul nimănui și menirea noastră este să facem să domnească iubirea.

KARL : Bravo ! Lăsați-i atunci să se omoare între ei. Ura, măcelurile, singele celorlalți sînt hrana necesară fericirii voastre.

UN ȚĂRAN : Ce spui ? Ești nebun.

KARL : Pe legea mea, repet ceea ce se vorbește peste tot.

INSTRUCTOAREA : Ce se vorbește ?

KARL : Oamenii spun că din pricina fericirii voastre le este și mai greu să-și îndure suferințele și că deznadejdea i-a împins la hotăriri disperate. (Pauză.) Ei, aveți dreptate să nu vă sinchisiți de asta : cîteva picături de sînge pe fericirea voastră, strașnică treabă ! Nu-i prea scump plătită !

INSTRUCTOAREA : Fericirea noastră e sfîntă : Goetz ne-a spus-o. Căci nu sîntem fericiți numai pentru noi, ci pentru toți. Noi dovedim tuturor și toți trebuie să înțeleagă că fericirea e, cu puțință. Acest sat e un loc sfînt și toți țăranii ar trebui să-și îndrepte privirile spre noi asemenea creștinilor spre Țara sfîntă.

KARL : Cînd mă voi întoarce în sat voi da tuturor această veste bună. Știu familii întregi care mor de foame și care se vor simți ușurate aflînd că voi sînteți fericiți și pentru ei. (Țăranii tac, stîinjenîți.) Și ce-o să faceți, oameni buni, dacă o să izbucnească războiul ?

O ȚĂRANCĂ : O să ne rugăm.

KARL : Ah ! Mi-e teamă să nu fiți nevoiți să luați și voi parte.

INSTRUCTOAREA : Asta nu !

TOȚI ȚĂRANII : Nu ! Nu ! Nu !

KARL : Nu este oare un război sfînt cel dus de robii care vor să devină oameni ?

INSTRUCTOAREA : Toate războaiele sînt nelegiuite, noi vom rămîne pămîntarii iubirii și mucenicii păcii.

KARL : Seniorii îi jefuiesc, îi siluiesc, îiucid pe frații voștri la ușa voastră și voi nu-i urîți ?

O ȚĂRANĂ : Ne e milă de ei că sînt răi.

TOȚI ȚĂRANII : Ne e milă de ei.

KARL : Dacă sînt răi, nu-i drept ca victimele lor să se răzvrătească ?

INSTRUCTOAREA : Violența este nedreaptă de oriunde ar veni ea.

KARL : Dacă osîndiți violența fraților voștri, o aprobați pe cea a baronilor ?

INSTRUCTOAREA : Nu, firește.

KARL : Așa trebuie să fie, din moment ce nu vreți ca ea să înceteze.

INSTRUCTOAREA : Dorim ca ea să înceteze prin înșăși voința baronilor.

KARL : Și cine le va da această voință ?

INSTRUCTOAREA : Noi.

TOȚI ȚĂRANII : Noi ! Noi !

KARL : Și pînă atunci ce trebuie să facă țărani ?

INSTRUCTOAREA : Să se supună, să aștepte și să se roage.

KARL : Trădătorilor, iată, v-ați dat arama pe față. Nu vă iubiți decît pe voi înșivă. Dar băgați de seamă : dacă acest război izbucnește, vi se va cere să dați socoteală și nu vi se va ierta că ați rămas neutri în timp ce frații voștri erau căsăpiți. Dacă țărani dobindesc victoria, temeți-vă să nu vă ardă Cetatea Soarelui ca pedeapsă pentru că i-ați trădat. Cît despre seniori, dacă înving, nu vor răbda ca un domeniu nobiliar să rămînă în mîinile iobagilor. La arme, flă-

căi, la arme ! Dacă nu vă bateți dintr-un sentiment de frăție, bateți-vă cel puțin din interes : fericirea trebuie apărată.

UN ȚĂRAN : N-o să ne batem de fel.

KARL : Atunci veți fi bătuți.

INSTRUCTOAREA : Vom săruta mîna care ne lovește, vom muri rugîndu-ne pentru cei ce neucid. Cît timp trăim, avem putința să ne lăsăm uciși, dar cînd o să fim morți ne vom cuibări în sufletele voastre și glasurile noastre vă vor răsuna în urechi.

KARL : Ei, drăcie, ați învățat bine lecția ! Ah ! nu sin-teți voi cei mai vinovați, criminalul este profetul mincinos care v-a pus în privire această blindă rătăcire.

ȚĂRANII : Îl insultă pe Goetz al nostru !

Se îndreaptă spre Karl.

FEMEIA TÎNĂRĂ : O să loviți un orb, voi, care spuneți că trăiți pentru iubire ?

UN ȚĂRAN (*smulge legătura de pe ochii lui Karl*) : Halal orb ! Priviți : e Karl, valetul de la castel, inima lui e roasă de ură și de săptămîni de zile tot dă tîrcoale propovăduind vrajba.

ȚĂRANII : Să-l spînzurăm !

HILDA : Ce-aveți, mieluşeilor, ați turbat ? Karl e un cîine, căci vă îndeamnă la război. Dar el spune adevărul și nu vă voi îngădui să loviți pe cel ce spune adevărul, de oriunde ar veni el. E adevărat fraților, că Cetatea Soarelui a voastră e zidită pe mizeria altora : pentru ca baronii s-o îngăduie, țăraniilor lor trebuie să se împace cu robia. Fraților, nu vă fac o vină din fericirea voastră, dar mă simțeam mai ușurată cînd eram nefericiți împreună, deoarece nefericirea noastră era cea a tuturor oamenilor. Pe acest pămînt care singerează, orice bucurie e nerușinată și oamenii fericiți sînt singuri.

UN ȚĂRAN : Lasă-ne ! Ție nu-ți place decît mizeria.
Goetz însă vrea să zidească.

HILDA : Goetz al vostru e un șarlatan. (*Rumoare.*) Ei ?
Ce mai așteptați ca să mă bateți și să mă spînzurați ?

Intră Goetz.

SCENA II

Aceiași, Goetz

GOETZ : Ce-i cu chipurile astea amenințătoare ?

UN ȚĂRAN : Goetz, să vezi...

GOETZ : Taci ! Nu mai vreau să văd sprîncene încruntate. Zîmbiți mai întîi, apoi vorbiți. Haideți, zîmbiți !

Țăranii zîmbesc.

UN ȚĂRAN (*zîmbind*) : Omul ăsta vine să ne propovăduiască revolta.

GOETZ : Cu atît mai bine, e o încercare. Trebuie să știi să ascuți cuvîntul urii.

O ȚĂRANCĂ (*zîmbind*) : Te-a insultat, Goetz, și a spus că ești un profet mincinos.

GOETZ : Bunul meu Karl, mă urăști atît de tare ?

KARL : Pe legea mea, da !, destul de tare.

GOETZ : Asta înseamnă că n-am știut să mă fac iubit : iartă-mă. Însoțiți-l pînă la intrarea în sat, dați-i de-ale gurii și sărutul păcii.

KARL : Toate astea vor sfîrși printr-un măcel, Goetz.

Fie ca sîngele acestor oameni să cadă asupra ta.
GOETZ : Amin.

Ei ies.

SCENA III

Aceiași, fără Karl și femeia tinăra

GOETZ : Să ne rugăm pentru ei.

INSTRUCTOAREA : Goetz, e un lucru care ne frământă.

GOETZ : Vorbește.

INSTRUCTOAREA : În legătură cu Hilda. Noi o iubim, dar ea ne stingherește : nu încuviințează faptele tale.

GOETZ : Știu.

HILDA : Ce însemnătate are asta pentru voi, de vreme ce plec ?

GOETZ (*ului*) : Pleci ?

HILDA : Chiar acum.

GOETZ : De ce ?

HILDA : Pentru că sînt fericiți.

GOETZ : Și ce ?

HILDA : Pentru oamenii fericiți eu sînt de prisos.

GOETZ : Ei te iubesc.

HILDA : Bineînțeles, bineînțeles. Dar o să se consoleze.

GOETZ : Mai au încă nevoie de tine.

HILDA : Crezi ? (*Se întoarce spre țărani.*) Mai aveți nevoie de mine ? (*Țăranii tac, stingheriți.*) Vezi ! La ce le-aș mai sluji eu, dacă te au pe tine ? Rămas bun.

GOETZ (*către țărani*) : O veți lăsa să plece fără o vorbă ? Nerecunoscătorilor, cine v-a ajutat să nu cădeți pradă deznădejdiilor cînd erați nenorociți ? Rămîi, Hilda, te rog în numele lor. Și vouă vă poruncesc să-i redați dragostea voastră.

HILDA (*cu o violență neașteptată*) : Păstrează tot : mi-ai furat punga, dar acum n-o să te apuci să-mi dai pomană din banii mei.

INSTRUCTOAREA : Rămîi, Hilda, din moment ce așa vrea el. Noi îl ascultăm, ți-o jur, și te vom iubi după cum ne poruncește Omul cel Sfînt.

HILDA : Ssst ! Ssst ! M-ați iubit dintr-un îndemn firesc al inimii : acum s-a sfîrșit, să nu mai vorbim de asta. Uitați-mă, uitați-mă repede : cu cît mai repede, cu atît mai bine.

GOETZ (*către țărani*) : Lăsați-ne.

Țăranii pleacă.

SCENA IV

Goetz, Hilda

GOETZ : Unde vrei să te duci ?

HILDA : Unde o fi. Mizerie se găsește pretutindeni.

GOETZ : Mereu mizerie ! Mereu nenorocire ! Nimic alt-
ceva nu mai există ?

HILDA : Pentru mine nimic. Asta e viața mea.

GOETZ : Trebuie să suferi mereu suferința lor ? Nu ne
putem bucura de fericirea lor ?

HILDA (*violent*) : Eu nu pot ! Frumoasă fericire ! Behăie
ca niște oi. (*Cu disperare.*) O, Goetz, de cînd ești prin-
tre noi, sînt dușmanul sufletului meu. Cînd îmi
vorbește, mi-e rușine de ce spune. Știu că nu le
mai e foame și că nu mai muncesc din greu : dacă
doresc această fericire de oaie, trebuie s-o doresc
și eu împreună cu ei. Dar nu pot, nu pot s-o doresc.
Sînt poate un monstru : îi iubesc mai puțin de cînd
suferă mai puțin. Și, cu toate astea, mi-e groază de
suferință. (*Pauză.*) Să fiu oare rea ?

GOETZ : Tu ? Nu. Ești geloasă.

HILDA : Geloasă. Da. Crăp de gelozie. (*Pauză.*) Vezi, a
sosit timpul să plec : tu m-ai stricat. Oriunde te-ai
afla, orice ai pune la cale, tu faci să încolțească răul
în inimi. Rămîi cu bine.

GOETZ : Rămii cu bine. (*Ea nu pleacă.*) Ei, Ce aștepti ?
(*Ea se pregătește să iasă.*) Hilda, te rog, nu mă părăsi. (*Ea râde.*) De ce rizi ?

HILDA (*fără răutate*) : Tu, care mi-ai luat totul, tū îmi ceri să nu te părăsesc ?

GOETZ : Cu cît ei mă iubesc mai mult, cu atît sînt mai singur. Eu sînt acoperămîntul lor, dar eu n-am acoperămînt. Eu sînt cerul lor, dar eu n-am cer. Ba da, am unul : acesta, vezi cît e de departe. Voiam să devin un stîlp și să sprijin bolta cerească. Și cînd colo, cerul e un hău. Mă întreb chiar unde locuiește Dumnezeu. (*Pauză.*) Nu-i iubesc îndeajuns : de aici vine totul. Am făcut gesturile de iubire, dar iubirea n-a venit. Se pare că nu sînt înzestrat. De ce mă privești ?

HILDA : Nici măcar nu-i iubeai. Degeaba m-ai furat.

GOETZ : Ah ! Nu dragostea lor trebuia să ți-o iau, ci pe a ta. Ar trebui să-i iubesc cu inima ta. Uite, te invidiez pînă și pentru gelozia ta. Ești aici, îi privești, îi atingi, tu ești căldura, tu ești lumina și *tu nu ești eu*, nu pot îndura asta. Nu înțeleg de ce sîntem doi și aș vrea să devin tu rămînînd eu însumi.

Intră Nasty.

SCENA V

Goetz, Hilda, Nasty

NASTY (*cu o voce înăbușită*) : Goetz ! Goetz ! Goetz !

GOETZ (*întorcîndu-se*) : Cine-i ?... Nasty !...

NASTY : Oamenii sînt surzi.

GOETZ : Surzi ! Surzi la glasul tău ? Asta-i ceva nou.

NASTY : Da. E ceva nou.

GOETZ : Dumnezeu te pune la încercare ca pe oricare altul ? Să vedem cum o să te descurci.

NASTY : Dumnezeu n-are decît să mă pună la încercare cît o vrea. N-am să mă îndoiesc nici de el, nici de menirea mea ; și dacă el se îndoiește de mine, înseamnă că e nebun.

GOETZ : Acum vorbește.

NASTY (*arătînd spre Hilda*) : Spune-i să plece.

GOETZ : Ea sînt eu. Vorbește sau pleacă.

NASTY : Bine. (*Pauză.*) Răscoala a izbucnit.

GOETZ : Ce răscoală ? (*Brusc.*) Nu-s de vină eu ! Nu-i vina mea ! N-au decît să se măcelărească între ei, eu n-am nici un amestec !

NASTY : Nu-i ținea în loc decît frica de Biserică : tu le-ai dovedit că n-au nevoie de preoți ; acum profeții mișună. Dar sînt profeți ai miniei, care predică răzbunarea.

GOETZ : Și toate astea sînt opera mea ?

NASTY : Da.

GOETZ : Na ! (*Îl lovește.*)

NASTY : Lovește ! Hai, lovește !

GOETZ : Ha ! (*Se-nvîrte pe loc.*) Ce ușor era Răul : puteam să ucid ! (*Face cîțiva pași. Pauză.*) Hai ! Ce vrei să-mi ceri ?

NASTY : Poți să împiedici răul cel mai mare.

GOETZ : Eu ? (*Rîde sec.*) Eu deochi totul, nătărăule. Te încumeți să te slujești de mine ?

NASTY : N-am de ales... N-avem arme, n-avem bani, n-avem conducători militari și țărani noștri sînt prea nedisciplinați ca să fie buni soldați. După cîteva zile vor începe înfrîngerile ; după cîteva luni, măcelurile.

GOETZ : Și-atunci ?

NASTY : Mai e o scăpare. Azi nu pot stăvili răscoala ; peste trei luni voi putea. Dacă vom cîștiga o bătălie ca lumea, una singură, băronii ne vor oferi pacea.

GOETZ : Și care-i rolul meu ?

NASTY : Tu ești cel mai bun căpitan din Germania.

GOETZ (*îl privește, apoi se întoarce*) : Ah ! (*Un moment de tăcere.*) Să dreg ! Întotdeauna trebuie să dreg ! Mă faceți să-mi pierd timpul, voi,ăștia toți. Dumnezeu, eu am altceva de făcut.

NASTY : Și-o să lași toată omenirea asta să se omoare ca să-ți poți clădi tu cetatea jucărie, orașul tău model ?

GOETZ : Satul ăsta e o arcă a lui Noe, aici am pus la adăpost iubirea, ce însemnătate are potopul dacă am salvat iubirea ?

NASTY : Ești nebun ? N-o să scapi de război. O să vină să te caute aici. (*Goetz tace.*) Spune, accepți ?

GOETZ : Nu mă lua așa repede. (*Se întoarce iarăși spre Nasty.*) Lipsește disciplina : va trebui s-o creez. Știi ce-nseamnă asta ? Spînzurători.

NASTY : Știu.

GOETZ : Nasty, va trebui să spînzurăm oameni săraci. Să spînzurăm la întâmplare, ca să le fie pildă : pe cel nevinovat alături de cel vinovat. Da' ce spun eu ? Toți sînt nevinovați. Astăzi sînt fratele lor și le văd nevinovăția. Mîine, dacă o să fiu comandantul lor, n-o să mai existe decît vinovați și-atunci nu mai înțeleg nimic : spînzur.

NASTY : Fie. Trebuie.

GOETZ : Va trebui să mă transform într-un călău ; voi n-aveți nici arme, nici știința mînuirii lor : singurul vostru atu este numărul. Deci, va trebui să nu pre-cupețim viețile. Mîrșav război !

NASTY : Vei sacrifica douăzeci de mii de oameni ca să salvezi o sută de mii.

GOETZ : Măcar de-aș fi sigur ! Nasty, poți să mă crezi, știu ce-nseamnă o bătălie : dacă o începem, n-avem decît o șansă dintr-o sută să o cîștigăm.

NASTY : Voi alege atunci această unică șansă. Haide ! Oricare ar fi planurile lui Dumnezeu, noi sîntem

aleşii lui : eu — profetul lui ; tu — călăul lui ; nu mai avem vreme să dăm înapoi.

Pauză.

GOETZ : Hilda !

HILDA : Ce vrei ?

GOETZ : Ajută-mă. Ce-ai face în locul meu ?

HILDA : Nu voi fi niciodată în locul tău şi nici nu vreau să fiu. Voi sînteţi conducătorii, iar eu nu-s decît o femeie. Vouă n-am nimic să vă dau.

GOETZ : N-am încredere decît în tine.

HILDA : În mine ?

GOETZ : Mai mult decît în mine însumi.

HILDA : De ce vrei să mă faci părtaşă la crimele tale ? De ce mă sileşti să hotărăsc în locul tău ? De ce-mi dai putere de viaţă şi de moarte asupra fraţilor mei ?

GOETZ : Pentru că te iubesc.

HILDA : Taci ! (*Pauză.*) Ah ! Ai cîştigat : m-ai făcut să trec de cealaltă parte a baricadei ; eram alături de cei care suferă, acum sînt alături de cei care hotărăsc suferinţele. O, Goetz, n-am să mai pot dormi niciodată. (*Pauză.*) Nu-ţi îngădui să verşi sînge. Nu primi.

GOETZ : Luăm hotărîrea împreună ?

HILDA : Da. Împreună.

GOETZ : Şi vom suporta consecinţele împreună ?

HILDA : Împreună, orice s-ar întîmpla.

NASTY(*către Hilda*) : De ce te amesteci tu ?

HILDA : Vorbesc în numele săracilor.

NASTY : Nimeni altul decît mine n-are dreptul să vorbească în numele lor.

HILDA : De ce ?

NASTY : Pentru că eu sînt unul dintre ei.

HILDA : Tu, sărac ? A curs multă apă pe gîrlă de atunci. Eşti conducător.

Goetz e cufundat în gînduri şi nu ascultă. Deodată ridică capul.

GOETZ : De ce nu le-am spune adevărul ?

NASTY : Ce adevăr ?

GOETZ : Că nu știu să lupte și că sînt pierduți dacă încep războiul.

NASTY : L-ar omori pe cel care le-ar spune acest lucru.

GOETZ : Și dacă le-aș spune eu ?

NASTY : Tu ?

GOETZ : Eu mă bucur de încredere în fața lor pentru că sînt profet și pentru că le-am dat bunurile mele. La ce-ți folosește încrederea oamenilor dacă nu te încumeți s-o pui în joc ?

NASTY : O șansă dintr-o mie.

GOETZ : O șansă dintr-o mie : bine ! Dar ai dreptul s-o nesocotești ?

NASTY : Nu. N-am dreptul. Vino !

HILDA : Nu te duce.

GOETZ (*o prinde de umeri*) : Nu-ți fie teamă, de data asta Dumnezeu este de partea noastră. (*Cheamă.*) Veniți cu toții ! (*Țăranii se întorc pe scenă.*) Oamenii se bat peste tot. Mîine întreaga Germanie va fi în flăcări. Cobor printre oameni ca să salvez pacea.

TOȚI ȚĂRANII : Goetz, nu ne părăsi. Ce-o să facem fără tine ?

GOETZ : Mă voi întoarce, fraților : aici e Dumnezeul meu, aici e fericirea mea, aici sînt iubirile mele ; mă voi întoarce. Iat-o pe Hilda. Vă încredințez ei. Dacă, în lipsa mea, cineva va vrea să vă ia într-o oaste sau alta să nu primiți să vă bateți. Și dacă veți fi amenințați, răspundeți amenințărilor prin iubire. Nu uitați, fraților, nu uitați : iubirea va sili războiul să dea înapoi.

Ei ies.

SCENA VI

Aceiași, fără Goetz și Nasty

ȚĂRANII : Dacă nu se mai întoarce ?

Un moment de tăcere.

HILDA : Să ne rugăm. (*Pauză.*) Să ne rugăm ca iubirea să silească războiul să dea înapoi.

ȚĂRANII (*ingenunchează*) : Dumnezeuule, fă ca iubirea să silească războiul să dea înapoi.

HILDA (*în picioare*) : Fie ca iubirea mea să silească războiul să dea înapoi. Amin.

Scena se cufundă în întuneric și primele replici ale tabloului al optulea se leagă imediat de ultima replică a Hildei.

TABLOURILE AL OPTULEA ȘI AL NOUĂLEA

Tabăra țăranilor.

Zarvă, se aud strigăte în întuneric.

SCENA I

Goetz, Nasty, Karl, țăranii

VOCI : Huo ! Huo ! Huo !

VOCEA LUI GOETZ (*dominând zarva*) : Veți muri cu toții !

VOCI : La moarte ! La moarte ! (*Lumină. Un luminiș în pădure. E noapte. Țărani cu bâte și furci. Cîțiva au săbii. Alții poartă făclii. Goetz și Nasty stau în picioare pe o ridicătură stîncoasă și domină mulțimea.*)
Huo ! Huo ! Huo !

GOETZ : Bieți oameni, n-aveți nici măcar curajul să priviți adevărul în față ?

O VOCE : Adevărul e că ești un trădător.

GOETZ : Adevărul, fraților, adevărul, care sare-n ochi, e că voi nu știți să vă bateți.

Un zdrahon de țaran pășește înainte.

VOINICUL : Eu nu știu să mă bat ? (*Risete în mulțime.*)
Hei, flăcăi, se pare că eu nu știu să mă bat ! Îți prind un taur de coarne și-i sucesc gîtul.

Goetz sare jos și se apropie de el.

GOETZ : Pare-se, frățioare, că ești de trei ori mai puternic decît mine ?

VOINICUL : Eu, frățior ?

Îi dă un brînci care-l azvîrle cu cinci pași mai departe.

GOETZ : Perfect. (*Către unul din țărani.*) Dă-mi bîta asta. (*Către voinic.*) Și tu ia-o pe asta. În gardă. Hai, înțepă, taie, spintecă, străpunge. (*El parează, se ferește de loviturile lui.*) Vezi ! Vezi ! Vezi ! La ce-ți slujește puterea ? Nu faci să geamă decît duhurile văzduhului și să singereze vîntul. (*Se bat.*) Acum, frate, iartă-mă : am să te cam dau gata. E spre binele tuturor. Așa ! (*Îi arde o lovitură de ciomag în cap.*) Blindule Isuse, iertare. (*Țăranul se prăbușește.*) Acuma v-ați convins : era cel mai tare dintre voi, iar eu sînt departe de a fi cel mai dibaci. (*Pauză. Țăranii tac uimiți. Goetz se bucură o clipă de victorie, apoi continuă.*) Vreți să vă spun de ce nu vă e teamă de moarte ? Fiindcă fiecare se gîndește că ea-l va lovi pe vecinul lui. (*Pauză.*) Dar iată că-mi întorc fața spre Dumnezeu, Tatăl nostru, și-i spun : Doamne, dacă vrei să-i ajut pe oamenii aceștia, printr-un semn fă-mă să-i cunosc pe cei care vor pieri în război. (*Deodată se preface înspăimîntat.*) Oh ! Oh ! Oh ! Oh ! Ce văd ? Vai, fraților, dar ce

se-ntîmplă cu voi ? Cumplită vedenie ! Ah ! Tristă
vă mai e soarta !

UN ȚĂRAN (*neliniștit*) : Ce vezi ? Ce este ?

GOETZ : Dumnezeu v-a topit carnea ca ceara : nu vă mai
văd decît oasele ! Sfîntă Fecioară ! Cîte schelete.

UN ȚĂRAN : După tine, ce vrea să-nsemne asta ?

GOETZ : Dumnezeu nu vrea răscoală și mi-i arată pe cei
care vor trebui să plătească cu viața.

ȚĂRANUL : Cine, de pildă ?

GOETZ : Cine ? (*Întinde degetul arătător spre unul din
ei și, cu o voce cumplită, spune.*) Tu ! (*Tăcere.*) Și
tu ! Și tu ! Și tu ! Ce horă a morții !

UN ȚĂRAN (*zguduit, dar încă șovăitor*) : Cine ne dove-
dește că ești profet ?

GOETZ : Necredincioșilor, dacă vreți dovezi, priviți acest
sînge. (*Ridică mîinile. Tăcere. Către Nasty.*) Am
cîștigat.

NASTY (*printre dinți*) : Nu încă. (*Karl înaintează.*) Fii cu
luare aminte, asta e cel mai căpăținos.

KARL : O, fraților, cît sînteți de încrezători, cînd oare o
să învățați ce e neîncrederea ? Sînteți atît de blînzi
și de buni că nu știți nici măcar să urîți ! Chiar și
astăzi e de ajuns ca un om să vorbească cu glas de
stăpîn ca să vă plecați capetele. Ce ? Are puțin sînge
pe mîini ? Mare scofală ! Dacă trebuie să sîngerăm
pentru a vă convinge, voi sîngera și eu. (*Ridică în
aer mîinile, care încep să sîngereze.*)

GOETZ : Cine ești tu ?

KARL : Un profet ca și tine.

GOETZ : Un profet al urii.

KARL : Este singura cale ce duce la iubire.

GOETZ : Dar te recunosc. Tu ești Karl, valetul meu.

KARL : La ordinele tale.

GOETZ : Un valet profet, e caraghios.

KARL : Nu-i mai caraghios decît un general-profet.

GOETZ (*coborînd treptele*) : Arată mîinile ! (*Le întoarce.*)

Priviți. Omul ăsta avea ascuns în mincile sale niște bășici pline cu sînge.

KARL : Arată-ți-le și tu. (*Le privește.*) Omul ăsta își zgîrie cu unghiile niște răni vechi, ca să facă să curgă cîteva picături de puroi. Haideți, fraților, puneți-ne la încercare și hotărîți care din noi e profet. (*Rumoare.*) Da... Da...

KARL : Știi să faci așa ceva ? (*Face să înflorească o crenguță uscată.*) Și așa ceva ? (*Scoate un iepure din pălărie.*) Și așa ceva ? (*Se înconjură cu fum.*) Arată-ne ce știi să faci.

GOETZ : Sînt scamatorii pe care le-am văzut de o sută de ori în piețile publice. Eu nu sînt scamator.

UN ȚĂRAN : Ce face un scamator trebuie să știe să facă și un profet.

GOETZ : N-o să mă iau la întrecere cu valetul meu în minuni.. Fraților, înainte de a fi profet am fost general. Este vorba de război ; dacă nu credeți în profet, aveți încredere în general.

KARL : Să aveți încredere în general cînd generalul vă va dovedi că nu este un trădător.

GOETZ : Nerecunoscătorule ! Din dragoste pentru tine și pentru frații tăi m-am lipsit de bunurile mele.

KARL : Din dragoste pentru mine ?

GOETZ : Da, pentru tine, care mă urăști.

KARL : Va să zică, mă iubești ?

GOETZ : Da, frate, te iubesc.

KARL (*triumfător*) : S-a trădat, fraților ! Ne minte ! Uitați-vă la mutra mea și spuneți-mi cum ar putea cineva să mă iubească. Și voi, băieți, voi toți care sînteți aici, credeți că sînteți de iubit ?

GOETZ : Neghiobule ! Dacă nu i-aș fi iubit, de ce le-aș fi dat pămînturile mele ?

KARL : Într-adevăr. De ce ? Asta ne și întrebăm. (*Brusc.*) Dumnezeuule ! Dumnezeuule, care cercetezi rărunchii și inimile, vino-mi în ajutor ! Îți împrumut trupul

meu și gura mea ; spune-ne de ce și-a dat Goetz bastardul pământurile.

Karl se pornește să răcnească înspăimântător.

ȚĂRANII : Dumnezeu este aici ! Dumnezeu va vorbi. (*Îngenunchează.*)

GOETZ : Dumnezeu ! Numai asta mai lipsea !

KARL (*a închis ochii și vorbește cu o voce ciudată, care parcă n-ar fi a lui*) : Ho ! Ho ! Pământul !

ȚĂRANII : Ho ! Ho !

KARL (*același joc*) : Aici este Dumnezeu : vă văd, oamenilor, vă văd.

ȚĂRANII : Îndură-te de noi.

KARL (*același joc*) : Goetz e aici ?

UN ȚĂRAN : Da, Părinte, în dreapta, puțin mai în spatele tău.

KARL (*același joc*) : Goetz ! Goetz ! De ce le-ai dat pământurile tale ? Răspunde.

GOETZ : Cu cine am onoarea să vorbesc ?

KARL (*același joc*) : Sînt cel ce sînt.

GOETZ : Ei bine, dacă ești cine ești înseamnă că știi ce știi și că trebuie să știi de ce-am făcut ceea ce am făcut.

ȚĂRANII (*amenințători*) : Huo ! Huo ! Răspunde ! Răspunde !

GOETZ : Vouă vă răspund, frații mei. Vouă, nu lui. Mi-am dat pământurile pentru ca toți oamenii să fie egali.

Karl ride.

ȚĂRANII : Dumnezeu rîde ! Dumnezeu rîde !

Nasty a coborît treptele și s-a așezat în spatele lui Goetz.

KARL (*același joc*) : Minți, Goetz, îl minți pe Dumnezeul tău.

Și voi, fiii mei, ascultați !

Orice ar face un senior, el nu va fi niciodată egalul vostru.

Iată de ce vă cer să-i omoriți pe toți.

Acesta v-a dat pământurile lui.

Dar voi puteți să i le dați pe ale voastre ?

El putea să aleagă dacă să vi le dea sau să și le oprească.

Dar voi puteți să nu le primiți ?

Celui care vă dă un sărut sau o lovitură dați-i și voi un sărut sau o lovitură.

Dar celui care dă fără ca voi să-i puteți da înapoi dați-i toată ura inimii voastre.

Căci erați robi și el vă înrobește.

Căci erați umiliți, și el vă umilește și mai mult

Darul din zori de zi nu aduce bucurii

Darul la vreme de prînz — numai necazuri și plîns.

Darul, cînd noaptea vine, însoțit e de suspine.

GOETZ : Ah ! Frumoasă predică ! Cine v-a dat viață și lumină ? Dumnezeu : darul este legea sa, orice ar face, el dăruiește. Și ce-i puteți da voi înapoi, voi, care nu sînteți altceva decît un pumn de țărînă ?

Nimic. În concluzie : pe Dumnezeu trebuie să-l urîți.

ȚĂRANUL : Cu Dumnezeu e altceva.

GOETZ : De ce ne-a zidit după chipul și asemănarea sa ?

Dacă Dumnezeu înseamnă mărinimie și iubire, omul, făptura lui, trebuie să fie iubire și mărinimie ! Fraților, vă rog din suflet : primiți darurile mele și prietenia mea. Nu vă cer, oh, nu, nu vă cer recunoștință ; aș dori numai să nu osîndiți iubirea mea ca pe un viciu și să nu priviți darurile mele ca pe niște crime.

UN ȚĂRAN : Dă-i înainte : mie nu-mi plac pomenile.

KARL (*reluîndu-și vocea obișnuită și arătîndu-l pe cerșetor*) : Iată unul care a înțeles. Pământurile sînt ale voastre : cel care susține că vi le dă, vă înșală, deoarece dă ceea ce nu este al lui. Luați-le. Luați și ucideți dacă vreți să deveniți oameni. Numai prin violență ne vom căli.

GOETZ : Nu există decît ură, fraților ? Iubirea mea...

KARL : Iubirea ta vine de la Diavol și putrezește tot ce atinge. Ah ! băieți, dacă i-ați putea vedea pe oamenii din Altweiler : i-au fost de ajuns trei luni ca să facă din ei niște castrați. El vă va iubi atît de tare, încît va tăia toate coaiele din țară și veți arăta ca niște ghiocci. Nu vă lăsați : erați ca dobitoacele și ura v-a prefăcut în oameni ; dacă vă va fi luată, veți merge iarăși în patru labe și veți regăsi nenorocirea mută a dobitoacelor.

GOETZ : Nasty ! Ajută-mă.

NASTY (*arătîndu-l pe Karl*) : Procesul a fost judecat. Dumnezeu este de partea lui.

GOETZ (*uluit*) : Nasty !

ȚĂRANII : Du-te ! Du-te ! La dracu' !

GOETZ (*turbat de mînie*) : Mă duc, nu vă temeți. Grăbiți-vă spre moarte ; dacă o să crăpați, am să joc de bucurie. Ce urîți sînteți ! Popor de strigoi și de larve, mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a îngăduit să văd cum sînt sufletele voastre ; am înțeles că m-am înșelat ; e drept ca nobilii să stăpînească pămîntul, fiindcă ei au suflete mîndre ; și e drept ca voi să mergeți în patru labe, sărăntocilor, căci sînteți niște porci.

ȚĂRANII (*vor să se arunce asupra lui*) : La moarte ! La moarte !

GOETZ (*smulgînd o sabie de la un țaran*) : Veniți să mă prindeți !

NASTY (*ridicînd mîna*) : Destul ! (*Liniște desăvîrșită.*) Omul ăsta a avut încredere în cuvîntul vostru. În-vățați să vi-l țineți, chiar față de dușman.

Scena se golește treptat și se cufundă în întineric. Ultima făclie este fixată de stîncă ; Nasty o ia în mînă și dă să plece.

NASTY : Pleacă, Goetz ! Pleacă repede !
GOETZ : Nasty ! Nasty ! De ce m-ai părăsit ?
NASTY : Fiindcă ai dat greș.
GOETZ : Nasty, sînt niște lupi. Cum poți să rămîi cu ei ?
NASTY : Toată iubirea pămîntului e în ei.
GOETZ : În ei ? Dacă ai putut să găsești un grăunte de iubire în aceste grămezi de bălegar, înseamnă că ai ochi buni. Eu n-am văzut nimic.
NASTY : E adevărat, Goetz, tu n-ai văzut nimic.

Iese.

Noapte.

Rumoarea se stinge încet-încet ; în depărtare se aude un strigăt de femeie, apoi o lumină slabă cade asupra lui Goetz.

SCENA II

Goetz singur

Veți crăpa, cîinilor ! Am să vă fac atîta rău, c-o să mă țineți minte. Vino, răutate : vino să mă ușurezi ! (*Pauză.*) Am glumit. Binele mi-a spălat sufletul : nu mai am nici un strop de venin. Bun : la drum, pentru săvîrșirea Binelui, la drum spre Altweiler ; sau mă spînzur, sau fac Binele. Copiii mei mă așteaptă, claponii mei, castrații mei, orătăniile mele cu chip de îngeri : au să mă sărbătorească. Doamne Dumnezeule, ce mă mai plictisesc. Pe ceilalți îi iubesc : pe lupi. (*O pornește.*) Hai, Doamne, călăuzește-mi pașii prin noaptea întunecoasă. Dacă, în pofida înfrîngerii, trebuie să merg înainte, fă ca orice înfrîngere să fie pentru mine un semn, orice nenorocire un noroc, orice năpastă o milostivire ; dă-mi puțința să-mi folosesc bine nenorocul. Doamne, cred, vreau să cred că tu ai îngăduit să mă rostogolesc în afara lumii, fiindcă vrei să fiu cu totul al tău.

Și iată, Dumnezeuul meu : sîntem din nou față în față, ca în vremurile bune de altădată, cînd făceam răul. Ah ! n-ar fi trebuit să-mi pese niciodată de oameni : ei te stingheresc. Sînt ca niște mărăcini pe care trebuie să-i îndepărtezi ca să ajungi pînă la tine. Vin la tine, Doamne, vin, merg prin noaptea ta : dă-mi mîna. Spune : noaptea ești tu, da ? Noaptea, absența sfișietoare a tot ce este ! Căci tu ești cel care e prezent în absența universală, cel pe care-l auzi cînd totul e tăcere, cel pe care-l vezi cînd nu mai vezi nimic. Bătrînă noapte, marea noapte dinainte de crearea ființelor, noapte a neștiinței, noapte a năpastei și a nenorocirii, ascunde-mă, înghite-mi trupul scîrnay, strecoară-te între sufletul meu și mine și macină-mă. Vreau sărăcia, rușinea și singurătatea disprețului, deoarece omul e făcut ca să distrugă omul din el și să se ofere, asemenea unei femele, marelui trup negru al nopții. Pînă cînd nu voi gusta din toate, nu voi mai ști ce este gustul, pînă cînd nu voi avea totul, nu voi mai avea nimic. Pînă cînd nu voi fi totul, nu voi mai fi nimic în nimic. Mă voi coborî mai prejos de toți și tu, Doamne, mă vei lua în mrejele nopții tale și mă vei ridica deasupra lor. *(Cu o voce puternică și înspăimîntată.)* Dumnezeuul meu ! Dumnezeuul meu ! Aceasta e voia ta ? Această ură față de om, acest dispreț față de mine însumi, nu le-am căutat eu oare și cînd eram rău ? Singurătatea Binelui cum o voi deosebi oare de singurătatea Răului ? *(Încet-încet se face ziuă.)* Se face ziuă, am trecut prin noaptea ta. Binecuvîntat fii că îmi dai lumina : am să văd limpede. *(Se întoarce și vede Altweilerul în ruină. Hilda stă pe o grămadă de pietre și de moloz, cu capul în mîini. El strigă.)* Hei !

SCENA III

Goetz, Hilda

HILDA (*ridică capul și privește*): În sfârșit !

GOETZ : Unde sînt ceilalți ? Au murit ? De ce ? Pentru că n-au vrut să se bată ?

HILDA : Da.

GOETZ : Redă-mi noaptea mea ; ascunde-mi oamenii. (*Pauză.*) Cum s-a întîmplat ?

HILDA : Au venit de la Walsheim niște țărani înarmați ; ne-au cerut să ne alăturăm lor și noi n-am vrut.

GOETZ : Atunci au dat foc satului. E perfect. (*Izbucnește în ris.*) Și tu de ce n-ai murit împreună cu ceilalți ?

HILDA : Îți pare rău ?

GOETZ : Te cred ! Dacă n-ar fi supraviețuit nimeni ar fi fost cu mult mai simplu !

HILDA : Și mie îmi pare rău. (*Pauză.*) Ne-au închis într-o casă și i-au dat foc. Era bine.

GOETZ : Da, era bine, era foarte bine.

HILDA : În cele din urmă s-a deschis o fereastră. Am sărit. De moarte nu mă sinchiseam, dar voiam să te revăd.

GOETZ : De ce ? M-ai fi revăzut în cer.

HILDA : Nu vom ajunge în cer, Goetz, și chiar dacă am intra amîndoi n-am avea ochi să ne vedem și nici miini să ne atingem. Acolo sus nu-l vezi decît pe Dumnezeu. (*Vine să-l atingă.*) Ești aici : puțină carne bătătorită, aspră, jalnică. O viață — o biată viață. Dar această carne și această viață le iubesc eu. Nu se poate iubi decît pe pămînt și împotriva lui Dumnezeu.

GOETZ : Eu nu-l iubesc decît pe Dumnezeu și nu mai sînt pe pămînt.

HILDA : Atunci nu mă iubești ?

GOETZ : Nu. Și nici tu, Hilda, nici tu nu mă iubești.

Ceea ce crezi că e dragoste este ură.

HILDA : De ce te-aș urî ?

GOETZ : Pentru că tu crezi că i-am ucis pe ai tăi.

HILDA : Eu i-am ucis.

GOETZ : Tu ?

HILDA : Eu sînt cea care a spus nu. Am vrut mai curînd să-i știu morți decît ucigași. O, Goetz, cine mi-a dat dreptul să aleg pentru ei ?

GOETZ : Eh ! Fă ca mine ! Spală-te pe mîini de tot acest sînge. Nu sîntem nimic, nu putem face nimic nici-unui lucru. Omul visează că acționează, dar Dumnezeu este cel care-l călăuzește.

HILDA : Nu, Goetz, nu. Dacă n-aș fi fost eu, ei ar mai fi trăit.

GOETZ : Ei bine, fie. Dacă n-ai fi fost tu, poate. Dar eu n-am nici un amestec.

HILDA : „Am luat hotărîrea împreună și vom suporta consecințele împreună“. Amintește-ți.

GOETZ : Nu sîntem împreună. Ai vrut să mă vezi ? Ei bine, privește-mă, atinge-mă. Bine : acum du-te. Cît am să mai trăiesc n-am să mai privesc vreun chip de om. N-o să am ochi decît pentru pămînt și pentru pietre. (*Pauză.*) Te-am întrebât, Doamne, și tu mi-ai răspuns. Binecuvîntat fii că mi-ai dezvăluit răutatea oamenilor. Voi pedepsi greșelile lor în propria-mi carne, îmi voi chinui trupul prin foame, frig și bici : încet, încet de tot, voi nimici omul pentru că tu l-ai făcut ca să fie nimicit. Era poporul meu ; un popor mic, un singur sat, aproape o familie. Supușii mei sînt morți, iar eu, cel viu, voi fi mort pentru lume și îmi voi petrece tot restul vieții cugetînd asupra morții. (*Către Hilda.*) Mai ești aici ? Du-te. Du-te de caută aiurea mizeria și viața.

HILDA : Cel mai mizerabil ești tu : aici este locul meu. Voi rămîne aici.

TABLOUL AL ZECELEA

Satul în ruine, șase luni mai târziu.

SCENA I

Hilda, apoi Heinrich

Așezată în același loc ca în tabloul precedent, Hilda privește spre drum. Se ghicește imediat că a văzut pe cineva venind. Se ridică pe jumătate și așteaptă. Intră Heinrich cu flori la pălărie și cu un buchet în mână.

HEINRICH : Iată-ne. *(Se întoarce spre un personaj invizibil.)* Scoate-ți căciula. *(Către Hilda.)* Mă numesc Heinrich, altădată officiam liturghia, astăzi trăiesc din pomeni. *(Către Diavol.)* Unde fugi ? Vino aici. *(Către Hilda.)* Când simte moartea, e la largul lui. Dar n-ar face rău nici unei muște.

HILDA : A trecut un an și o zi, nu-i așa ? Un an și o zi de când cu Wormsul ?

HEINRICH : Cine ți-a spus ?

HILDA : Am numărat zilele.

HEINRICH : Ți s-a vorbit despre mine ?

HILDA : Da. Cândva.

HEINRICH : Frumoasă zi, nu ? Am adunat flori pe drum ; un buchet pentru aniversare.

I le întinde.

HILDA : Nu-l vreau.

Le pune lângă ea.

HEINRICH : Nu trebuie să-ți fie frică de oamenii fericiți.

HLDA : Tu nu ești fericit.

HEINRICH : Îți spun că e sărbătoare : în noaptea asta am

dormit. Hai, surioară, trebuie să-mi zîmbești : îi iubesc pe toți oamenii în afară de unul și vreau ca toată lumea să fie mulțumită. (*Brusc.*) Du-te de-l caută. (*Ea nu se urnește.*) Hai ! Nu-l face să aștepte.

HILDA : Nu te așteaptă.

HEINRICH : El ? Mă uimești. Sîntem prieteni buni și pun prinsoare că s-a dichisit ca să mă primească.

HILDA : Cruță-l. Ia-ți buchetul înapoi și du-te.

HEINRICH (*către Diavol*) : O auzi ?

HILDA : Lasă-l încolo pe Diavolul tău, nu cred în el.

HEINRICH : Eu nici atît.

HILDA : Și-atunci ?

HEINRICH (*rîzînd*) : Ha ! ha ! ha ! Ești un copil.

HILDA : Cel care te-a jignit nu mai există, e mort pentru lume. Nici nu te-ar recunoaște și sînt sigură că nici tu n-ai putea să-l recunoști. Cauți un om și vei găsi un altul.

HEINRICH : Voi lua ce voi găsi !

HILDA : Cruță-l, te rog din-suflet. De ce vrei să-mi faci rău mie, care nu ți-am făcut nimic ?

HEINRICH : Nici nu mă gîndesc să-ți fac vreun rău : îmi placi foarte mult.

HILDA : Prin toate rănilile pe care i le vei face, voi singera eu.

HEINRICH : Îl iubești ?

HILDA : Da.

HEINRICH : Poate fi deci iubit ? Ce caraghios ! (*Rîde.*) Cu mine au încercat mai mulți. Dar n-au izbutit. El te iubește ?

HILDA : M-a iubit cît timp s-a iubit pe sine însuși.

HEINRICH : Dacă te iubește, am să regret mai puțin că te voi face să suferi.

HILDA : Iartă-i greșelile și Dumnezeu ți le va ierta pe ale tale.

HEINRICH : Dar nu doresc nicidecum să mă ierte. Osîndirea își are părțile ei bune, totul e să te obișnuiești

cu ea. Eu m-am obișnuit. Nu am ajuns încă în iad, dar am de pe acum unele mici deprinderi de acolo.

HILDA : Sărmane om !

HEINRICH (*înfuriat*) : Nu ! Nu ! Nu ! Nu sînt un sărman om. Sînt fericit, îți spun că sînt fericit. (*Pauză.*) Hai ! Cheamă-l. (*Ea tace.*) E mai bine să fii tu cea care-l cheamă : va avea astfel o surpriză cînd mă va vedea. Nu vrei ? Atunci am să-l chem eu. Goetz ! Goetz ! Goetz !

HILDA : Nu e aici.

HEINRICH : Unde e ?

HILDA : În pădure. Rămîne uneori acolo săptămîni întregi.

HEINRICH : Departe de aici ?

HILDA : La douăzeci și cinci de leghe.

HEINRICH (*către Diavol*) : Tu crezi ? (*Inchide ochii și ascultă ce-i suflă Diavolul.*) Da, da, da ! (*Zîmbește răutăcios. Apoi :*) Ei bine, cum aș putea să-l găsesc ?

HILDA : Caută, părințele, caută. Tovarășul tău va ști să te călăuzească.

HEINRICH : Dumnezeu să te ocrotească, surioară. (*Către Diavol.*) Hai, vino !

Dispare, Hilda rămîne singură și-l urmărește cu privirea.

SCENA II

Hilda, Goetz

Intră Goetz, avînd un bici în mîna dreaptă și un ulcior în mîna stîngă. Pare istovit.

GOETZ : Cine mă cheamă ? (*Hilda nu răspunde.*) Era cineva care mă striga. I-am auzit vocea.

HILDA : Auzi întotdeauna voci cînd postești.

GOETZ : De unde-s florile astea ?

HILDA : Le-am cules.

GOETZ : Nu ți se întâmplă prea des să culegi flori. (Pauză.)

În ce zi sîntem ? În ce zi a anului ?

HILDA : De ce mă întrebi ?

GOETZ : Trebuia să vină cineva în toamna asta.

HILDA : Cine ?

GOETZ : Nu mai știu. (Pauză.) Spune-mi ce zi e ? Ce zi și ce lună ?

HILDA : Crezi că număr zilele ? Nu mai e decît o singură zi, pe care o luăm mereu de la capăt. Ne este dată în zori și luată noaptea. Tu ești un orologiu oprit, care anunță întotdeauna aceeași oră.

GOETZ : Oprit ? Nu : eu sînt înainte. (Zgîlțîie ulciorul.) Auzi ? Clipocește. Apa face o muzică dumnezeiască : am Infernul în gît și Paradisul în ureche.

HILDA : De cît timp n-ai mai băut ?

GOETZ : De trei zile. Trebuie să rezist pînă mîine.

HILDA : De ce pînă mîine ?

GOETZ (rîzînd cu un aer idiot) : Ha ! Ha ! Trebuie ! Trebuie ! (Pauză. Clatină ulciorul.) Plici ! Plici ! Ei ? Nu cunosc un zgomot mai neplăcut pentru un om care moare de sete.

HILDA : Desfătează-te, zgîndărește-ți dorințele. Ar fi prea simplu să bei cînd ți-e sete ! Dacă nu ți-ai întreține fără încetare o ispită în suflet, ai risca să uiți de tine.

GOETZ : Cum aș putea să mă înving dacă nu m-aș ispitii ?

HILDA : O, Goetz, e cu putință să crezi că trăiești această zi pentru prima oară ? Ulciorul, clipocitul apei, pie-lițele astea albe de pe buzele tale, știu totul pe dinafară. Ce-o să se întîmple ?

GOETZ : Am să rezist pînă mîine dimineață : asta-i tot.

HILDA : N-ai rezistat niciodată pînă la sfîrșit pentru că te supui la încercări de prea lungă durată. O să clatini ulciorul acesta pînă vei cădea. Iar cînd vei cădea, eu am să-ți dau să bei.

GOETZ : Vrei ceva nou ? Poftim. (*Înclină ulciorul.*) Florilor le este sete. Beți florilor, beți apa mea, pentru ca Cerul să poposească în micile voastre gitlejuri de aur. Privește : florile renasc. Pământul și plantele îmi primesc darurile : numai oamenii le refuză. (*Răstoarnă ulciorul.*) Așa : acum nu mai e chip să beau. (*Rîde și repetă cu greutate.*) Nu mai e chip... Nu mai e chip...

HILDA : Oare voia Domnului este ca tu să te rablagești ?
GOETZ : Bineînțeles. Omul trebuie nimicit, nu-i așa ? (*Aruncă ulciorul.*) Ei, acum mai dă-mi să beau ! (*Cade.*)

HILDA (*îl privește cu răceală, apoi începe să rîdă*) : Știi doar că am întotdeauna niște apă pusă bine : te cunosc. (*Se duce să caute un ulcior cu apă, revine și-i ridică lui Goetz capul.*) Hai, bea.

GOETZ : Pînă mîine nu.

HILDA : Voia lui Dumnezeu este să fii ținut și rablagit, dar nu mort. Așa că trebuie să bei.

GOETZ : Eu, care fac să tremure întreaga Germanie, stau acum culcat pe spate ca un prunc în brațele unei doici. Ești mulțumit, Doamne ?, cunoști o mai cumplită josnicie decît a mea ? Hilda, tu care prevezi totul, dacă-mi potolesc setea, știi ce o să se mai întîmple ?

HILDA : Da, știu, jocul cel mare, ispita cărnii : ai să vrei să te culci cu mine.

GOETZ : Și vrei totuși să beau ?

HILDA : Da.

GOETZ : Și dacă mă arunc asupra ta ?

HILDA : În starea în care te afli ? Haida de, totul e orînduit ca la liturghie : vei începe să suduiești și să spui vorbe deșuchiate și la urmă te vei biciui. Bea !

GOETZ (*luînd ulciorul*) : Încă o înfrîngere ! (*Bea.*) Trupul omeneșc e spurcăciune. (*Bea.*)

HILDA : Trupul e bun. Spurcăciune e sufletul tău.
GOETZ (*punînd jos ulciorul*) : Setea mi-a pierit, mă simt
secătuit. (*Pauză.*) Mi-e somn.

HILDA : Dormi.

GOETZ : Nu, pentru că mi-e somn. (*O privește.*) Arată-ți
sîinii. (*Ea nu se clintește.*) Hai, arată-i, ispitește-mă ;
fă-mă să înnebunesc de dorință. Nu vrei ? Ah, tîrfă,
de ce ?

HILDA : Fiindcă te iubesc.

GOETZ : Încinge-ți dragostea ca un fier roșu și împlin-
tă-mi-o în inimă, să se ardă și să fumege ! Dacă mă
iubești, trebuie să mă chinuiești.

HILDA : Sînt a ta : de ce aș face din trupul meu o
unealtă de tortură ?

GOETZ : Dacă ai vedea în mine, mi-ai zdrobi mutra. În
capul meu s-a încins o horă a vrăjitoarelor și toate
au chipul tău.

HILDA (*rîzînd*) : Te lauzi.

GOETZ : Aș vrea să fii un animal, ca să te încălec ca
pe un animal.

HILDA : Cît suferi că ești om !

GOETZ : Nu sînt om, nu sînt nimic. Numai Dumnezeu
există. Omul e o iluzie optică. Te dezgust, nu ?

HILDA (*liniștită*) : Nu, fiindcă te iubesc.

GOETZ : Nu vezi că vreau să te-njosesc ?

HILDA : Ba da, fiindcă sînt bunul tău cel mai de preț.

GOETZ (*cu mînie*) : Nu vrei să te supui regulilor jocului.

HILDA : Nu, nu vreau.

GOETZ : Cît timp vei rămîne lingă mine, n-am să mă
simt pe de-a-ntregul mîrșav.

HILDA : De asta și rămîn.

Goetz se scoală cu greutate.

GOETZ : Dacă am să te cuprind în brațe, o să mă res-
pingi ?

HILDA : Nu.

GOETZ : Chiar dacă vin spre tine cu inima plină de

ticăloșii ?

HILDA : Dacă îndrăznești să mă atingi înseamnă că inima ta e curată.

GOETZ : Hilda, cum se pot iubi oamenii fără să le fie rușine ? Păcatul preacurviei este cel mai josnic dintre toate.

HILDA : Privește-mă, privește-mă bine, privește-mi ochii, buzele, pieptul, brațele : sînt eu un păcat ?

GOETZ : Ești frumoasă. Frumusețea e tot una cu Răul.

HILDA : Ești sigur ?

GOETZ : Nu mai sînt sigur de nimic. (Pauză.) Dacă-mi potolesc dorințele, păcătuiesc, dar mă eliberez ; dacă refuz să mi le satisfac, îmi otrăvesc tot sufletul... Se lasă noaptea : la asfințit trebuie să ai ochi buni ca să-l deosebești pe bunul Dumnezeu de Diavol. (Se apropie, o atinge și se îndepărtează brusc.) Să mă culc cu tine sub privirea lui Dumnezeu ? Nu ; nu-mi place să fac dragoste în trei. (Pauză.) Dacă aș ști o noapte destul de întunecată ca să ne ascundă de privirea lui...

HILDA : Noaptea aceasta este însăși dragostea : pe cei ce se iubesc Dumnezeu nu-i mai vede. (Goetz șovăie, apoi sare îndărăt.)

GOETZ : Dă-mi ochii linxului din Beoția pentru ca privirea mea să pătrundă sub această piele. Arată-mi ce se ascunde în aceste nări și în aceste urechi. Eu, care nu pot să ating bălegarul nici cu un deget, cum să doresc să țin în brațe un sac întreg cu murdărie ?

HILDA (cu violență) : Mai multă murdărie este în sufletul tău decît în trupul meu. În sufletul tău se află și uriciunea, și murdăria cărnii. Eu n-am nevoie de o privire de linx : te-am îngrijit, te-am spălat, am cunoscut mirosul tău cînd aveai febră. Am încetat să te iubesc ? Din zi în zi semeni tot mai bine cu leșul ce vei deveni și, totuși, eu te iubesc neîncetat. Dacă ai să mori, mă voi culca lîngă tine și voi ră-

mine acolo pînă la sfîrșit, fără să mănînc sau să beau, vei putrezi în brațele mele și eu te voi iubi ca hoit : căci nu iubești nimic dacă nu iubești totul.

GOETZ (*întinzîndu-i biciul*) : Biciuiește-mă ! (*Hilda dă din umeri.*) Hai, biciuiește-mă, biciuiește-mă, răzbu-nă prin mine moartea Catherinei, tinerețea ta pierdută și pe toți acei oameni care au fost mistuiți de flăcări din vina mea.

HILDA (*izbucnind în ris*) : Da, te voi biciui, călugăr împuțit, te voi biciui pentru că ai distrus dragostea noastră. (*Ia biciul.*)

GOETZ : Peste ochi. Hilda, peste ochi.

SCENA III

Aceiași, Heinrich

HEINRICH : Biciuiți ! Biciuiți ! Faceți ca și cum n-aș fi aici. (*Înaintează. Către Hilda.*) Tovarășul meu mi-a șoptit să dau o raită și apoi să mă întorc tiptil. Știi că el nu poate fi înșelat. (*Către Goetz.*) Ea voia să ne împiedice să ne revedem. E adevărat că nu mă mai așteptai ?

GOETZ : Eu ? Număram zilele.

HILDA : Le numărai ? Oh ! Goetz, m-ai mințit. (*Îl privește.*) Ce-i cu tine ? Ochii-ți strălucesc, nu mai ești același.

GOETZ : Plăcerea de a-l revedea.

HILDA : Ciudată plăcere : o să-ți faci tot răul pe care ți-l va putea face.

GOETZ : E o dovadă că mă iubește. Ești geloasă, da ? (*Ea nu răspunde. El se întoarce către Heinrich.*) Florile, tu le-ai cules ?

HEINRICH : Da. Pentru tine.

GOETZ : Mulțumesc.

Ridică de jos buchetul.

HEINRICH : La mulți ani, Goetz.

GOETZ : La mulți ani, Heinrich.

HEINRICH : Probabil că în noaptea asta vei muri.

GOETZ : Adevărat ? De ce ?

HEINRICH : Niște țărani te caută ca să te omoare. A trebuit să alerg ca să ajung înaintea lor.

GOETZ : Să mă omoare, drace ! Asta îmi face cinste : mă socoteam uitat de-a binelea. Și pentru ce vor să mă omoare ?

HEINRICH : Joia trecută, în cîmpia de la Gunsbach, baronii au căsăpît armata lui Nasty. Douăzeci și cinci de mii de morți ; ceilalți fug care-ncotro. În două-trei luni răscoala va fi zdrobită.

GOETZ (cu violență) : Douăzeci și cinci de mii de morți ! Bătălia asta nu trebuia dată. Neghiobii ! Ar fi trebuit... (Se liniștește.) La dracu' ! Sîntem născuți pentru a muri. (Pauză.) Și bineînțeles că toate astea mi le pun mie în cămă ?

HEINRICH : Ei spun că tu ai fi putut împiedica măcelul dacă ai fi luat conducerea trupelor. Fii mulțumit, ești omul cel mai urît din Germania.

GOETZ : Și Nasty ? A fugit ? E prins ? E mort ?

HEINRICH : Ghicește.

GOETZ : Du-te-n mă-ta !

Cade pe gânduri.

HILDA : Știi că el e aici ?

HEINRICH : Da.

HILDA : Cine le-a spus ? Tu ?

HEINRICH (arătînd înspre Diavol) : Eu, nu : el.

HILDA (cu blîndețe) : Goetz ! (Îi atinge brațul.) Goetz !

GOETZ (tresărînd) : Ei ! Ce ?

HILDA : Nu poți să rămii aici.

GOETZ : Și de ce ? Trebuie să plătesc, nu ?

HILDA : N-ai de ce să plătești : nu ești vinovat.

GOETZ : Vezi-ți de treaba ta.

HILDA : Asta este treaba mea. Goetz, trebuie să pleci.

GOETZ : Să plec, unde ?

HILDA : Oriunde, numai să fii la adăpost. N-ai dreptul să te lași omorît.

GOETZ : Nu.

HILDA : N-ar fi un joc cinstit.

GOETZ : Ah, da : n-ar fi un joc cinstit... Şi ce ? Am jucat vreodată cinstit în toată viaţa mea ? (*Către Heinrich.*) Tu, începe-ţi rechizitoriul ; e momentul, sînt pregătit !

HEINRICH (*arătînd-o pe Hilda*) : Spune-i să plece.

HILDA : N-ai decît să vorbeşti de faţă cu mine, nu-l voi părăsi.

GOETZ : Are dreptate, Hilda : procesul ăsta trebuie să se judece fără martori.

HILDA : Care proces ?

GOETZ : Al meu.

HILDA : De ce-l laşi să te judece ? Alungă-l pe preotul ăsta şi să plecăm din sat.

GOETZ : Hilda, simt nevoia să fiu judecat. În fiecare zi, în fiecare ceas mă osîndesc, dar nu izbutesc să mă conving pentru că mă cunosc prea bine ca să am încredere în mine. Nu-mi mai văd sufletul pentru că mi-am vîrît nasul în el : trebuie să-mi împrumute cineva ochii lui.

HILDA : Ia-i pe-ai mei.

GOETZ : Nici tu nu mă mai vezi : mă iubeşti. Heinrich mă urăşte, deci el poate să mă convingă ; cînd gîndurile mele vor ieşi din gura lui, le voi crede.

HILDA : Dacă mă duc acum, îmi făgăduieşti că pe urmă o să fugi cu mine ?

GOETZ : Da, dacă-mi cîştig procesul.

HILDA : Ştii bine că eşti hotărît să-l pierzi. Adio, Goetz.

Se duce spre el, îl sărută şi iese.

SCENA IV

Goetz, Heinrich

GOETZ (*aruncă buchetul*) : Repede, la treabă ! Fă-mi tot răul pe care-l poți face.

HEINRICH (*privindu-l*) : Nu mi te închipuiam așa.

GOETZ : Curaj, Heinrich, sarcina ta e ușoară. Jumătate din mine este de partea ta împotriva celeilale jumătăți. Hai, scotocește-mă pînă-n adîncul ființei, de vreme ce ființa mea este în cauză.

HEINRICH : Așadar, e adevărat că vrei să pierzi ?

GOETZ : Da' de unde, nu te teme. Numai că prefer deznadejdea în locul nesiguranței.

HEINRICH : Ei bine... (*Pauză.*) Așteaptă : am un gol în minte. Mi se întîmplă adeseori să mă lase memoria, o să-mi reamintesc. (*Se plimbă nervos.*) Totuși îmi luasem toate precauțiile ; în dimineața asta am revăzut totul în minte... E greșeala ta ; nu ești cum ar trebui să fii. Trebuia să ai o cunună de trandafiri și ochi triumfători, ți-aș fi azvîrlit cununa și ți-aș fi spulberat triumful ; la sfîrșit ai fi căzut în genunchi... Unde ți-e semeția ? Unde ți-e obraznicia ? Ești pe jumătate mort, ce plăcere vrei să-mi faci să te dau gata ? (*Cu minie.*) Ah ! nu sînt încă destul de rău !

GOETZ (*rizînd*) : Ești prea încordat, Heinrich, destinde-te, nu te pripi.

HEINRICH : N-avem nici un minut de pierdut. Îți spun că sînt pe urmele mele. (*Către Diavol.*) Suflă-mi, suflă-mi : ajută-mă să-l urăsc de moarte. (*Tînguindu-se.*) Nu e niciodată aici cînd ai nevoie de el.

GOETZ : Am să-ți suflu eu. (*Pauză.*) Pămînturile.

HEINRICH : Pămînturile ?

GOETZ : Am greșit cînd le-am dat ?

HEINRICH : A, pămînturile... Dar nu le-ai dat ; nu poţi să dai decît ceea ce ai.

GOETZ : Că bine zici ! Posesiunea este o legătură de prietenie între om şi lucruri ; dar în mîna mea lucrurile urlau. N-am dat nimic. Am citit în public un act de donaţie, asta-i tot. Dar, părinte, dacă e adevărat că nu mi-am dat pămînturile, e tot atît de adevărat că ţăranii le-au primit. Ce răspunzi la asta ?

HEINRICH : Nu le-au primit pentru că nu pot să le păstreze. Cînd baronii vor cotropi domeniul şi vor pune vreun verişor de-al lui Conrad în castelul Heidenstammilor ce se va alege din această nălucire ?

GOETZ : Straşnic ! Nici date, nici primite : e mai simplu. Arginţii Diavolului se preschimbau în frunze moarte cînd trebuiau cheltuiţi ; binefacerile mele seamănă cu ei ; cînd te atingi de ele se prefac în stîrvuri. Dar intenţia ? Ei ? Dacă am avut, într-adevăr, intenţia să fac bine, nici Dumnezeu, nici Diavolul nu ar putea să mi-o ia. Atacă intenţia. Nărui-o.

HEINRICH : E foarte lesne s-o fac ; întrucît nu puteai să te bucuri de bunurile tale, ai vrut să te ridici deasupra lor, prefăcîndu-te că te lipseşti de ele.

GOETZ : O, voce de aramă, dezvăluieşte, dezvăluieşte-mi gîndurile : nu mai ştiu dacă te ascult pe tine sau dacă eu sînt cel care vorbeşte. Aşadar, totul nu a fost decît minciună şi prefăcătorie ? Nu fapte am săvîrşit eu, ci gesturi. Ah, părinte, pui degetul pe rană. Apoi ? Apoi ? Ce-a făcut cabotinul ? Îţi pierzi cam uşor suflul.

HEINRICH (*contaminat de frenezia lui Goetz*) : Ai dat pentru a nimici.

GOETZ : Asta-i ! Nu mi-a ajuns că l-am asasinat pe moştenitor...

HENRICH (*acelaşi joc*) : Ai vrut să faci praf şi moştenirea.

GOETZ : Am înălțat vechiul domeniu al Heidenstammilor...
HEINRICH (*același joc*) : Și-ai dat cu el de pământ ca să-l faci bucățele.

GOETZ : Am vrut ca bunătatea mea să fie mai nimicitoare decît apucăturile mele cele rele.

HEINRICH : Și-ai reușit : douăzeci și cinci de mii de cadavre ! Într-o zi de virtute ai omorît mai mulți oameni decît în treizeci și cinci de ani de răutate.

GOETZ : Unde mai pui că morții ăștia erau săraci : adică tocmai cei cărora m-am prefăcut că le dăruiesc bunurile lui Conrad !

HEINRICH : Păi de ! I-ai urît dintotdeauna.

GOETZ (*ridicînd pumnul*) : Cîine ! (*Se oprește și începe să rîdă.*) Am vrut să te lovesc ; e semn că te afli pe calea cea bună. Ha ! Ha ! iată unde-i buba. Hai, insistă ! Învinuește-mă că-i urăsc pe săraci și că m-am slujit de recunoștința lor pentru a-i înrobi. Altădată siluiam sufletele prin cazne, acum le siluiesc prin Bine. Am făcut din acest sat un mănunchi de suflete veștejite. Bieții oameni, ei mă maimuțareau pe mine, iar eu maimuțaream virtutea ; au murit ca niște mucenici, degeaba, fără să știe de ce. Ascultă, părinte : trădasem toată omenirea, chiar și pe fratele meu, dar nu-mi astîmpărasem pofta de trădare : atunci, într-o noapte, sub meterezele Wormsului, am scornit trădarea Răului. Asta-i toată povestea. Numai că Răul nu se lasă trădat așa ușor : din cornetul cu zaruri n-a ieșit Binele, ci un Rău și mai mare. Dealtfel, ce importanță are ? Monstru sau sfînt, puțin îmi pasă, ceea ce voiam era să nu fiu Om. Spune, Heinrich, spune că muream de rușine și că am vrut să uluiesc cerul ca să scap de disprețul oamenilor. Hai, ce aștepți ? Vorbește ! Ah, e adevărat, tu nu vrei să vorbești : glasul tău vorbește prin gura mea. (*Imitîndu-l pe Heinrich.*) Nu ți-ai schimbat pielea, Goetz, ți-ai schimbat felul de

a vorbi. Ai numit dragoste ura ta față de oameni și mărinimie furia ta de a nimici. Dar ai rămas ai-doma cu tine însuși, nimic altceva decât un bastard. (*Reluându-și vocea obișnuită.*) Dumnezeuule, mărturisesc că acuzatul spune adevărul și se recunoaște vinovat. Am pierdut procesul, Heinrich. Ești mulțumit ?

Se clatină și se sprijină de perete.

HEINRICH : Nu.

GOETZ : Ești greu de mulțumit.

HEINRICH : O, Doamne, asta e victoria mea ? Cît e de tristă.

GOETZ : Ce ai să te faci cînd am să fiu mort ? Am să-ți lipsesc ?

HEINRICH (*arătînd spre Diavol.*) Țasta de-aici o să-mi dea destul de furcă. N-o să am timp să mă gîndesc la tine.

GOETZ : Cel puțin, ești sigur că mă vor omori ?

HEINRICH : Sigur.

GOETZ : Drăguții de ei. Am să le întind gîtul și totul se va sfîrși : toată lumea o să se simtă ușurată.

HEINRICH : Nimic nu se sfîrșește niciodată.

GOETZ : Nimic ? Ah, da, mai e Infernul. Ei bine, o să fie o schimbare pentru mine.

HEINRICH : N-o să fie nici o schimbare : ești deja în Infern. Cumătrul m-a învățat (*arată spre Diavol*) că pămîntul nu este decât aparență : există Cerul și Infernul și atît. Moartea este o păcăleală proastă pentru neamuri ; pentru cel mort, totul continuă.

GOETZ : Și pentru mine totul va continua ?

HEINRICH : Totul. Te vei bucura de tine pentru veșnicie. (*Pauză.*)

GOETZ : Cît de aproape părea Binele cînd făceam Răul. Era destul să întind mîna. Am întins-o și el s-a prefăcut într-un suflu de aer. E deci o închipuire ? Heinrich, Heinrich, Binele e cu puțință ?

HEINRICH : Veselă aniversare ! Acum un-an și o zi mi-ai pus această întrebare. Și ți-am răspuns : nu. Era noapte, tu rideai privindu-mă și spuneai : „Ești ca un șobolan prins în capcană“. Apoi, ca să ieși din încurcătură, ai dat cu zarurile. Și acum, poftim : e noapte, o noapte întru totul asemănătoare cu aceea, și cine este cel prins în capcană ?

GOETZ (*schimonosindu-se*) : Eu.

HEINRICH : Și ai să ieși ?

GOETZ (*încetînd să se mai schimonosească*) : Nu. N-am să ies. (*Face cîțiva pași.*) Doamne, dacă nu ne dai puțința de a face Binele, pentru ce ne-ai lăsat această dorință aprigă ? Dacă nu mi-ai îngăduit să devin bun, cum se face că mi-ai luat dorința de a fi rău ? (*Face cîțiva pași.*) E curios totuși că nu există nici o ieșire.

HEINRICH : De ce te prefaci că-i vorbești ? Știi bine că nu va răspunde.

GOETZ : Și de ce această tăcere ? El, care s-a arătat măgăriței profetului, de ce nu vrea să mi se arate mie ?

HEINRICH : Pentru că nu te ia în seamă. Dacă îi chinui pe săraci, dacă te martirizezi tu, dacă săruți buzele unei curtezane sau ale unui lepros, dacă mori din pricina renunțărilor sau a voluptății : lui Dumnezeu puțin îi pasă.

GOETZ : Atunci de cine îi pasă ?

HEINRICH : De nimeni. Omul e neant. Nu face pe miratul : ai știut-o dintotdeauna ; o știai cînd ai dat cu zarurile. Dacă nu, de ce-ai fi trișat ? (*Goetz vrea să vorbească.*) Ai trișat, Catherine te-a văzut : ți-ai îngroșat vocea ca să acoperi tăcerea lui Dumnezeu. Poruncile pe care pretinzi că le primești, tu singur ți le dai.

GOETZ (*reflectînd*) : Da, eu.

HEINRICH (*uluit*) : Ei bine, da. Tu însuși.

GOETZ : Eu singur.

HEINRICH : Da, îți spun, da.

GOETZ (*ridicînd capul*) : Eu singur, părinte, ai dreptate.

Eu singur. Imploram, cerșeam un semn, trimiteam Cerului mesaje : nici un răspuns. Cerul nu-mi cunoaște nici măcar numele. Mă întrebam în fiecare clipă ce-aș putea să *fiu* în ochii lui Dumnezeu. Acum știu răspunsul : nimic. Dumnezeu nu mă vede, Dumnezeu nu mă aude, Dumnezeu nu mă cunoaște. Vezi acest hău deasupra capetelor noastre ? Acesta e Dumnezeu. Vezi această spărtură în ușă ? Acesta e Dumnezeu. Vezi această groapă în pămînt ? Tot Dumnezeu e. Tăcerea e Dumnezeu. Absența e Dumnezeu. Dumnezeu e singurătatea oamenilor. Nu eram decît eu : eu singur am hotărît Răul ; singur am scornit Binele. Eu sînt cel care a trișat, eu sînt cel care a făcut minuni, eu sînt cel care mă învinuiesc astăzi, eu singur pot să mă dezleg de păcate ; eu, omul. Dacă Dumnezeu există, omul este neant ; dacă omul există... Unde fugi ?

HEINRICH : Mă duc, nu mai vreau să am de-a face cu tine.

GOETZ : Așteaptă, părinte : am să te fac să rîzi.

HEINRICH : Taci !

GOETZ : Dar nu știi încă ce vreau să-ți spun. (*Îl privește și apoi brusc.*) Ba știi !

HEINRICH (*strigînd*) : Nu-i adevărat ! Nu știu nimic, nu vreau să știu nimic.

GOETZ : Heinrich, am să-ți dezvălui o șotie grozavă : Dumnezeu nu există. (*Heinrich se azvîrle asupra lui și-l lovește. Goetz, sub ploaia de lovituri, rîde și strigă.*) Nu există. Bucurie, lacrimi de bucurie ! Al-leluia, nebunule ! Nu da : mă eliberez și te eliberez și pe tine. Nu mai există Cer, nu mai există Infern, există numai Pămîntul.

HEINRICH : Ah ! Să mă osîndească de o sută de ori, de o mie de ori, numai să existe. Goetz, oamenii ne-au numit trădători și bastarzi : și ne-au osîndit. Dacă Dumnezeu nu există, nu mai e chip să le scăpăm oamenilor. Doamne, omul acesta a hulit, eu cred în tine, cred ! Tatăl nostru carele ești în Ceruri, îmi place mai curînd să fiu judecat de o ființă infinită decît de cei de-o seamă cu mine.

GOETZ : Cui îi vorbești ? Ai spus că e surd. (*Heinrich îl privește în tăcere.*) Nu mai e chip să le scăpăm oamenilor. Adio monștri, adio sfinți. Adio trufie. Nu există decît oameni.

HEINRICH : Oameni care nu te vor, bastardule.

GOETZ : Ah ! O scot eu la capăt. (*Pauză.*) Heinrich, nu mi-am pierdut procesul : nu s-a judecat din lipsă de judecător. (*Pauză.*) Iau totul de la capăt.

HEINRICH (*tresărînd*) : Ce iei de la capăt ?

GOETZ : Viața.

HEINRICH : Ar fi prea simplu. (*Se aruncă asupra lui.*) N-o vei mai lua de la capăt. S-a sfîrșit : astăzi trebuie să-ți închei socotelile.

GOETZ : Lasă-mă, Heinrich, lasă-mă. Totul s-a schimbat, vreau să trăiesc.

Se zbate.

HEINRICH (*strîngîndu-l de gît*) : Unde ți-e puterea, Goetz, unde ți-e puterea ? Ce noroc că vrei să trăiești : vei crăpa în deznădejde ! (*Goetz, slăbit, încearcă în zadar să-l împingă.*) De-ai avea parte de tot iadul care ți se cuvine în această ultimă clipă.

GOETZ : Dă-mi drumul. (*Se zbate.*) La naiba, dacă trebuie să moară unul din noi, mai bine să fii tu acela.

Îl lovește cu un cuțit.

HEINRICH : Ha ! (*Pauză.*) Nu vreau să nu mai urăsc, nu vreau să nu mai sufăr. (*Cade.*) Nu va mai fi nimic, nimic, nimic. Iar tu, mîine, vei vedea zorile.

Moare.

GOETZ : Ai murit și lumea rămîne la fel de plină : nu vei lipsi nimănui. (*Ia florile și le aruncă peste cadavru.*)
Comedia Binelui s-a sfîrșit cu un omor ; cu atît mai bine, n-am să mai pot da înapoi. (*Strigă.*) Hilda !
Hilda !

SCENA V

Hilda, Goetz

S-a lăsat noaptea.

GOETZ : Dumnezeu a murit.

HILDA : Mort sau viu, ce-mi pasă ! E multă vreme de cînd nu mă mai sinchisesc de el. Unde e Heinrich ?

GOETZ : A plecat.

HILDA : Ți-ai cîștigat procesul ?

GOETZ : N-a mai avut loc nici un proces : ți-am spus că Dumnezeu a murit. (*O ia în brațe.*) Nu mai avem martori, sînt singurul care-ți vede părul și fruntea. Cît de *adevărată* ești de cînd nu mai există el. Privește-mă. Privește-mă într-una : lumea a devenit oarbă ; dacă ai întoarce capul, mi-ar fi teamă că m-aș spulbera. (*Rîde.*) În sfîrșit singuri !

Lumini. Făclii care se apropie.

HILDA : Uite-i ! Vin.

GOETZ : Vreau să-i aștept.

HILDA : Au să te omoare.

GOETZ : Mde ! Cine știe ? (*Pauză.*) Să rămînem : simt nevoia să văd oameni.

Făcliile se apropie.

TABLOUL AL UNSPREZECELEA

Tabăra țăranilor.

SCENA I

Karl, Vrăjitoarea, cei doi țărani, apoi
Nasty.

Vrăjitoarea îi freacă pe țărani cu o mână de lemn.

NASTY (*intrînd*) : Ce faci ?

VRĂJITOAREA : Cei pe care-i frec cu mîna asta de lemn devin invulnerabili : dau lovituri, dar nu primesc nici una.

NASTY : Aruncă mîna asta ! (*Se-ndreaptă spre ea.*) Hai, arunc-o. (*Vrăjitoarea se refugiază în spatele lui Karl.*) Karl ! Ai vreun amestec în treaba asta ?

KARL : Da. Las-o în pace.

NASTY : Atita timp cît comand eu, căpeteniile n-or să-și mintă trupele.

KARL : Atunci trupele vor crăpa cu căpetenii cu tot.

NASTY (*către țărani*) : Ștergeți-o !

Țăranii pleacă. Pauză. Karl vine spre Nasty.

KARL : Tu șovăi, Nasty, visezi, și în timpul ăsta dezertările se înmulțesc ! Armata își pierde soldații ca un rănit sîngele. Trebuie să oprim hemoragia. Și nu avem dreptul să ne alegem mijloacele cu delicatețe.

NASTY : Ce vrei să faci ?

KARL : Să dau ordin tuturor să se lase frecați de această frumoasă copilă. Dacă se cred invulnerabili au să rămînă.

NASTY : Îi făcusem oameni și tu îi transformi în vite.

KARL : Mai bine vite care să se lase omorîte decît oameni care să spele putina.

NASTY : Profet al înșelătoriei și al ticăloșiei !

KARL : Ei bine, da, sînt un profet mincinos. Dar tu, tu ce ești ?

NASTY : Eu n-am vrut acest război...

KARL : Se poate, dar, dacă n-ai știut să-l împiedici, înseamnă că Dumnezeu nu era cu tine.

NASTY : Eu nu sînt un profet mincinos, ci un om pe care Domnul l-a înșelat. Fă ce vrei. (*Karl iese cu vrăjitoarea.*) Da, Doamne, m-ai înșelat, căci m-ai lăsat să cred că eram alesul tău ; dar cum să te învinuiesc că ți-ai mințit făpturile și cum să mă îndoiesc de iubirea ta, eu, care-mi iubesc frații așa cum îi iubesc și care-i mint așa cum îi mint ?

SCENA II

Nasty, Goetz, Hilda, trei țărani înarmați.

NASTY (*fără să se mire*) : Ați venit așadar !

UN ȚĂRAN (*arătîndu-l pe Goetz*) : Îl căutam ca să-i tăiem puțin beregata. Dar nu mai e același om : își recunoaște greșelile și spune că vrea să lupte în rîndurile noastre. Așa că, iată, ți-l aducem.

NASTY : Lăsați-ne. (*Ei ies.*) Vrei să lupti în rîndurile noastre ?

GOETZ : Da.

NASTY : De ce ?

GOETZ : Am nevoie de voi. (*Pauză.*) Vreau să fiu un om printre oameni.

NASTY : Numai atît ?

GOETZ : Știu, e lucrul cel mai greu. De aceea trebuie să încep cu începutul.

NASTY : Care e începutul ?

GOETZ : Crima. Oamenii de azi nasc criminali, trebuie să revendic partea mea din crimele lor, dacă vreau partea mea din iubirea și din virtuțile lor. Voiam iubire pură : nerozie ; a se iubi înseamnă a urî același dușman : voi împărtăși așadar ura voastră. Voiam Binele : prostie ; pe pămîntul ăsta și în timpurile astea, Binele și Răul sînt inseparabile : primesc să fiu rău pentru a deveni bun.

NASTY (*privindu-l*) : Te-ai schimbat.

GOETZ : Grozav ! Am pierdut pe cineva care mi-era drag.

NASTY : Pe cine ?

GOETZ : Pe cineva pe care tu nu-l cunoști. (*Pauză.*) Cer să slujesc sub ordinele tale ca simplu soldat.

NASTY : Nu mă învoiesc.

GOETZ : Nasty !

NASTY : Ce vrei să fac cu *un* soldat, cînd eu pierd cincizeci pe zi ?

GOETZ : Cînd am venit la voi, mîndru ca un bogătaş, m-ați respins, și era drept, căci îmi închipuiam că voi aveați nevoie de mine. Dar azi vă spun că eu am nevoie de voi și că, dacă mă respingeți, veți fi nedrepti, căci e nedrept să izgoniți cerșetorii.

NASTY : Nu te resping. (*Pauză.*) De un an și o zi locul tău te așteaptă ; ia-l. Vei comanda oastea.

GOETZ : Nu ! (*Pauză.*) Nu m-am născut să comand. Vreau să mă supun.

NASTY : Perfect ! Ei bine, îți poruncesc să te pui în fruntea noastră. Supune-te.

GOETZ : Nasty, m-am împăcat cu ideea de a ucide, primesc să fiu ucis dacă trebuie ; dar nu voi trimite pe nimeni la moarte : acum știu ce înseamnă să mori. Nu există nimic, Nasty, nimic : nu avem decît viața noastră.

HILDA (*impunîndu-i tăcerea*) : Goetz ! Taci !

GOETZ (*către Hilda*) : Da. (*Către Nasty.*) Comandanții sînt singuri ; eu vreau oameni pretutindeni : în jurul meu, deasupra mea, ca să-mi ascundă cerul. Nasty, dă-mi voie să fiu un oarecare.

NASTY : Dar ești un oarecare. Crezi că un comandant prețuiește mai mult decît oricare alt om ? Dacă nu vrei să comanzi, du-te.

HILDA (*către Goetz*) : Primește.

GOETZ : Nu. Treizeci și șase de ani de singurătate, mi-a-
jung.

HILDA : Voi fi cu tine.

GOETZ : Tu, ești eu. Vom fi singuri împreună.

HILDA (*cu voce scăzută*) : Dacă ești soldat printre soldați,
le vei spune că Dumnezeu a murit ?

GOETZ : Nu.

HILDA : Vezi bine.

GOETZ : Ce să văd ?

HILDA : Că nu vei fi niciodată ca ei. Nu ești nici mai
bun, nici mai rău : ești altfel. Și dacă veți ajunge la
o înțelegere, asta se va datora unei neînțelegeri.

GOETZ : L-am ucis pe Dumnezeu pentru că mă despăr-
țea de oameni, și iată că moartea lui mă izolează și
mai mult. Nu voi îngădui ca acest mare stîrv să o-
trăvească prietenia mea cu oamenii : n-am să-mi
țin gura dacă n-o să am încotro.

HILDA : Ai dreptul să le răpești curajul ?

GOETZ : O voi face încetul cu încetul. La capătul unui an
de așteptare...

HILDA (*rizînd*) : Ei, într-un an vom fi cu toții morți.

GOETZ : Dacă Dumnezeu nu există, de ce sînt singur, eu
care aș vrea să trăiesc laolaltă cu toți.

Intră țărani împingînd-o pe vrăjitoare înaintea lor.

VRĂJITOAREA : Vă jur că asta n-o să vă doară deloc.
Dacă vă lăsați frecați cu mîna asta, veți deveni in-
vulnerabili.

ȚĂRANII : Te credem numai dacă și Nasty te lasă să-l
freci cu ea.

Vrăjitoarea se apropie de Nasty.

NASTY : Du-te dracului.

VRĂJITOAREA (*cu voce scăzută*) : Din partea lui Karl :
învoiește-te, că, de nu, se duce totul de ripă.

NASTY (*cu voce tare*) : Ei bine. Fă-o repede.

Il freacă. Țăranii aplaudă.

UN ȚĂRAN : Freacă-l și pe călugăr.

GOETZ : La naiba !

HILDA (cu blîndețe) : Goetz !

GOETZ : Freacă, frumoasă copilă, freacă tare.

Ea freacă.

NASTY (cu violență) : Duceți-vă !

Tăranii pleacă.

GOETZ : Pînă aici ai ajuns, Nasty ?

NASTY : Da.

GOETZ : Așadar, îi disprețuiești ?

NASTY : Nu mă disprețuiesc decît pe mine. (Pauză.) Ai pomenit un caraghioslic mai mare : eu, care urăsc minciuna, îi mint pe frații mei pentru a le da curajul să se lase omoriți într-un război pe care-l urăsc.

GOETZ : Ei, Hilda, omul ăsta e la fel de singur ca mine.

NASTY : Ba mai rău. Tu ai fost dintotdeauna singur. Eu eram sute de mii și nu mai sînt decît eu. Goetz, eu nu cunoșteam nici singurătatea, nici înfrîngerea, nici spaima și sînt lipsit de apărare împotriva lor.

Intră un soldat.

SOLDATUL : Căpeteniile vor să-ți vorbească.

NASTY : Să intre. (Către Goetz.) Or să-mi spună că încrederea a murit și că nu mai au nici o autoritate.

GOETZ (cu voce puternică) : Nu. (Nasty îl privește.) Suferința, spaima, remușcările sînt bune pentru mine. Dar dacă suferi tu, ultima lumină se stinge : se face noapte. Primesc conducerea oștirii.

Intră căpeteniile și Karl.

O CĂPETENIE : Nasty, trebuie să știi să sfîrșești un război. Oamenii mei...

NASTY : O să vorbești cînd am să-ți dau cuvîntul. (Pauză.) Vă anunț o veste care prețuiește cît o victorie : avem un comandant și încă pe cel mai vestit căpitan din Germania.

O CĂPETENIE : Călugărul ăsta ?

GOETZ : Orice, numai călugăr nu !

Aruncă rasa și rămîne îmbrăcat militar.

CĂPETENIILE : Goetz !

KARL : Goetz ! La dracu'...

O CĂPETENIE : Goetz ! Asta schimbă totul !

ALTĂ CĂPETENIE : Cu ce schimbă, hî ? Cu ce schimbă ?
E un trădător. O să vedeți dacă n-o să vă facă să
cădeți într-o capcană cum nu s-a mai pomenit.

GOETZ : Apropie-te ! Nasty m-a numit comandant și
căpitan. Îmi vei da ascultare ?

O CĂPETENIE : Mai bine crăp.

GOETZ : Atunci crapă, frățioare ! (*Îl străpunge cu pumnul.*) Iar voi, ascultați ! Iau conducerea împotriva
voinței mele ; dar n-am s-o las din mînă. Credeți-mă,
dacă există o posibilitate de a cîștiga acest război,
îl voi cîștiga. Dați chiar acum de veste că orice sol-
dat care va încerca să dezerteze va fi spînzurat.
Vreau să am astă-seară o situație completă a trupe-
lor, a armelor și a merindelor ; veți răspunde pentru
tot cu capul. Vom fi siguri de victorie cînd oamenilor
voștri le va fi mai frică de mine decît de dușman.
(*Vor să vorbească.*) Nu, nici un cuvînt, duceți-vă.
Miine veți ști ce planuri am. (*Ei ies. Goetz împinge
cadavrul cu piciorul.*) Iată, începe domnia omului.
Frumos început. Ei bine, Nasty, voi fi călău și mă-
celar.

Îl încearcă pentru moment o slăbiciune.

NASTY (*punîndu-i mîna pe umăr*) : Goetz...

GOETZ : Nu-ți fie teamă, n-am să mă dau bătut. Am să
bag groaza în ei, pentru că nu am altă cale de a-i
iubi, le voi da ordine, pentru că nu am altă cale de
a mă supune, am să rămîn singur cu cerul pustiu
deasupra capului, pentru că nu am altă cale de a fi
laolaltă cu toți. Războiul ăsta trebuie făcut, și-l voi
face.

Cortina

S U M A R

Cu uşile închise	5
Diavolul şi bunul Dumnezeu	53

Lector : BIANCA ZAMFIRESCU
CORNEL SIMIONESCU
Tehnoredactor : ELENA CALUGĂRU

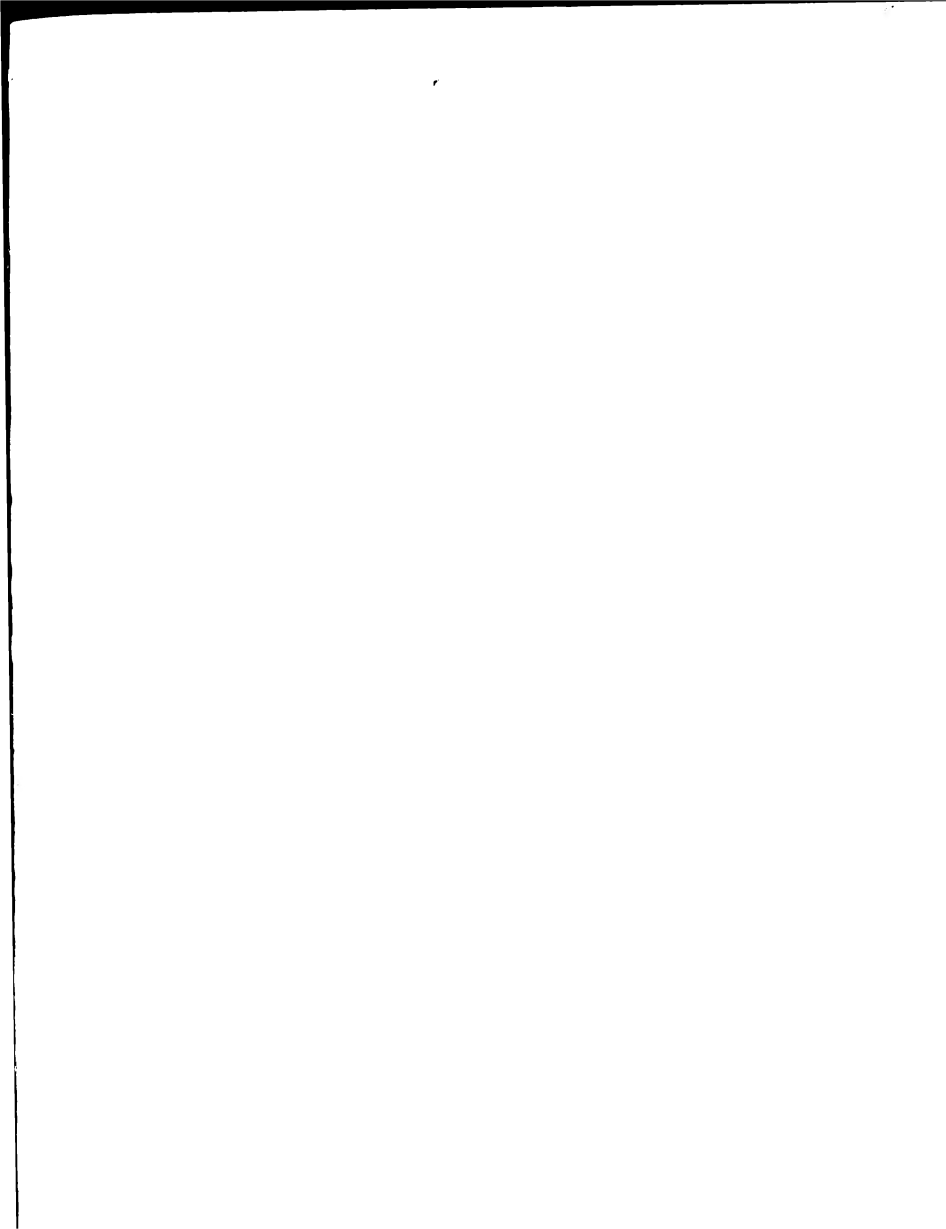
Bun de tipar : 20.01.981.
Coli tipo : 6,5. Coli editoriale : 8,75.

Tiparul executat sub comanda
nr. 5235/980, la întreprinderea
poligrafică Bacău,
str. Eliberării nr. 63.

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Lucrarea este tipărită pe hîrtie
fabricată de C.C.H. „Letea“ Bacău

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

